

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
LEARNING AND TEACHING MANAGEMENT OF BUDDHIST SUBJECT
AT SECONDARY SCHOOLS CHOMTHONG DISTRICT BANGKOK

พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมพู)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมพู)

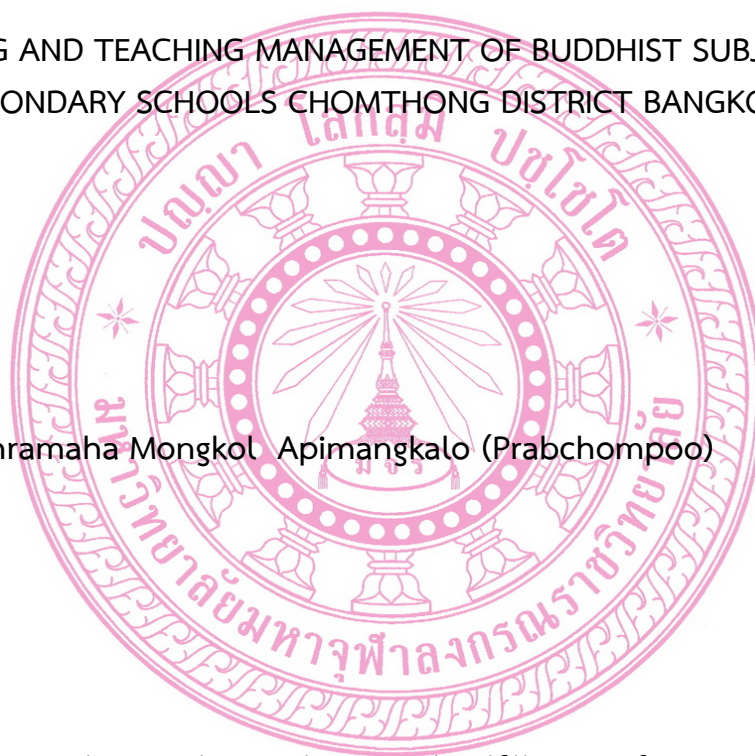
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

LEARNING AND TEACHING MANAGEMENT OF BUDDHIST SUBJECT
AT SECONDARY SCHOOLS CHOMTHONG DISTRICT BANGKOK

Phramaha Mongkol Apimangkalo (Prabchompoo)

A Thesis Submitted in Partail Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2013

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา

(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูปลัดมารุต วรมงคลโล, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.พิชัย ไชยสงคราม)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สิน งามประโคน)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.สิน งามประโคน

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหามงคล อภิมงคลโล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย : พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมภู)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร. สีน งามประโคน	พธ.บ., M.A., Ph.D.
: ผศ.ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	พธ.บ., M.Ed., Ph.D.

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๒. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน จำนวน ๒๙๐ คนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๔ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า f-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการวิจัย พบว่า

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการเรียนการสอน

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ ๐.๐๕ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า จัดหางบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอ จัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงต่อรายวิชาที่สอนจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ มีวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลาย จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรจัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และจัดหาผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผล

Thesis Title : Learning And Teaching Management of Buddhist Subject
At Secondary Schools, Chomthong District, Bangkok.

Researcher : Phramaha Mongkol Apimangkalo (Prabchompoo)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof.Dr. Sin Ngamprakhon B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof.Dr. Sudhipong Srivichai B.A., M.Ed., Ph.D.

Date of Graduation : February 24, 2014

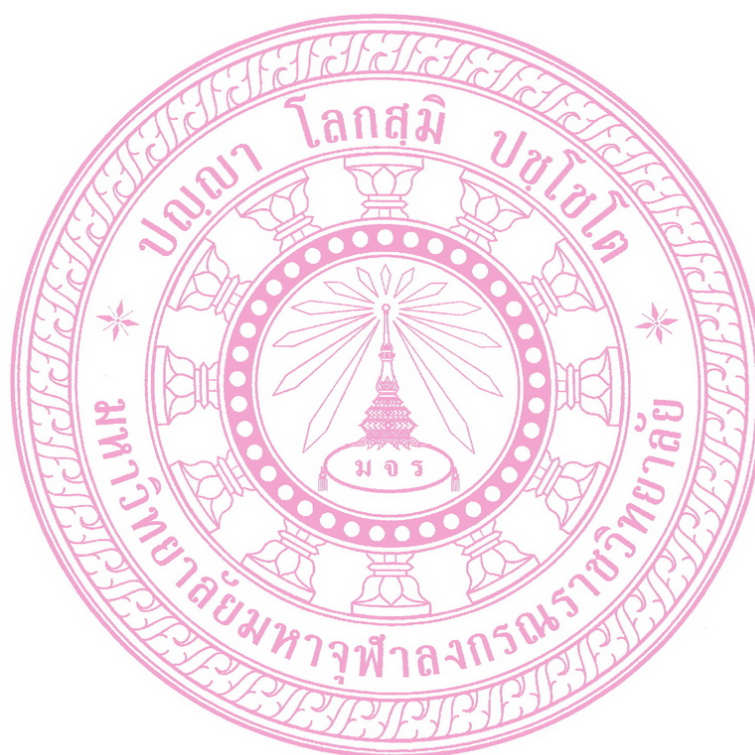
Abstract

The objectives of this thesis are to study the level of opinion on the Buddhist study management in the secondary education schools in Chomthong District, Bangkok Metropolis opinion to compare the level of opinion on the Buddhist study in the secondary education schools in Chomthong District, Bangkok Metropolis and finally to study the way to develop the Buddhist study management in the secondary education schools in Chomthong District, Bangkok Metropolis. The research study at this time was made by using 290 students as the sampling group. The convinced value equals 0.94. The statistic used for the research is percentage, mean, standard deviation, doing F-test and analysing One-Way ANOVA with determining the statistical significance at the level of 0.05

From the research result, it was found that

1. Buddhist study management in secondary education schools in Chomthong District, Bangkok Metropolis, in a whole, the mean was at the higher level. The order from high to low was the aspects of learning activity, curriculum, measurement and assessment, applying the educational media and learning and teaching.
2. From the result of opinion comparison, it was found that the students' opinions were different with significant level of 0.05 as the aspects of curriculum, learning activity and applying the teaching media. This is in coincidence with the set hypothesis.
3. For the way of developing the Buddhist study management in secondary education schools in Chomthong District, Bangkok Metropolis, it was found that the sufficient budget for the course management should be provided and supply the suitable teachers for the subjects taught by them, enough educational equipments

required should provide suitably. Besides planning to manage the activities support several skills and learning should be done. the persons experienced of producing educational medias should be provided and the modern equipments and technology should be promoted. Measurement and assessment should take care very nicely. and assessment and the result of examination should be done continuously. The persons who are responsible and assessment should be provided.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยดี ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ของ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน ประธานกรรมการ ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ พร้อมด้วยคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือเป็นภาระธุระให้และเป็นที่ปรึกษาแนะนำตรวจแก้ไข ปรับปรุงจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัย จึงขออนุโมทนาบุญ ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขออนุโมทนาบุญและขอขอบพระคุณ คณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตา อนุเคราะห์ช่วยตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาเนื้อหาระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ วิจัยพร้อมให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงชัย หมั่นชนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ จีรภัทร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย ดุยอัครมย์ ที่ได้เสียสละเวลาช่วยตรวจสอบ ความถูกต้องเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้สมบูรณ์และสำเร็จลงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.พระครูปลัดมารุต วรมงคล คณบดี คณะครุศาสตร์ประธานตรวจสอบวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชัย ไชยสงคราม คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบวิทยานิพนธ์ เจริญพรขอบคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียน วัดโพธิ์ทอง เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เพื่อทดสอบหา ค่าความเชื่อมั่น และเจริญพรขอบคุณผู้บริหารครูและนักเรียนโรงเรียนวัดบางมดวิทยา โรงเรียนวัดราช โอรัส โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา ที่ตอบแบบสอบถามในการทำวิจัยให้สำเร็จลง ด้วยดี

ส่วนดีและคุณประโยชน์อันใด อันจะพึงมีจากวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอมอบเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบบุชาเป็นกตัญญูตเวทิตาคุณ แต่ คุณพ่อสง่า คุณแม่คำ ปราบชมภู พร้อมด้วยญาติพี่น้องของข้าพเจ้าทุกคนทุกท่าน ตลอดจนคณะญาติโยมผู้มีอุปการคุณทุกคนทุกท่าน ที่ได้ให้กำลังใจ กำลังใจ ไม่ว่าจะในด้านกำลังใจทรัพย์กิตีและกำลังใจช่วยสนับสนุนกิตีและข้าพเจ้าทุก เม็ดทุกหยดจนทำให้ผู้วิจัยเกิดมีกำลังใจที่ดียิ่ง มีสติปัญญาสามารถในการศึกษาเล่าเรียนจน ประสบผลสำเร็จตามปรารถนาด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน พระครูวิศิษฎ์พิทยาคม (วราร์ พุณฺณวโร) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ให้ความสนับสนุนกระผมมาโดยตลอด ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเพื่อนสหธรรมิกที่ได้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณเพื่อนๆ นิสิตสาขาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๗ ทุกรูป/คน พร้อมด้วยคณะครูบา อาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้มาตลอดเวลายาวนานทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลง ได้ด้วยดี

พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมภู)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๕
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	๘
๒.๒ หลักสูตรพื้นฐานรายวิชาพระพุทธศาสนาระดับมัธยมศึกษา	๒๗
๒.๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	๓๓
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๔
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๑
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๑
๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๓
๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๓
๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๖๔

บทที่ ๔ ผลการวิจัย	หน้า
ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๘
ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๗๐
ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนจำแนก ตามปัจจัยพื้นฐานที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๗๖
ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการ สอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	๙๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๒
บรรณานุกรม	๑๐๔
ภาคผนวก	๑๑๑
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๒
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๑๑๙
ภาคผนวก ค หนังสือทดสอบเครื่องมือและแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๒๕
ภาคผนวก ฉ รายงานผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๑๓๑
ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม	๑๓๓
หนังสือรับรอง การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน	๑๓๗
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๘

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๑
๔.๑ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	๖๘
๔.๒ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ	๖๘
๔.๓ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นเรียน	๖๙
๔.๔ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม	๖๙
๔.๕ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม ๕ ด้าน	๗๐
๔.๖ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านหลักสูตร	๗๑
๔.๗ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการเรียนการสอน	๗๒
๔.๘ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๗๓
๔.๙ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๗๔
๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการวัดและการประเมินผล	๗๕
๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ ตามความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๗๖
๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา	๗๗
๔.๑๓ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ตามความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๗๘
๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้านหลักสูตร	๗๙
๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๗๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามระดับชั้นเรียนโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๘๐
๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นเรียนด้านหลักสูตร	๘๑
๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านการเรียนการสอน	๘๑
๔.๑๙ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๘๒
๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๘๒
๔.๒๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผล	๘๓
๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านผลรวมทั้งหมด	๘๓
๔.๒๓ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตามแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance : ANOVA)	๘๔
๔.๒๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านหลักสูตร	๘๕
๔.๒๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการเรียนการสอน	๘๕
๔.๒๖ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษาด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๘๖
๔.๒๗ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการใช้สื่อการสอน	๘๖

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๘	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล	๘๗
๔.๒๙	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านผลรวมทั้งหมด	๘๗
๔.๓๐	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานที่ศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)	๘๘
๔.๓๑	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานที่ศึกษา ด้านหลักสูตร	๘๙
๔.๓๒	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานที่ศึกษา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๘๙
๔.๓๓	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตร	๙๐
๔.๓๔	ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการเรียนการสอน	๙๑
๔.๓๕	ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๙๒
๔.๓๖	ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๙๓
๔.๓๗	ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการวัดและประเมินผล	๙๔

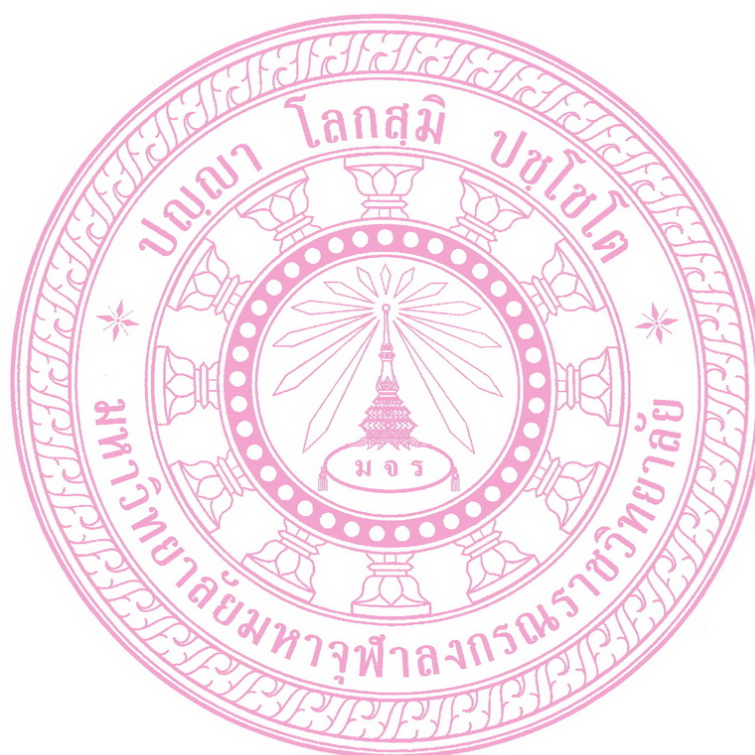
สารบัญแผนภูมิ

แผนภาพที่

หน้า

๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๖๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของสังคม เพื่อทำหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่สมาชิกของสังคม โดยให้การศึกษาและอบรมสั่งสอน เพื่อพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม ศีลธรรม วัฒนธรรมอันดีงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และพอใจที่จะฝึกฝนร่วมกันกระทำการกิจต่างๆ เพื่อประโยชน์ของสังคม โดยส่วนรวม การศึกษา จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นแก่ทุกชีวิตและยังเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จที่บุคคลนำมาพัฒนาความสามารถทั้งทางด้านทัศนคติ และพฤติกรรมตามค่านิยมของสังคม รวมทั้งเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ทั้งสายสามัญ และอาชีพ ศีลธรรมและวัฒนธรรม ที่สำคัญคือเป็นเครื่องชี้แนวทางให้ประพฤติปฏิบัติและใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคมโดยส่วนรวม อันเป็นเจตคติที่พึงงามทางด้านความมีน้ำใจ ซึ่งการปฏิบัติต่อส่วนรวมในทางที่ดี ก่อให้เกิดทักษะความคล่อง ความชำนาญ ในการปฏิบัติตามในแนวทางที่เหมาะสม ตามขอบเขตศีลธรรม ทั้งความประพฤติภายนอกและคุณธรรมภายในโรงเรียนจึงเป็นสถาบันทางการศึกษา ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพเพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต นักเรียนจึงเป็นทั้งทรัพยากรบุคคลที่สำคัญและผู้ใช้ทรัพยากร^๑ ดังคำกล่าวของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์^๒ ว่านักเรียนเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ของนักเรียน ให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนา เพราะถ้าปราศจากนักเรียนแล้วโรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรือตั้งอยู่ไม่ได้ โรงเรียนจะมีแต่ผู้บริหาร ครู และอาคารสถานที่ได้อย่างไรนักเรียนจึงเป็นทรัพยากรป้อนกระบวนการของโรงเรียน นักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม โรงเรียนจึงต้องจำลองเวทีสังคม เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนลักษณะนิสัยตามแนวที่สังคมปรารถนา ดังนั้น โรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนาทรัพยากร คือ นักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดชุมชนหรือสังคมจะเกิดหรือตายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียนที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต นักเรียนในฐานะทรัพยากรมีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่น ตรงที่ว่านักเรียนจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิต และใช้ทรัพยากร ในรูปแบบอื่นโรงเรียนจึงต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนักเรียนจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ต่อเมื่อนักเรียนมีคุณภาพโรงเรียน จึงมีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญประสบการณ์ภายในโรงเรียน ซึ่งหมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบริการที่ทางโรงเรียนจัดให้ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรม

^๑ ประภา ศรีสีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์๒๕๓๕), หน้า ๑.

^๒ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒.

นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น รู้จักช่วยตนเอง รู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ในการที่จะพัฒนา จริยธรรม คุณธรรมและค่านิยมที่ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีงาม อันเป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ด้วยเหตุนี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดสาระการเรียนรู้ โดยมีจุดประสงค์เนื้อหา ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาทางด้านจริยธรรม โดยกำหนด จริยธรรม และพระพุทธศาสนา ไว้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่ดี สามารถควบคุม กาย วาจา และใจ ให้อยู่ในขอบเขตที่ดีงาม สามารถ สร้างประโยชน์ให้แก่ตนและสังคม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และปฏิบัติได้จนเป็นนิสัยวิชาพระพุทธศาสนา เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำไปสู่ความ เป็นผู้มีศีลธรรมจรรยา และเป็นพลเมืองดีของสังคม จึงถือเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญ ในการกำหนด หลักจริยธรรมในสังคม หลักการตีความคุณค่าของแบบแผนความประพฤติ และการครองตน ให้อยู่ใน ครรลองของความประพฤติที่ดีงาม ด้วยจิตสำนึกมีโนธรรมของตนเองได้อย่างสมบูรณ์

ส่วนการปลูกฝังจริยธรรมให้กับนักเรียน เป็นกระบวนการทางการศึกษา ซึ่งสถาบันที่ทำ หน้าที่ ในการปลูกฝัง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือสังคมโดยทั่วไป ล้วนแต่มีลักษณะและ วิธีการในการปลูกฝังจริยธรรมที่แตกต่างกันออกไป เช่น โรงเรียน ซึ่งทำหน้าที่ปลูกฝังจริยธรรมให้แก่ นักเรียนต่อจากครอบครัว จะมีวิธีการแตกต่างไปจากครอบครัว คือโรงเรียนปลูกฝังจริยธรรม โดยมี หลักสูตร บทเรียน ที่แน่นอน มีวิธีการปลูกฝัง ถ่ายทอด และประเมินผลเป็นระบบ ในขณะที่ ครอบครัวปลูกฝังและถ่ายทอด จริยธรรมโดยการให้การเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดให้ความรัก ความอบอุ่น รวมทั้งการลงโทษ และให้รางวัลแก่นักเรียน แม้การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา สาระ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณธรรมและการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี ได้ ทำกันมานานแล้ว แต่เจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของเยาวชนในปัจจุบันกลับเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็น ถึงความล้มเหลวของสภาพในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของวิชานี้ ซึ่ง ดร.อานวย ทะพิงค์แก^๑ ได้เสนอความคิดเห็นว่ามูลเหตุของความประพฤติอันไม่พึงประสงค์เป็นเพราะวิธีการสอนศีลธรรมหรือ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร และในรายงานของ เพ็ญจันทร์ กุประเสริฐชี้ให้เห็นว่า ความล้มเหลวดังกล่าว เกิดขึ้นเนื่องจากการสอนของครูส่วนใหญ่ มุ่ง ในแง่ที่จะสอนให้ทันเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งการวัดผลก็มักจะวัดในแง่ความจำด้านเนื้อหา ซึ่งในบางครั้งจุดมุ่งหมาย และการวัดผลมีความ ไม่สอดคล้องกัน เช่น ความมุ่งหมาย ให้เด็กเป็นคนมีเมตตา เวลาวัดผลจะดูแต่คะแนนสอบเพียงอย่างเดียว เด็กบางคนอาจได้คะแนนสูง ทั้ง ๆ ที่เป็นคนชอบรังแกสัตว์ก็ได้^๒

^๑อานวย ทะพิงค์แก, ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒), หน้า๒๐๒.

^๒เพ็ญจันทร์ กุประเสริฐ, “การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒).

จากรายงานของคณะกรรมการพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษาที่ว่า การสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ มักมุ่งสอนให้จบหลักสูตร รวมทั้งการวัดผล ก็มักที่จะเน้นในแง่ความจำ ในด้านเนื้อหา ครูผู้สอนมักให้นักเรียนท่องจำหลักการ กฎ สูตร ทฤษฎี โดยไม่เข้าใจความหมายอย่างแจ่มแจ้งทำให้เข้าลักษณะที่ว่า การเรียนแบบนกแก้วนกขุนทอง ความจริงแล้วความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และทักษะในเรื่องศีลธรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับทศนคติ ความใฝ่ใจที่จะนำเอาความรู้ ความเข้าใจไปปฏิบัติ และที่เกี่ยวกับทักษะ ความคล่องแคล่ว ชำชอง ในการปฏิบัติ ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีในการสอนเป็นส่วนใหญ่ถ้าใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมผู้เรียนจะไม่เบื่อหน่ายกลับมองเห็นประโยชน์และเกิดน้ำใจที่จะปฏิบัติตาม และเมื่อสอนให้ปฏิบัติมากๆ ก็เกิดทักษะขึ้นได้ ส่วน พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปิ่น)^๕ ได้กล่าวถึงปัญหาในด้านการเรียนการสอนจริยธรรมว่า ด้านการเรียนการสอนนั้น ครูขาดแหล่งวิทยาการที่จะศึกษาค้นคว้า ด้านการใช้สื่ออุปกรณ์ ครูประสบปัญหาสื่อมีไม่เพียงพอ ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรม ด้านการวัดและประเมินผล ครูประสบปัญหาขาดทักษะ ความรู้ในด้านสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล ส่วนนักเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจริยธรรม เรื่อง ความเสียสละความมีระเบียบวินัย เป็นต้น สภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น มีสาเหตุมาจากทั้งครูผู้สอน นักเรียนและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นประการสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนขาดความเอาใจใส่และใฝ่หาความรู้ หรือเป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติ ในการเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ดังนั้นผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา สาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ จึงมีความตระหนักและสนใจศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

^๕พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปิ่น), “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด

๑.๓.๒ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างกันหรือไม่

๑.๓.๓ แนวทางการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาการวิจัย การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยได้กำหนดสิ่งที่จำเป็นต้องศึกษา

๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นเรียน วุฒิกศศึกษาทางธรรมศึกษาและนักเรียนที่ศึกษาโดยสังกัดโรงเรียน

๒) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน, ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้,ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๔ โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบางมดวิทยา“สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์” โรงเรียนวัดราชโอรส โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ และโรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา รวม ๔๐๐ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนบางมดวิทยา“สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์” โรงเรียนวัดราชโอรส โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ และโรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึง เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาและหาคำตอบปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานไว้ ดังนี้

๑.๕.๑ นักเรียนมีเพศแตกต่างกันตามกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน

๑.๕.๒ นักเรียนมีอายุต่างกันตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน

๑.๕.๓ นักเรียนมีชั้นเรียนที่ต่างกันตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน

๑.๕.๔ นักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน

๑.๕.๕ นักเรียนที่ศึกษาโดยสังกัดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ การจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะ รูปแบบ ขั้นตอน หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓ ในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๒ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๓

๑.๖.๓ ด้านหลักสูตร หมายถึง หลักสูตรมีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับ การเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข แต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ และมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียนในการเรียนแต่ละชั้นเรียน

๑.๖.๔ ด้านการเรียนการสอน หมายถึง ก่อนการเรียนการสอน มีการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนให้นักเรียนได้ทราบก่อนทุกครั้ง เนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

๑.๖.๕ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หมายถึง ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมแสดงการสาธิต โดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์พร้อมทั้งจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงามเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้อย่างหลากหลาย และได้ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๑.๖.๖ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย นำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง

๑.๖.๗ ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง ครูมีการประเมินผลผู้เรียนโดยสอบวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน และนักเรียนได้นำผลการประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ซึ่งการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้

๑.๖.๘ โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และคุณสมบัติตามที่กฎหมาย กำหนดและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน

สพม. หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบข้อมูลการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๒ ได้ทราบข้อมูล การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ได้ทราบแนวทาง การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่นำไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา เรื่อง“การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร”ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีที่ารบทความหนังสือเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ในการดำเนินการวิจัยซึ่งมีหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
 - ๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
 - ๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
- ๒.๒ หลักสูตรพื้นฐานรายวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา
 - ๒.๒.๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - ๒.๒.๒ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 - ๒.๒.๓ สาระการเรียนรู้
- ๒.๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
 - ๒.๓.๑ ด้านหลักสูตร
 - ๒.๓.๒ ด้านการเรียนการสอน
 - ๒.๓.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
 - ๒.๓.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
 - ๒.๓.๕ ด้านการวัดผลและประเมินผล
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมาเป็นข้อมูลประกอบในการวิจัยโดยมีเนื้อหา ดังนี้

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) การจัดการเรียนการสอน ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยนำหลักธรรมมาประยุกต์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้^๑

หลักอริยสัจ ๔

๑. ทุกข์ รู้ว่าปัญหาคืออะไร
๒. สมุทัยรู้ว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร
๓. นิโรธ รู้ว่าภาวะหมดปัญหาที่ต้องการคืออะไร ตนต้องการหรือควรต้องการอะไร
๔. มรรค รู้ว่าวิธีการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจในการเรียนการสอนการที่ผู้เรียนจะรู้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการที่ผู้สอนมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจผู้เรียนและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมความสามารถความสนใจของผู้เรียนและเนื้อหาวิชาได้ อย่างไรก็ตาม แนวทางการดำเนินกิจกรรมของอาจารย์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

๑. จัดเนื้อหาวิชาให้มีความง่ายเหมาะสมและเป็นไปตามลักษณะพัฒนาการของผู้เรียนตามความสามารถ นอกจากนี้ ผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ

๒. เลือกวิธีการสอนที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนด้วย ทั้งนี้ยังหมายถึงรวมถึงการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น ตัวอย่าง รูปภาพ การตีความจากแผนภูมิการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ต่างๆ

๓. จัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติรวมทั้งให้ผู้เรียนได้รับทราบผลก้าวหน้าของการทำงานนั้นด้วย นอกจากนี้ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงาน โดยผู้สอนจะต้องค่อยๆ ให้ผู้เรียนได้ฝึกการเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานด้วย

๔. แจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนรวมทั้งเกณฑ์การประเมินผลกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนสนใจเรียน รวมทั้งให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนขึ้นอยู่กับความพยายาม หรือความสนใจในการเรียนและความรับผิดชอบของผู้เรียนต่อการทำงานเพื่อนำไปสู่ผลของรางวัล มากกว่าความสามารถเฉพาะตัว

^๑พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๐๔.

๕. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นขั้นตอนย่อยๆ โดยคำนึงถึงสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องศึกษามาก่อนและความต่อเนื่องหาวิชาซึ่งหมายรวมถึงสอนในแต่ละจุดประสงค์ให้ต่อเนื่องกัน ในจำนวนที่เหมาะสมมากกว่าที่จะสอนรวมๆกันทั้งหมดโดยไม่มีเป้าหมาย

๖. เลือกและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนทั้งนี้เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเรียน การให้งานที่ยากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายไม่ยอมทำและเห็นว่าเกินความสามารถของตนเอง ซึ่งในบางครั้งผู้สอนควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารต่างๆ การที่ผู้สอนรู้จักการสังเกตผู้เรียนจะมีส่วนช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้

๗. สนับสนุน หรือช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มผู้สอน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนได้สอดคล้องกัน โดยการวางแผนงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีประสบการณ์ในหลายๆด้าน

๘. ชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นผลประโยชน์จากการศึกษาและเนื้อหาการเรียนรู้ ในการนำไปใช้ในชีวิตจริงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้เรียนควรมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้ เพื่อแสดงว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้นเนื้อหาวิชาที่ได้รับจากผู้สอน คือ

๑) การเรียนรู้ในด้านความจำ ผู้เรียนสามารถจดจำข้อมูลต่างๆ ได้จากการอ่าน ตำรา จากการพบเห็น หรือได้ฟังอยู่เสมอๆ จากวิทยุ หรือสื่อต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้อื่นได้

๒) การเรียนรู้ในด้านแนวคิด ซึ่งผู้เรียนจะสามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการเรียนและนำมาจัดเป็นกลุ่ม เป็นพวกรวมทั้งบอกเหตุผลได้ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่อไป เช่น เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้เรื่อง "การบริหาร" ผู้เรียนจะสามารถแยกความแตกต่างของขั้นตอนต่างๆ รวมทั้งบอกลักษณะหรือองค์ประกอบของการบริหารได้

๓) การเรียนรู้ในด้านความจำและสามารถพูดในสิ่งที่จำมาได้ ผู้เรียนจะต้องเรียนและจดจำในสิ่งที่ผู้สอนกำหนดให้และสามารถพูดในสิ่งที่จำมาได้อย่างถูกต้อง เช่น การท่องจำหลักธรรมคำสอน

๔) การเรียนรู้ในด้านการพูดและการเขียนเพื่อการสื่อความหมาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถเขียนหรือบรรยายโดยใช้ภาษาของตนเองในการอธิบายหรือการสรุปเรื่องราวได้อย่างเข้าใจจากข้อมูลต่างๆ เช่น จากการดูภาพยนตร์ จากการฟัง หรือข้อคิดจากผู้อื่น

ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้วิธีการสอนมีความเข้าใจผู้เรียน รวมทั้งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน มีทักษะการสอนซึ่งหมายถึง มีความสามารถในการกระตุ้น เสริมแรง สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนสิ่งเหล่านี้ มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อื่นได้ รวมทั้งการกำหนดปัญหาหรือการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นคิด แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังพุทธวิธีการสอนที่พระพุทธองค์ทรงใช้มี ๔ วิธี คือ

๑. สันตัสสนา ชี้แจงให้ชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริง เหมือนจูงมือไปให้เห็นกับตา

๒. สมทปนา ขวนใจให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้เข้าใจในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญจนใจยอมรับอยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

๓. สมุดเตชนา เร้าใจให้อาจารย์แก่วรรณ คือ ปลุกใจให้กระตือรือร้นเกิดความรู้สึก उत्साह มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จได้ สู้จนไม่หวั่น ไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก

๔. สัมผัสหงสนา ปลอบโลมใจให้สดชื่นร่าเริง คือ บำรุงจิตใจให้เข้มแข็งเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ ที่จะได้รับและทางก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวัง และร่าเริงเบิกบานใจ

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ให้ความหมายของการเรียนการสอนและปัจจัย ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนที่ดี ต่อไปนี้^๒

๑. การสอน

การสอน หมายถึง กระบวนการที่ใช้ชักนำหรือทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆตามหลักสูตรกำหนดไว้ เพื่อจะได้บรรลุปรัชญาการศึกษา การสอนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งของการศึกษา เพราะเป็นกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติต่อผู้เรียนโดยตรง โดยมีครูผู้สอนเป็นตัวหลักสำคัญ ความสำเร็จในการจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอน และมีปัจจัยหลัก ๔ ประการ คือ จุดมุ่งหมายของการสอน วิธีสอนและสื่อการเรียน วิโรจน์ ศรีโกศา ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กร่วมกันทำ ถ้าจะแยกออกเป็น ๒ ส่วนคือการเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เด็กทำ การสอน หมายถึงกิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างต้องทำไปพร้อมๆกัน จึงจะเรียกว่าการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ พงษ์ศักดิ์ อินทรามะ ที่กล่าวไว้ว่า การสอน คือ กระบวนการจัดให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การสอนเป็นพฤติกรรมของผู้สอน การเรียนเป็นพฤติกรรมของผู้เรียนการเรียนอาจจะเกิดขึ้นโดยไม่มีการสอนก็ได้ และการสอนอาจจะเกิดขึ้นโดยไม่มีการเรียนก็ได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนจัดเพื่อให้นักเรียนมีผลการเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

๒. การเตรียมการสอน

วิเชียร นพพลกรัง กล่าวว่า การเตรียมการสอนของครูทำให้ครูทราบล่วงหน้าว่าจะให้เด็กเรียนรู้อะไร มากน้อยเพียงใด และให้เขาเรียนรู้สิ่งต้องการโดยวิธีการใดบ้าง ซึ่งการเตรียมการสอนแบ่งออกเป็น ๒ ประการคือ^๓

๑) การเตรียมการสอนระยะสั้น ประกอบด้วยเตรียมจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลและตัวผู้เรียน

๒) การเตรียมการสอนระยะยาว สิ่งที่ต้องเตรียม คือ ศึกษาหลักสูตร ศึกษาเอกสารอื่นๆ ที่ประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือครู แผนการสอน ฯลฯ และศึกษาวิธีการวัดผลและประเมินผล

^๒ การศึกษากรุงเทพมหานคร, รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพมหานคร : งานผลิตสื่อการเรียนการสอน, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๓ วิเชียร นพพลกรัง, “การบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

๓. แผนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึงแผนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๖ ว่าแผนการสอนในที่นี้รวมถึงบันทึกการสอนด้วยซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหาสาระสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนการวัดผลประเมินผล ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์กันและสอดคล้องกับนักเรียนในด้านต่างๆ คือด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ด้านประสบการณ์ ด้านความสนใจ ความเอาใจใส่ความมานะอดทนและความขยันในการเรียน ด้านความสามารถในการเรียนรู้หรือเข้าใจและด้านความต้องการของนักเรียน^๔

๔. บันทึกการสอน

กิติมา ปรีดีติลล กล่าวว่า บันทึกการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบ ของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก ซึ่งผู้สอนจะทำบันทึกไว้เป็นวันหรือสัปดาห์ก็ได้ จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นคู่มือในการสอนแต่ละวันแต่ละสัปดาห์ให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนด ส่วนรายละเอียดของการบันทึกการสอนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรม วัสดุอุปกรณ์และการวัดผลประเมินผล^๕

บุญชลี คำชาย ได้กล่าวว่า **การเรียนรู้** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในบุคคลซึ่งเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง และจบลงด้วยการที่บุคคลนี้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จากจุดเริ่มต้นจนถึงผลนั้น มีกระบวนการทางจิตวิทยาเกิดขึ้นภายในบุคคล ซึ่งเรียกว่ากระบวนการเรียนรู้

การสอน หมายถึง กระบวนการอย่างหนึ่งที่ผู้สอนเป็นผู้กระทำนั้น หน้าที่ของผู้สอน คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการตัดสินใจ ใช้สติปัญญาของตนอย่างเต็มที่ ซึ่งกระทำได้โดยการจัดให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ต่าง ๆ มีโอกาสได้เลือกตัดสินใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การเตรียมการสอน หมายถึง การเตรียมตัวของครูในการจัดวางแผนการสอน แนวการสอนหรือโครงการสอน อันประกอบไปด้วย การกำหนดจุดประสงค์ การจัดเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ต่าง ๆ สื่อการเรียนการสอน วิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้

การดำเนินการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามลำดับขั้นการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสรุปทบทวน สอนครบถ้วนเน้นไปตามแผนการสอนที่กำหนด โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน มีเทคนิคในการพัฒนาความคิดวิเคราะห์และวิจารณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในกาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ให้เกิดประสิทธิผลครูจึงจำเป็น

^๔คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, **การประถมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

^๕กิติมา ปรีดีติลล, **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, ๒๕๔๒), หน้า ๖๑.

จะต้องมีสมรรถภาพของการสอนในด้านต่าง ๆ ดังที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้^๖

ชาญชัย อาจินสมาจาร กล่าวถึง สมรรถภาพการสอนหรือการบริหารจัดการเรียนการสอนคุณสมบัติเบื้องต้นที่มีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติทางวิชาชีพ (Profession Qualities) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูที่เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. มีความรู้ในวิชา หรือสาขาที่ตนสอน เป็นสิ่งจำเป็นสิ่งแรกของสมรรถภาพการสอน คือ ครูต้องมีความรู้จริงในวิชา หรือสาขาที่สอน

๒. มีความรู้ความเข้าใจในตัวผู้เรียน คือ มีความรู้ความเข้าใจในหลักเบื้องต้นของความเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์ เช่น ความสนใจ ประสบการณ์เดิม พัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นต้น

๓. มีความรู้ความเข้าใจในหลักการสอน และทักษะในการใช้เทคนิค เพื่อการนำออกใช้ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรจิตวิทยาการเรียนรู้วิธีสอนและเทคนิคต่าง ๆ

๔. ความรู้ความเข้าใจทั่วไปที่เกี่ยวข้อง และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Interrelation) โดยสามารถนำมาบูรณาการการสอนของตนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๕. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู การบริหารจัดการเรียนการสอนหรือสมรรถภาพการสอนว่า ครูควรมีความสามารถ ดังนี้^๗

๕.๑ การเตรียมการสอน คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตั้งแต่ก่อนเข้าห้องเรียน โดยจะเริ่มจากการเตรียมการสอนเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยสามขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายการสอน การกำหนดรายละเอียดของกระบวนการเรียนการสอน และการกำหนดบุพภาคการเรียนรู้

๕.๒ การประเมินตัวผู้เรียน จะต้องระบุขอบข่ายหรือระดับความสามารถและลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งจำเป็นต่อการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการสอนตามที่ได้กำหนดไว้

๕.๓ การวางแผนการสอน หมายถึง การเตรียมรูปแบบการสอนเพื่อที่จะเชื่อมช่องว่างระหว่างความสามารถเบื้องต้นที่ประเมินได้จากผู้เรียนกับความสามารถที่จะเกิดใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายการสอน สิ่งที่จะระบุไว้ในแผนการสอนจะต้องชัดเจนเป็นรูปธรรม

๕.๔ การสอน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ มีพฤติกรรมคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในการทำงานสูงเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

๕.๕ การประเมินผล เพื่อจะให้ทราบว่า การสอนประสบความสำเร็จตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด หากประเมินแล้วไม่บรรลุถึงจุดมุ่งหมายก็ต้องวางแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไข

^๖ ญุชลี คำชาย,จิตวิทยาการสอน,(กรุงเทพมหานคร:เทคนิคพริ้นตัง,๒๕๔๐),หน้า๔๖

^๗ชาญชัย อาจินสมาจาร,ศัพท์บริหารการศึกษา,(กรุงเทพฯ:ตอมแพคท์พริ้น,๒๕๓๘)หน้า ๔๙.

จะเห็นได้ว่าจากที่กล่าวมาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูนั้นจะมุ่งมั่นจะแสดงความสามารถในการจัดการเรียนรู้ คือ การปฏิบัติของครู เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการในด้านการเรียนรู้หลาย ๆ ด้านและบรรลุให้ถึงซึ่งเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

งานด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นการนำเอาหลักสูตรที่ได้วางแผนไว้ไปสู่การเรียนการสอนซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอนที่จะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมมีระบุไว้ในหลักสูตร มีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

๑. การวางแผนการสอน
๒. การจัดกิจกรรมการสอน
๓. การจัดสื่อการเรียนการสอน
๔. การวัดและประเมินผล

การที่หลักสูตรจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูกรมวิชาการได้ให้แนวทางในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

๑. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่นตามความเหมาะสม
๒. จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนและให้โอกาสทัดเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
๓. จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด
๔. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์และกระบวนการกลุ่ม
๕. จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมากที่สุดและเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
๖. จัดให้มีการศึกษาติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
๗. ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
๘. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่รวมไว้ในการจัดความมุ่งหมายต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยันประหยัดซื่อสัตย์อดทนมีวินัยรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย
๙. จัดสภาพแวดล้อมและการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนการสอนให้เป็นการจัดในด้านสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน

การสอนมีคำที่ใช้อยู่ ๒ คำ ได้แก่

๑. การสอน (Teaching) มีความหมายถึง การถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียน การเรียนการสอน (Instruction) มีความหมายกว้างกว่าการสอน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนด้วย เช่น การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ เป็นต้น
๒. การเรียนการสอนจึงเป็นคำที่ครอบคลุมกิจกรรมในการเรียนรู้และมักจะใช้ควบคู่กันไป เมื่อครูต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๑. องค์ประกอบของการสอน

การสอนประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ทักษะกระบวนการประเมินผล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การเตรียมการสอน วัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอนและประเมินผลการสอน ความสามารถในการสอน การจัดกิจกรรมการสอน การสอนจะดำเนินการไปด้วยดี ต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ ดังนี้

๑. ตัวป้อน (Input) คือ ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหาวิชา สื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

๒. กระบวนการ (Process) หมายถึง กระบวนการจัดการสอนเป็นการวางแผนและการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการสอนและการประเมินผลการสอน

๓. ผลผลิต (Product) เป็นผลสมบูรณ์ของผู้เรียนจากการวัดประเมินผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปทางที่ปรารถนาของหลักสูตร เป็นต้น

๒. การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนสามารถใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการสอน ดังนี้

๑. กำหนดวัตถุประสงค์ของการให้ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้และวัดผลได้
๒. กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์และจัดลำดับประสบการณ์ที่จะสอน
๓. เลือกวิธีสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสม
๔. ดำเนินการสอนด้วยกิจกรรมการสอน
๕. วัดและประเมินผลเพื่อจะได้นำไปพิจารณาปรับปรุงการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
๓. ประเภทการสอนการแบ่งประเภทการสอนได้มีการแบ่งตามลักษณะต่าง ๆ คือ

ก.การแบ่งตามบทบาทและกิจกรรมการสอนได้ ๔ ประเภท คือ

๑) ผู้สอนเป็นศูนย์กลางจะเน้นบทบาทของผู้สอน เช่น วิธีสอนแบบบรรยายจัดว่าผู้สอนเป็นศูนย์กลางในขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทในการฟัง คิด ถาม จด และจำ เป็นต้น

๒) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเน้นบทบาทการทำกิจกรรมของผู้เรียน เช่น วิธีสอนแบบทักษะปฏิบัติ ผู้เรียนจะเป็นผู้มีความบทบาทในการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

๓) ผู้เรียนและผู้สอนมีกิจกรรมร่วมกัน ผู้เรียนและผู้สอนต่างก็มีบทบาทพอ ๆ กัน การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เช่น วิธีสอนแบบสัมมนา วิธีสอนแบบอภิปราย

๔) การสอนที่ใช้สื่อการสอน บทบาทการสอนจะเน้นที่สื่อที่เป็นอุปกรณ์ การสอนเช่นภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ สไลด์ เป็นต้น

ข.การแบ่งประเภทการสอนกลุ่มของผู้เรียนได้แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑. การสอนเป็นกลุ่มใหญ่มีผู้เรียนจำนวนมากตั้งแต่ ๑๕ คนขึ้นไป ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียนจะเป็นทางเดียวกัน ผู้สอนค่อนข้างจะมีบทบาท เช่น วิธีการสอนแบบบรรยาย

๒. การสอนเป็นกลุ่มเล็ก ผู้เรียน ๗-๘ คน สอนมุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาทและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ ผู้สอนจะใกล้ชิดกับผู้เรียน เช่น การสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อยแบบตัว

๓. การสอนแบบผู้เรียนเดี่ยว หมายถึง การสอนโดยมีผู้เรียนคนหนึ่งกับครูหนึ่ง คือ ครูสามารถชี้แนะในทุกรายการที่นักเรียนไม่เข้าใจ เช่น วิธีสอนแบบตัวเดียว การปรึกษา ปัญหาพิเศษ หรือวิทยานิพนธ์

๔. การสอนเป็นรายบุคคลเป็นการที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนได้ด้วยความสามารถของตนเองโดยใช้วัตกรรมการสอน เช่น สื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์แทนการใช้ครูเป็นการสอนที่ใช้แบบเรียนสำเร็จรูปหรือการสอนแบบโมดูล

ค. วิธีสอน

วิธีสอนมีหลายวิธี แต่ละวิธีจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามวิธีสอนที่นิยมใช้ในด้านอาชีวศึกษาเป็น ๖ วิธีคือ

๑. การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่ผู้สอนมีบทบาทที่สุดโดยผู้สอนเป็นผู้บอกอธิบาย เล่าถึงเนื้อหาวิชาต่างให้ผู้เรียนฟัง ผู้เรียนฟัง จดบันทึกที่ได้ฟังจากการบรรยาย

๒. การสอนทักษะปฏิบัติ การสอนทักษะปฏิบัติเป็นการเน้นการสอนที่ให้มีการฝึกฝนและปฏิบัติจริง

๓. การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบนี้จะเน้นบทบาทที่ผู้เรียนให้มีโอกาสได้แสดงความคิด

๔. การสอนแบบสัมมนา การสอนแบบสัมมนาเป็นการสอนที่ผู้เรียนต้องศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งแล้วนำเสนอเพื่ออภิปรายโดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อาจทั้งเอกสารงานวิจัย การทดลองแล้วนำมาอภิปรายเพื่อให้เกิดความคิดและพัฒนาทักษะไปพร้อมกันผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้แสดงออกของความคิดอย่างอิสระ มีสิทธิในการแสดงออกเท่าเทียมกันทั้งครูและนักเรียน ในขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่เตรียมไว้ล่วงหน้า

๕. การสอนแบบให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นการสอนรายบุคคล โดยการเน้นกิจกรรมและดำเนินงานที่ผู้สอนได้เตรียมไว้ สำหรับผู้เรียนเป็นอิสระทางด้านการเรียนของผู้เรียน เพราะผู้เรียนอาจเป็นผู้กำหนดการศึกษาด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาได้

๖. การสอนโดยใช้สื่อการสอน การสอนโดยใช้สื่อการสอน หมายถึง การใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ เช่น ภาพสไลด์ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น อุปกรณ์การสอนแต่ละชนิดจะมีลักษณะของการใช้ต่างกันไป มีทั้งข้อดีข้อเสียของแต่ละชนิด

ง. หลักการเลือกวิธีสอน

วิชาการต่าง ๆ ที่จัดสอนในสถานศึกษาโดยทั่วไปมีจุดประสงค์หลายข้อมีเนื้อหาสาระหลายเรื่องจึงจำเป็นต้องเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา การเลือกวิธีสอนอาจใช้วิธีผสมผสานกันได้ เพื่อให้น่าสนใจมากขึ้น หลักการเลือกวิธีสอนควรคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์ของเรื่องที่สอน การเลือกวิธีสอนต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
๒. วิธีสอนเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาที่สอน
๓. วิธีสอนควรเหมาะสมกับความถนัดของผู้สอน เป็นความถนัดของผู้สอนที่จะสอนด้วยวิธีการสอนแบบนั้น
๔. วิธีสอนเหมาะกับจำนวนผู้เรียนและขนาดของห้องเรียน การสอนแบบบรรยายสามารถสอนผู้เรียนได้มากกว่าการอภิปราย
๕. วิธีสอนเหมาะกับจำนวนผู้เรียนและขนาดของห้องเรียน การสอนแบบบรรยายสามารถสอนผู้เรียนได้มากกว่าการอภิปราย
๖. วิธีสอนเหมาะกับผู้เรียน เช่น ความรู้เดิม ความสนใจเป็นข้อพิจารณาการเลือกวิธีสอนด้วย

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านพหุปัญญาตามทฤษฎีของการ์ดเนอร์นั้น ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้พัฒนาและใช้ความสามารถทางด้านสติปัญญาของตนเองทั้ง ๘ ด้าน ในการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เมื่อสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง "สัตว์น้ำ" ผู้สอนควรจะจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเล่าหรืออธิบายเกี่ยวกับสัตว์น้ำชนิดต่างๆ ที่ตนสนใจ ราคาของสัตว์น้ำนั้นๆ เมื่อมีการซื้อขายกัน หรือการนับจำนวนของสัตว์น้ำจากรูปภาพ การวาดภาพสัตว์น้ำตามความนึกคิดของผู้เรียนการร้องเพลงที่เกี่ยวข้อง หรือจัดให้มีการแสดงกิริยา ท่าทางลักษณะของสัตว์น้ำรวมทั้งการเสนอความคิดเห็นและการรวมกลุ่มกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับคุณสมบัติประโยชน์ หรือในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์น้ำการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวผู้สอนจะต้องกำหนดปัญหาคำถาม หรือให้ข้อมูลและคำแนะนำต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตนเอง รวมทั้งสามารถเรียนรู้ในแนวทางที่ตนเองมีความสามารถและมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนเพิ่มขึ้น การสอนด้วยใช้ทฤษฎีพหุปัญญานี้จำเป็นต้องใช้เวลาและความสามารถของผู้สอนในการจัดกิจกรรม ซึ่งจะสมารถนำมาใช้ได้ผลดีกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เนื่องจากเป็นการเรียนการสอน ที่เน้นในด้านกิจกรรมสำหรับการประเมินความรู้ความสามารถของผู้เรียนนั้นจะนิยมใช้รูปแบบของการใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพื่อให้ทราบผลความก้าวหน้าในด้านความสามารถของผู้เรียนในแต่ละด้านการรายงานความสามารถของผู้เรียนด้านความรู้ความสามารถและทักษะรวมทั้งผลของความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ซึ่งผู้สอนอาจจะรายงานในรูปแบบของตาราง ตลอดจนการจัดให้มีการทดสอบ เพื่อทดสอบความรู้ ความสามารถด้านเนื้อหาวิชาและทักษะของผู้เรียน

๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

การเรียนรู้โดยใช้สัตว์และมนุษย์ เพื่อนำมาสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ มากมายซึ่งผู้สอนจะสามารถนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเลือกและปรับใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ ซึ่งในที่นี้จะได้กล่าวเพียง ๕ ทฤษฎี รวมทั้งการนำแนวทางทฤษฎีมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านนี้เน้นในด้านการจัดหรือการวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และปรับพฤติกรรม นักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่สำคัญคือ Skinner ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยมใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์แนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อทำนายและควบคุมพฤติกรรมในด้านการเรียนรู้ โดยเน้นการสังเกตและการศึกษาพฤติกรรม ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ รวมทั้งศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมสิ่งเร้า หรือสิ่งที่กระตุ้นเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในส่วนนี้ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางเงื่อนไข การกระทำโดยใช้การเสริมแรง (reinforcement) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ การเสริมแรงจะแบ่งเป็นสองประเภท คือ การเสริมแรงในทางบวก ซึ่งพฤติกรรมนั้นจะได้รับการสนับสนุนและทำให้เกิดขึ้นได้อย่างถาวร สม่ำเสมอ บ่อยครั้ง สำหรับการเสริมแรงในทางลบหรือการทำให้โทษนั้น ผลของพฤติกรรมดังกล่าวจะไม่ได้รับการส่งเสริมและทำพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นน้อยลง

ทฤษฎีการสอนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู ผู้สอนเป็นสิ่งจำเป็นในทุกวิชา เพราะเป็นพื้นฐานที่จะเข้าใจในการสอนริชชี (Richey) ได้สรุปทฤษฎีการสอนไว้ ๓ ทฤษฎี คือ

๑. ทฤษฎีการสอนเพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจ (Theory of Teaching as Cognitive Reconstruction) ซึ่งเน้นถึงพฤติกรรมของครูในฐานะที่เป็นผู้ให้ความรู้ความติดแก่ผู้เรียนทำให้ครูเป็นผู้นำและควบคุมการเรียนการสอนซึ่งครูต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาการและวิชาชีพครู

๒. ทฤษฎีการสอนที่ให้ตัวแบบแก่นักเรียน (Theories and Teaching as a Model Providin) เป็นทฤษฎีที่เน้นให้เห็นบทบาทของครูในฐานะที่เป็นผู้สืบต่อทางวัฒนธรรมและเป็นผู้ให้ทักษะแก่ผู้เรียน คุณสมบัติของครูจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีและมีความสามารถสูง

๓. ทฤษฎีการสอนที่เน้นการวางเงื่อนไข (Theories of Teaching as Conditioning) ทฤษฎีเน้นการที่เป็นเครื่องชี้ทางให้ผู้เรียน การสอนของครูเป็นตัวอย่างของนักเรียน เพราะการปฏิบัติอย่างนี้จะได้ผลเช่นนั้น ครูจึงต้องแนะวิธีที่จะปรับปรุงส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องแก่นักเรียน

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมนิยม ซึ่งเน้นในด้านสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus-response) เชื่อว่าผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อผู้เรียนอย่างมากที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมหรือเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน การสนับสนุนหรือ

^๑ฉวีวรรณ สุวรรณภาและคณะ, "ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู", รายงานการวิจัย, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตแพร่, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙.

การส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมแรงในทางบวก ให้แก่ผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมนิยม ดังต่อไปนี้

๑. ผู้สอนจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี
๒. ผู้สอนจะต้องบอกจุดประสงค์ของการเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจ
๓. เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถและความสนใจ ผู้สอนจึงควรใช้เทคนิคและวิธีการสอนหลายรูปแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน
๔. ผู้สอนจะต้องเริ่มสอนตั้งแต่ทักษะเบื้องต้นก่อนเป็นอันดับแรก
๕. ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนตามความสามารถของตนเองทีละขั้นๆ
๖. ผู้สอนจะต้องจัดเรียงเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม

การวางแผนจัดการกระทำที่เหมาะสมตามแนวคิดของสกินเนอร์ ในด้านการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม คือ การจัดแบ่งเนื้อหาวิชาเป็นส่วนย่อยๆ และเรียงลำดับความสำคัญให้เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนตามความสามารถของตนเอง รวมทั้งการจัดให้เสริมแรงให้แก่ผู้เรียนเป็นระยะๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้นั้น แนวคิดดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นของบทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) ซึ่ง สกินเนอร์ เชื่อว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ ดังนั้น เมื่อผู้เรียนได้เรียน โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมและรู้ผลคำตอบของตนเองได้ทันที จะเป็นการเสริมแรงในทางบวกเมื่อผู้เรียนตอบคำถามได้ถูกต้องหรือได้รับการเสริมแรงให้ทำงานใหม่ เมื่อตอบคำถามไม่ถูกต้อง

ในปัจจุบัน การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-assisted Instruction) และ (Teaching Machine) จะมีลักษณะเช่นเดียวกับบทเรียนโปรแกรม โดยมีแนวคิดพื้นฐาน มาจากทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านพฤติกรรมนิยม ในลักษณะของสิ่งเร้าและการตอบสนอง (S-R)

๒. ทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านปัญญาและความคิด

เป็นทฤษฎี การเรียนรู้ที่เน้นในด้านวิธีการหรือการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความคิดและสติปัญญา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่สำคัญเป็นที่รู้จักทั่วไปในกลุ่มนี้ ประกอบด้วย Gage, Bruner และนักจิตวิทยากลุ่ม Gestalt ทฤษฎีการเรียนรู้นี้จะได้มาจากการที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมรอบๆตนเอง วุฒิภาวะและนำมาเชื่อมความสัมพันธ์กับการหยั่งรู้ (Insight) ของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์โดยทั่วไป สนใจที่จะศึกษาข้อมูลต่างๆ อยู่เสมอและนำข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นมาประมวลกับความสามารถของตนเองความเชื่อ ความรู้สึก รวมทั้งประสบการณ์ดั้งเดิม เพื่อให้สามารถคิด สรุปและนำมาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เพียเจต์ (Jean Piaget) มีความเชื่อว่าพัฒนาการของระดับความคิดและสติปัญญาของมนุษย์จะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ในแต่ละขั้นตอน เกี่ยวพันกับอายุ วุฒิภาวะของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ความคิดของผู้ใหญ่ที่คิดว่าเป็นสิ่งง่าย ธรรมดาจะไม่เป็นสิ่งที่ง่ายสำหรับเด็ก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิด (Concept) การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มความสามารถให้กับผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จากกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ความคิดเห็นของ เพียเจต์ บุคคลตั้งแต่เด็กเล็ก สนใจที่จะนำความรู้

ประสบการณ์และความคิดของตนเองไปสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตนเอง เพื่อก่อให้เกิดแนวคิดและการเรียนรู้ใหม่ๆ รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม นำประสบการณ์มาใช้ปรับตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้วย เพียเจต์ แบ่งพัฒนาการเรียนรู้ตามลักษณะวัยของผู้เรียนออกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ^๙

๑. วัยของการสัมผัสและเคลื่อนไหว (Sensorimotor) เด็กที่อยู่ในวัย ๑-๒ ปี จะมีลักษณะของการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาประกอบด้วยการเริ่มต้นใช้การเลียนแบบมีความจำ ความคิดรู้ว่าวัตถุสิ่งของนั้นมีอยู่ ไม่สูญหายไป ใช้การเคลื่อนไหวตามสิ่งเร้า เพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ

๒. วัยของการเริ่มพูด (Preoperational) เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงระหว่าง ๒ - ๗ ปี ลักษณะของการพัฒนาการจะประกอบด้วยพัฒนาการในด้านการใช้ภาษาจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นและมีความสามารถที่จะคิดในรูปแบบของสัญลักษณ์ มีความคิดและกระทำตามความนึกคิดของตนเองและไม่เข้าใจความคิดของผู้อื่น

๓. วัยของการใช้ความคิดในเชิงรูปแบบ (Concrete operational) อยู่ระหว่าง ๗ - ๑๑ ปี ผู้เรียนในวัยนี้จะสามารถพัฒนาความคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงรูปธรรมสามารถแบ่งเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ได้ เข้าใจกฎระเบียบ รวมทั้งมีความสามารถที่จะคิดย้อนหลัง

๔. วัยของการใช้ความคิด (Formal operational) อยู่ระหว่าง ๑๑ - ๑๕ ปี ผู้เรียนที่อยู่ในวัยนี้ จะมีลักษณะของการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ประกอบด้วยความสามารถที่จะคิดแก้ไขปัญหาที่เป็นนามธรรมได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการคิดโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับสังคมและมีความเป็นตนเองมากขึ้น

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอนเนื่องจากการเรียนรู้จะเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับสังคมและสภาพแวดล้อม เป็นกระบวนการที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตลอดเวลา รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทฤษฎี หรือหลักการทางวิชาการที่เรียนมาแล้ว นำมาปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ เชื่อว่าความสามารถในด้านสติปัญญาของผู้เรียนจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาด้วยการศึกษาค้นคว้าตามความสนใจของตนเอง จากการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ความคิดของผู้เรียนในลักษณะนี้ เรียกว่า (Discovery Learning) ซึ่งการมีประสบการณ์ การสร้างจินตนาการหรือโนภาพของตนเอง รวมทั้งการเข้าใจสิ่งแวดล้อมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยการสื่อความหมาย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สิ่งเหล่านี้ จะก่อให้เกิดเป็นความรู้และความคิดขึ้นได้ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องจัดเตรียมสถานการณ์ต่างๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ การจัดการเรียนการสอนจะอยู่ในลักษณะของการสอนแบบอุปนัย (Inductive) โดยที่ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากตัวอย่างในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ และสรุปเป็นแนวคิดใหม่ของตนเอง

^๙ทินพันธ์ นาคะตะ, รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์กราฟิกอาร์ท, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๘-๑๒๐.

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นในด้านมนุษยนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นในด้านมนุษยนิยม เน้นในการส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ หรือผู้เรียนและพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ประเมินความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุดตามศักยภาพ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่สำคัญ คือ Maslow แนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านมนุษยนิยม จะเน้นความสำคัญของผู้เรียนในทุกๆ ด้าน โดยการสังเกตพิจารณาและทำความเข้าใจกับการเรียนรู้ของผู้เรียนทางด้านจิตพิสัยและพุทธิพิสัย ซึ่งหมายถึงความรู้ความคิด รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับในสังคมนั้น

สำหรับความต้องการในกลุ่มที่ ๒ ของมาสโลว์นั้นเป็นความต้องการที่ต่อเนื่องจากความต้องการขั้นพื้นฐานเบื้องต้น ซึ่งบุคคลต่างๆ เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว ขั้นต่อไปก็จะเป็นความต้องการที่จะเรียนรู้เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตนเองเพื่อการเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา ซึ่งประกอบด้วย

๑. ความต้องการที่จะรู้จักและเข้าใจ
๒. ความต้องการที่จะสุนทรียภาพในด้านความงาม
๓. ความต้องการที่จะกระทำและเป็นตัวของตัวเอง

ความต้องการในกลุ่มที่ ๒ นี้ เป็นความต้องการที่ไม่มีขอบเขต ซึ่งจะไม่มีการตอบสนองที่เพียงพอกับความต้องการได้ เมื่อผู้เรียนได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐานในกลุ่มแรกแล้ว ขั้นต่อไปผู้เรียนจะสนใจในสิ่งแวดล้อมและสังคมที่ตนอยู่ มีความสนใจและต้องการจะเรียนรู้ให้เข้าใจในสิ่งต่างๆ มากขึ้น รวมทั้งต้องการมีความรู้สึกในด้านสุนทรียภาพต่อความงาม ดนตรีหรือความประทับใจ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับความต้องการในขั้นสุดท้ายนั้นจะหมายถึงความต้องการที่จะประสบความสำเร็จโดยใช้ความสามารถของตนเองและดำเนินชีวิตในสิ่งที่ตนเองมีความสามารถที่จะทำได้ ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะต้องขึ้นอยู่กับที่ได้รับการตอบสนองอย่างพึงพอใจในความต้องการขั้นอื่นๆ มาก่อนแล้วและมนุษย์ที่จะประสบความสำเร็จในขั้นนี้มีอยู่น้อยมาก

ดังนั้น ในด้านการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดในด้านมนุษยนิยมของมาสโลว์นั้น ผู้สอนโรงเรียน หรือรัฐ จึงจำเป็นต้องจัดความต้องการพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนก่อน จึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ เช่น การจัดโครงการอาหารกลางวัน การจัดโครงการหนังสือเรียน รวมทั้งการให้ความรัก ความสนใจแก่ผู้เรียนอย่างไม่มีอคติ ซึ่งเป็นการสนองความต้องการขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน จะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ในขั้นที่สูงกว่าต่อไปไม่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีความคิดสร้างสรรค์

๔. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคม เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมนิยมซึ่งเน้นผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งเร้า หรือสิ่งที่มีกระตุ้นสำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านสังคมนั้นเน้นในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยสนับสนุนการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งหมายถึงการอยู่รวมกลุ่มกันของมนุษย์และการแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมกลุ่มและ

จัดให้มีการสื่อสารระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ รวมทั้งการช่วยเหลือกัน บันดูรา (Albert Bandura) เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ด้านสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม โดยเน้นพฤติกรรมที่เกิดจากการที่ผู้เรียนสังเกตสิ่งแวดล้อมและเลียนแบบซึ่งอาจจะเป็นพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการเรียนรู้จากความสำนึก หรือความล้มเหลวของผู้อื่นในด้านต่างๆ ด้วยบันดูรา ได้กำหนดขั้นตอนของการเรียนรู้จากการสังเกต ดังนี้

๑. ขั้นให้ความสนใจ (Attention) เป็นขั้นต้น ที่ผู้เรียนสนใจต่อรูปแบบ ที่สังเกตเห็น ซึ่งส่วนมากแล้วผู้เรียนจะสนใจรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย เป็นที่นิยมหรือเป็นสิ่งที่ประทับใจ

๒. ขั้นจดจำรูปแบบ (Retention) เมื่อผู้เรียนมีความสนใจต่อรูปแบบแล้ว ผู้เรียนจะจดจำรูปแบบ หรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องการจะเลียนแบบและฝึกหัดหรือประพฤติปฏิบัติตามรูปแบบที่ได้จดจำมา

๓. ขั้นการแสดงพฤติกรรมให้เหมือนรูปแบบ (Reproduction) ในขั้นนี้ผู้เรียนจะพยายามที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมือนตามรูปแบบที่ตนสนใจและได้จดจำไว้จนมีลักษณะใกล้เคียงที่สุดตามรูปแบบนั้นๆ ขั้นได้รับแรงจูงใจ (Motivation) ในขั้นสุดท้ายของกระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบนั้น ผู้เรียนจะได้รับแรงจูงใจจากการเลียนแบบ เนื่องจากมีความรู้สึกว่าการเลียนแบบดังกล่าวเป็นประโยชน์และจะสามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับต้นแบบหรือได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

๕. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพหุปัญญา

ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพหุปัญญา เนื่องจากผู้เรียนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ ความคิด สติปัญญาและทักษะที่แตกต่างกันการ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้ศึกษาลักษณะ พัฒนาการ การเรียนรู้ของมนุษย์ทางด้านสติปัญญา ความคิดและทักษะโดยแบ่งความสามารถของมนุษย์แต่ละคนในการเรียนรู้ ออกเป็น ๘ ส่วนเรียกว่า พหุปัญญา (Multiple Intelligence) ประกอบด้วยความสามารถในการใช้ภาษา (Linguistic Intelligence) ความสามารถในการคณิตศาสตร์ (Logical - Mathematical Intelligence) ความสามารถในการนึกคิดและจินตนาการ (Spatial Intelligence) ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย (Bodily Kinesthetic) ความสามารถในการด้านดนตรี (Musical Intelligence) ความสามารถที่จะสนใจและเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal Intelligence) และความปรารถนาประการสุดท้าย คือ ความสามารถที่จะสร้างแนวคิดและความเข้าใจ ให้แก่ตนเอง (Intrapersonal Intelligence) ซึ่งความสามารถทั้ง ๘ ด้านนี้ ยังแบ่งเป็นความสามารถย่อยๆลงไปอีก เช่นความสามารถทางด้านดนตรี ประกอบด้วยความสามารถในการการร้องเพลง การแต่งเพลงการประสานทำนองดนตรี การใช้เครื่องดนตรี การฟังดนตรีอย่างมีสุนทรียภาพและอื่นๆอีก(Campbell : Introduction) โรงเรียนส่วนใหญ่โดยทั่วไปแล้วจะจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยเน้นความสามารถทางด้านการใช้ภาษาและความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนและถ้าผู้เรียนมีความสามารถในด้านที่กล่าวมานี้ก็จะได้รับการยกย่องและถือว่าประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งผู้เรียนโดยทั่วไปจะไม่มีความสามารถเฉพาะในด้านที่ทางโรงเรียนมุ่งหวังมากนัก ดังนั้น ผู้สอนควรจะต้องจัดการเรียนการสอน โดยเอื้อให้แก่ผู้เรียนที่มีความสามารถในด้านอื่นๆซึ่งทฤษฎีทางด้านพหุปัญญา ของการ์ดเนอร์ จะมีผลกระทบต่อการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ความสามารถของผู้เรียน

ระบบการสอนแบบ ๔ MAT เกิดขึ้นจากแนวคิดนักการศึกษาคนสำคัญ ชาวอเมริกา ชื่อ ซูซานมอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิสแม็คคาร์ธี (Bernice McCarthy) เมื่อปี ๑๙๘๐ จึงถือว่า มิใช่เป็นรูปแบบการสอน ที่แปลกใหม่หรือเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด แต่ที่เพิ่งได้รับความสนใจ และเป็น ที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เข้ามา และได้รับความ สนใจกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาไทยในปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT จะได้ประเด็นหลัก ๔ แบบ ได้แก่^{๑๐}

๑. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามความแตกต่าง
 ๒. ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จากการรับข้อมูลและสิ่ง ต่าง ๆ จากครูหรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดไตร่ตรอง
 ๓. ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่าง ๆ อยากรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำงาน อย่างไร ชอบที่จะลงมือปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึก ที่สัมผัสได้ เช่น จับต้อง ลูกคำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ
 ๔. ผู้เรียนแบบที่ ๔ (IF) ชอบค้นหาว่าเป็นไปได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นแบบนี้ จะเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเองด้วยการทดลองพิสูจน์เรียนรู้ จากความรู้สึกของ ตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลองทำดู และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเองลีลาการสอน หรือวิธีการสอนของครูจึงต้องมี ๔ แบบเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกัน
- บทบาทที่ ๑ ครู คือ ผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย/กระตุ้นการเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยการให้เขาได้สังเกต คิดไตร่ตรองสัมผัส ครูนำประสบการณ์จริง ไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟังได้เห็น และอยากคิดอยากตั้งถามซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลาย มากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไมวิธีการสอน อาจใช้สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถามบทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุดเจตนาารมณ์ของ ๔ MAT ในขั้น WHY จะเป็นการกระตุ้น ยั่วโดยการให้นักเรียนได้สังเกตได้ฟังแล้ว ทั้งปริศนาให้นักเรียนขบคิดจนเกิดการตั้งคำถามให้ได้ว่า ทำไมกับครูหรือกับตนเองหรือกับใคร ๆ เพื่อเขาจะได้มีความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการ แสวงหาคำตอบหรือความรู้ในขั้น What หรือ ขั้น How ได้ต่อไป

บทบาทที่ ๒ คือ ผู้สอนผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริง ให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหาที่ลึกซึ้งให้นักเรียน ครูเป็นผู้สอนผู้แจ้งให้ทราบบทบาทที่ ๒ นี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) มีความสุขความสบายใจ ในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ ๓ ครู คือ โค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้ นักเรียนลงมือทำจากของจริง และ ฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเองครูเพียงแต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้

^{๑๐} ประพันธ์ ศิริสุเสารัจ,การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน:วารสารศูนย์ศึกษา การพัฒนาครูปีที่ ๒ ฉบับที่ ๗ [ออนไลน์],แหล่งที่มา <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/202009> [๑๖ ต.ค.๒๕๕๔].

นักเรียน เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนะนำ เพื่อให้ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จครูจึงเปรียบเสมือนโค้ช หรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ได้เพื่อให้ให้นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติ บทบาทผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) จะมีความสุขความสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ ๔ ครู คือ ผู้ประเมินผลผู้ร่วมเรียนรู้ผู้แก้ไขครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ ค้นหา คิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ ด้วยตัวของเขาเอง โดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น อีกมันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นอย่างนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้าเป็นอย่างนี้ แล้วจะเกิดอะไรขึ้น ตัวอย่าง เช่นครูสอนการเพาะถั่วงอกด้วยกระดาสหิขุ เมื่อถึงขั้น IF อาจตั้งคำถามว่าจากเมล็ดถั่วงอกมันจะงอกมาภายในกี่วันจะมีใบกี่ใบหรือถ้าไม่ใช่กระดาสหิขุจะใช้วัสดุอื่นได้หรือไม่ หรือถ้ามันไม่งอกเพราะอะไรจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเพาะในหีบกับเพาะกลางแจ้งถ้าเพาะในหีบไม่มีแสงเป็นอย่างไร ถ้าเพาะกลางแจ้งถั่วงอกจะเป็นอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลองผิดลองถูก และเรียนรู้เองสอนกันเองค้นพบความรู้ด้วยตนเองครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้และผลงาน นักเรียนว่าเป็นอย่างไร และคอยแก้ไขแนะนำผลงานของนักเรียนเท่านั้นในขั้น IF นี้ นักเรียนจะสามารถประมวลความรู้ที่ได้รับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

รูปแบบการสอนทั้ง ๔ แบบจะมี ๘ เทคนิคเพื่อพัฒนาสมองทั้ง ๒ ซีก คือ เริ่มจาก เทคนิค ขาว-ซ้าย ขาว-ซ้าย ซ้าย-ขาว ซ้าย-ขาว ตามลำดับต่อเนื่องกันไป ๘ ขั้นตอน

๑. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ จะวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยยึดธรรมชาติของวิชาและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ในวิชาพระพุทธศาสนาจะเน้นการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา คือ นอกจากวัดองค์ความรู้กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้วยังอาจใช้กระบวนการวัดตามระบบศีลสมาธิ ปัญญา เพื่อให้ครอบคลุมและดูด้านที่ฝึกปฏิบัติคือ^{๑๑}

๑) ศีล พฤติกรรมดีงามทั้งกาย วาจา และอินทรีย์ทั้ง ๖ เคยชิน คล่องแคล่วอยู่ตัว เป็นวินัยเข้าสู่ชีวิตโดยการสังเกต การบันทึก

๒) สมาธิ จิตใจมีคุณธรรม มีประสิทธิภาพ และมีความสุข โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

๓) ปัญญา ความรู้ คิด เข้าใจ การมองเห็นความจริงเท่านั้นระบบความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงประยุกต์เข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเองหรือถ้าจะให้ชัดเจนขึ้น ควรประเมินตามสภาพจริงเพื่อดูการพัฒนาวิภาวะทางธรรมจริยา ตามหลักอริยวุฒิ ๕ คือ

^{๑๑} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พุทธศักราช, ๒๕๔๔), หน้า ๒๐๙-๒๑๔.

ก) ศรัทธา วัดว่ามีความเชื่อที่ไม่มั่งงาย มีเหตุผลประกอบด้วยปัญญา ซึ่งไม่เบียดเบียนชีวิตและสังคม โดยการสังเกต การตรวจสอบตนเอง การบันทึกพฤติกรรม

ข) ศีล วัดว่ามีความประพฤติและวิถีชีวิต ไม่เบียดเบียนแต่เกื้อกูล มีวินัยเอื้อต่อวัฒนธรรม โดยการสังเกต การตรวจสอบตนเอง การบันทึกพฤติกรรม

ค) สุตะ วัดว่ามีความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูล ท้นต่อเหตุการณ์สถานการณ์ และมีความรู้เหมาะแก่การดำเนินชีวิต กิจการของตน โดยการสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์

ฅ) จาคะ วัดว่ามีความจิตใจกว้างขวาง ไม่คับแคบเห็นแก่ตัว รู้จักเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึก

ง) ปัญญา วัดว่าคิดเข้าใจ ทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา รู้จักแยกแยะชั่วดี คุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ มองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หยั่งถึงเหตุปัจจัย และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายโดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การตรวจสอบตนเอง

๒. ครูกับการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานการณ์ทั่วไปมักจะประกอบด้วยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่ม คือ ผู้สอนและผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ผู้สอนจะต้องทำการศึกษาหลักสูตรวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดผลการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้ และลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทที่สำคัญของครูจึงต้องนำจิตวิทยาการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดผลมากที่สุด สำหรับการจัดออกแบบกิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน เช่น^{๑๒}

๑) ครูควรมีการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนว่า ผู้เรียนแต่ละคนจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน อย่างไร ต้องให้ออกาสกับผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอันจะทำให้ผู้เรียนนั้นเรียนอย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียนเอง

๒) ครูควรใช้การบูรณาการ ซึ่งเป็นการนำกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันรวมไปถึงสถานการณ์ เงื่อนไขการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับรู้เดิมและพร้อมที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาคต่อไป

๓) ครูจะต้องมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อการประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้นั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ระบุหรือคาดหวังไว้ ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดนั้น ควรเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะได้ฝึกปฏิบัติ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างไร ประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน ประสบการณ์การเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้เพียงข้อเดียวก็ได้ ในขณะเดียวกัน

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๘-๒๒๐.

ประสบการณ์การเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้เพียงข้อเดียวก็ได้ ในขณะที่เดียวกันประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกเรียนรู้หลายอย่างก็ได้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยไม่มีความรู้สึกว่ากำลังถูกบังคับให้ทำ เพราะถ้ามีการบังคับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้น้อย

๔) ครูควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้สูงสุดตามศักยภาพ

๕) ครูต้องคอยเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากความไม่รู้ เป็นรู้และรู้จริงจากทำไม่ได้ ทำไม่เป็น เปลี่ยนมาเป็นทำได้ ทำเป็น จากไม่ชอบ เปลี่ยนมาเป็นชอบ

๖) ครูต้องยึดหลักการที่ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพทุกด้านคือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ครูต้องมองผู้เรียนว่ามีภูมิรู้และภูมิธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง ครูจะให้หลักการของศาสตร์ที่จะสอนเท่าที่จำเป็น ให้เพียงวิธีการเรียนรู้แต่ต้องพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองให้มากที่สุด หรือที่เรียกว่าเรียนจากสมาธิ และพิจารณาตน (Self Learning) คือเรียนไปประเมินผลการปฏิบัติของตนปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ รู้รอบ รู้ลึก และรู้แจ้งในที่สุด

๗) ครูต้องทบทวนบทบาทของตนเองใหม่ว่าตนคือ ผู้ที่ให้อำนาจของกัลยาณมิตร ๗ ประการคือ

- ก) วางตนในฐานะผู้ที่ศิษย์ไว้วางใจ
- ข) วางตนให้น่าเคารพ
- ค) วางตนในฐานะผู้ทรงคุณความรู้
- ฌ) วางตนในฐานะเป็นที่ปรึกษาที่ดี
- ง) วางตนในฐานะผู้ฟังที่ดี ฟังทั้งคำพูด และความรู้สึกของศิษย์
- จ) วางตนในฐานะผู้ทรงปัญญา สามารถอธิบายอย่างลึกซึ้งให้ศิษย์กระจ่างได้
- ฉ) วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบในการประพฤติปฏิบัติ

๘) ครูจะต้องรู้จักเด็กเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล และมองว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาที่จะเป็นอัจฉริยะได้ อย่างน้อย ๘ ด้าน คือ ด้านเหตุผล ภาษา ศิลปะ กายสัมผัส ดนตรี มนุษย์สัมพันธ์การเข้าใจตนเองหรือเข้าใจชีวิต เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่าอัจฉริยภาพในเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ดการ์ดเนอร์

๙) ครูต้องพร้อมให้ความรัก และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่ลูกศิษย์ ครูจึงต้องเปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่อัจฉริยภาพทั้ง ๘ ด้านของเด็กแต่ละคน

๑๐) การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียนควบคู่ไปกับธรรมชาติของวิชา ครูจะต้องรู้ใจนักเรียนให้นักเรียนรู้ทั้งหลักการ วิธีการเรียนรู้ และคุณธรรมที่จะเกิดตามธรรมชาติของวิชา

ญ) ครูควรจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้โดยถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาคนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในบรรยากาศและสถานการณ์ที่ครูจัดให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง ในบรรยากาศและสถานการณ์ที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างพึงพอใจ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม จะช่วยให้ครูมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม สนองตอบความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และบทบาทสำคัญยิ่งคือ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

๓. ผู้เรียนกับการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เอาชีวิตจริง และเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง ผู้เรียนมีอิสรภาพได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมผู้เรียน ได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้างรูปแบบการคิดผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำ ตามธรรมชาติของวิชาด้านความรู้สึกที่ดั่งใจอันเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดี คิดอย่างมีระบบและวิจรรณาญาณ อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สำหรับบทบาทที่สำคัญของผู้เรียน ได้แก่ ^{๑๓}

๑) ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเอง ที่จะเป็นผู้ครองกิจกรรมและร่วมประเมินผลการเรียนตลอดเวลา และถ้าเป็นคนร่วมออกแบบการเรียนรู้ด้วยก็ยิ่งสมบูรณ์แบบมากขึ้น

๒) มีส่วนร่วมในการจัดและคิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

๓) ต้องรู้หลักความจริง หลักการ เหตุผล กฎเกณฑ์ กฎธรรมะ และหลักการที่จะทำให้เกิดผล

๔) รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักประโยชน์ที่คนต้องการ รู้ผลที่เกิดจากเหตุ รู้ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ

๕) รู้ว่าตนเองนั้นมีฐานะ ภาวะ เพศ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมขณะนี้ อย่างไร และประพฤติให้เหมาะสมต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อม รู้จักปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

๖) รู้ความพอดีด้านต่างๆ เช่น การใช้จ่ายทรัพย์ การบริโภคอาหาร และการกระทำต่างๆ

^{๑๓} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ๒๒๐-๒๒๑.

๗) รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาที่จะต้องใช้ประกอบกิจกรรมในหน้าที่การงาน เช่น การตรงต่อเวลา และเหมาะสมกับเวลา

๘) รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคลว่า เขามีความสามารถและคุณธรรมอย่างไรไดยิ่งหย่อนกว่ากัน การปฏิบัติต่อบุคคลนั้นว่า ควรคบหรือไม่ จะตำหนิ ยกย่อง แนะนำสั่งสอนอย่างไร

๙) มีศรัทธา มีhiri ความละเอียดต่อบาป มีโอตตัมปะ ความเกรงกลัวต่อบาป มีความเพียร มีสติ มีจิตใจมั่นคง และมีปัญญา

๑๐) รู้ว่าจะปรึกษาสิ่งใดกับใคร ต้องไม่สร้างความสะดวกร้อนให้กับตนเอง และผู้อื่น

๑๑) ไม่คิด ไม่พูด และไม่ทำสิ่งใดที่เป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

๑๒) มีความเห็นชอบว่า ทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๑๓) ให้ทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ คือ เอื้อเฟื้อตามกำลังความสามารถ โดยไม่หวัง

ผลตอบแทน

สรุปความได้ว่า ทฤษฎีนี้ สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT เข้ากันได้กับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมองซีก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ครบทุกด้าน และบรรลุถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ตามวิธีที่ตนเองมีความถนัด ซึ่งหากครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสามารถนำไปใช้ ในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก็จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่

๒.๒ หลักสูตรพื้นฐานรายวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และสังคมโลก^{๑๔}

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน,

๒.๒.๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคม ปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลุกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน^{๑๕}

๒.๒.๒ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

๑. รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒. เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

^{๑๕} เรืองเดียวกัน,

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

๑. เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข

๒. เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เศรษฐศาสตร์

๑. เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

๒. เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

ประวัติศาสตร์

๑. เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

๒. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๓. เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ภูมิศาสตร์

๑. เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิด เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้รับการพัฒนาแนวคิด และขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์และ ภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์ได้รับการพัฒนาแนวคิดและวิเคราะห์ เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

๒.๒.๓ สารการเรียนรู้

สารการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับรายละเอียดนี้ ได้แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้^{๑๖}

ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑ อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย การสังคายนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้แกนกลาง

วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทยรวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น ศาสนาประจำชาติ สถาบันหลักของสังคมไทย สภาพแวดล้อมที่กว้างขวาง และครอบคลุมสังคมไทย การพัฒนาตนและครอบครัว

วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยา หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด สรุปและวิเคราะห์ พุทธประวัติ ประสูติ เทวทูต ๔ การแสวงหาความรู้ การบำเพ็ญทุกรกิริยา

วิเคราะห์และประพจน์ติดตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด พุทธสาวก พุทธสาวิกา พระมหากัสสปะ พระอุบาลี อนาถปิณฑิกะ นางวิสาขา ชาดก อัมพชาดก ติตติราชาดก

อธิบายพุทธคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว พระรัตนตรัย พุทธคุณ ๙ อริยสัจ ๔ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ชั้น ๕- ชาติ ๔ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) หลักกรรม- ความหมายและคุณค่า อบายมุข ๖ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) สุข ๒ (กายิก, เจตสิก) คิหิสุข มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ไตรสิกขา กรรมฐาน ๒ ปธาน ๔ โภค ๓ มงคล ๓๘-ไม่คบคนพาล- คบบัณฑิต-บูชาผู้ควรบูชา พุทธศาสนสุภาษิต ยัม เว เสวติ ตาติโส คบคนเช่นใดเป็นคนเช่นนั้น อตตนา โจทยตตานัง จงเตือนตน ด้วยตน นิสมม กรณิ เสโย ใคร่ครวญก่อนทำจึงดี ทูราวาสา ฆรา ทุกขา เรือนที่ครองไม่ดี นำทุกข์มาให้^{๑๗}

เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิต เพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ –คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ – โทษและทางออก หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ โยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบคุณ – โทษและทางออก

สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดสวดมนต์แปล และแผ่เมตตา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา การฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสตินำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน,

^{๑๗} อ้างแล้ว,

วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข หลักธรรม

วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ศาสนาอื่นๆ ศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ มีการประพฤติปฏิบัติตนและวิถีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันตามหลักความเชื่อและคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม การปฏิบัติอย่างเหมาะสมต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆ

วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์ และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติของตนเอง ตัวอย่างบุคคลในท้องถิ่นหรือประเทศที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์หรือมีผลงานด้านศาสนสัมพันธ์

อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน

วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น รากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์และ มรดกของชาติ

อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือกับการพัฒนาชุมชน และการจัดระเบียบสังคม ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม

ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๒ วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสตร์ของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด สรุปและวิเคราะห์ พุทธประวัติ การผจญมาร การตรัสรู้ การสั่งสอน

วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ นางขุชชุตตรา พระเจ้าพิมพิสาร มิตตวันทุกชาดก ราโชวาทชาดก

อธิบายโครงสร้าง และสาระสังเขปของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ โครงสร้าง และสาระสังเขปของ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก

อธิบายธรรมคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของชุมชนและสังคม พระรัตนตรัย ธรรมคุณ ๖ อริยสัจ ๔ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ชั้น ๕- อายตนะ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) หลักกรรม - สมบัติ ๔- วิบัติ ๔ อกุศลกรรมบถ ๑๐ อปายมุข ๖ นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) สุข ๒ (สามิส, นิรามิส) มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) บุญพรมิตของมัชฌิมาปฏิปทา ดรุณธรรม ๖ กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ กุศลกรรมบถ ๑๐ สติปัฏฐาน ๔ มงคล ๓๘- ประพฤติธรรม- เว้นจากความชั่ว เว้นจากการดื่มน้ำเมา

พุทธศาสนสุภาษิต กมฺมุนา วตฺตตี โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม กลยาณการี กลยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ ทำดีได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว สุขุ สุขุ ปุณฺณสฺส อจฺจโย การสั่งสมบุญนำสุขมาให้ ปุชโก ลภเต ปุชฺ วนฺทโก ปวิวนฺทํ ผู้บูชาเขา ย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ให้เขาย่อมได้รับการให้ตอบ

เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

สวตมมฺถํ แผล่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ สวตมมฺถํ แปล และแผล่เมตตา รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน เน้นอานาปานสตินำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการดำรงตนอย่างเหมาะสมในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การปฏิบัติตนตามหลักธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๓ อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆทั่วโลกการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้นในปัจจุบัน

วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก

อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สัมมนาพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่าง ๆ เช่น ปางมารวิชัย ปางปฐมเทศนา ปางลีลา ปางประจำวันเกิด สรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติปฐมเทศนา โอวาทปาฏิโมกข์

วิเคราะห์และประพจน์ตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด พระอัญญาโกณฑัญญะ พระมหาปชาบดีเถรี พระเขมาเถรี พระเจ้าปเสนทิโกศล นันทวิสาลชาดก สุวัณนหังสชาดก

อธิบายสังฆคุณ และข้อธรรมสำคัญใน กรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของ ศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด พระรัตนตรัย สังฆคุณ ๙ อริยสัจ ๔ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ขันธ์ ๕-ไตรลักษณ์ สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) หลักกรรม-วิภวู ๓-ปัญจธรรม ๓ (ค้นหา มานะทิฏฐิ) นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ๓ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) มรรคมืองค์ ๘ ปัญญา ๓ สัมปรีชธรรม ๗ บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ อุบาสกธรรม ๗ มงคล ๓๘- มีศีลปวิทยา- พบสมณะ- ฟังธรรมตามกาล- สนทนาธรรมตามกาลพุทธศาสนสุภาษิต อดตา หเว ชิตํ เสโย ชนฺตณฺนํแลตฺถิกวํ ธมฺมจารี สุขํ เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย สุขสุสฺส ลภเต ปญฺญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อม

ได้ปัญญาเรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก : พุทธปณิธาน ๔ ในมหาปริณิพพานสูตร ๗ เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว การปฏิบัติตนตามหลักธรรม

เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิธีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ
วิธีการดำเนินชีวิตของศาสนา

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

๒.๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลเนื่องจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน งานที่สำคัญของครูก็คือช่วยนักเรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรได้วางไว้ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อจะช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบทเรียนฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นรากฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพ

๒.๓.๑ ด้านหลักสูตร

การจัดการศึกษาจะบรรลุตามเป้าหมายตามที่ตั้งไว้นั้น จำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องอาศัยการมีหลักสูตรที่ดีเหมาะสมกับตัวผู้เรียน หากขาดหลักสูตรที่ดี และเหมาะสมก็เป็นการยากที่จะจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ ฉะนั้นหลักสูตรจึงเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาดำเนินไปข้างหน้าสู่เป้าหมายได้อย่างราบรื่น มีนักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักสูตรได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

หลักสูตร เป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของงานการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการ

เรียนการสอน จะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดีทั้งแก่ตัวผู้เรียนเองและช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอนมี ดังนี้^{๑๘}

- ๑) งานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
- ๒) งานด้านหลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย
- ๓) หลักสูตรเปรียบเหมือนแบบการจัดการเรียนการสอน การวางหลักสูตรบอกไว้ว่าวัตถุประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้างจะใช้อะไรเป็นวัสดุและอุปกรณ์ จะสอนอย่างไร จัดเตรียมการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อช่วยในด้านการเรียนการสอน หลักสูตรจึงมีความสำคัญเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะช่วยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติดี เจตคติต่อวิชาชีพหลักสูตรที่ดียังเป็นแนวทางให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ดังนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาจะจัดและบริหารหลักสูตรอย่างไร จึงจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะจุดสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างที่จะทำให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ครูและผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร หลักสูตรได้บอกไว้ว่าควรจัดประสบการณ์อะไรจะสอนอย่างไร ทำไมจึงต้องสอนวิธีนั้น การเรียนจะได้ผลอย่างไร ทำไมจึงต้องสอนวิธีนั้น การเรียนจะได้ผลอย่างไร รวมทั้งจะประเมินผลและวัดผลด้วย

วิทยุ โสธร กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ ๓ ประการ คือ^{๑๙}

๑.มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะทั้งเฉพาะระดับชั้นและเฉพาะวิชา

๒.มีเนื้อหาวิชาที่ได้คัดเลือกและจัดระเบียบวางลำดับไว้แล้วอย่างเหมาะสมตามทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอน

๓.มีโครงการ หรือคำแนะนำในการวัดหรือประเมินผลของการเรียนการสอนไว้ด้วย

กาญจนา คุณารักษ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ไว้ว่าหลักสูตรนั้น เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่จะทำให้ปรัชญาหรือความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา บรรลุผลสมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพราะหลักสูตรมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาบุคคล ในทุก ๆ ด้าน กล่าว คือ ผู้เรียนอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต หลักสูตรมีส่วนช่วยในการสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต นอกจากนั้นหลักสูตรยังมีความสำคัญ ต่อสังคม การเมือง และเศรษฐกิจอีกด้วย เพราะผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาในหลักสูตร เพื่อวางรากฐานทางความคิดและความประพฤติของผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี ทำให้ผู้เรียนเติบโตเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม หลักสูตร

^{๑๘}ศาสตราจารย์ ดร. พิชัย อารัง, "ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๔๖ ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์, คุรุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย:สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕.

^{๑๙}วิทยุ โสธร, **หลักการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๒๖), หน้า ๑๒๙.

จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจน รู้จักกำหนดทิศทางการประกอบอาชีพตามที่ตนสามารถและถนัดทำให้เยาวชนในวันนี้เป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ และมีการเพิ่มผลผลิตสูงในอนาคต นับเป็นกำลังทางสมอง และทางเศรษฐกิจของชาติที่จะนำประเทศไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ เพราะหลักสูตรเป็นพาหนะที่จะนำความมุ่งหมายของการศึกษาออกไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ หากไม่มีหลักสูตร ความมุ่งหมายของการศึกษาก็จะอยู่แค่เพียงในกระดาษ เป็นเพียงทฤษฎีที่ไม่มีการปฏิบัติหลักสูตรเปรียบเหมือนทางลัดที่จะคอยบังคับหรือกำหนดทิศทางการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเมื่อประเทศชาติต้องการที่จะสร้างคุณลักษณะของประชาชนในชาติให้เป็นอย่างไร รัฐบาลก็สามารถที่จะกำหนดจุด มุ่งหมายและเนื้อหาวิชาที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์ให้เยาวชนเป็นไปตามที่ชาติต้องการได้^{๒๐}

สมพงษ์ สิงหะพล กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตร ถือเป็นหัวใจของการศึกษาของชาติ ที่นำมาเป็นกรอบ และแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ในระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรถือเป็นความจำเป็น และข้อบังคับที่ทุกส่วนของระบบการศึกษาต้องจัดดำเนินการให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายนั้น อีกนัยหนึ่งหลักสูตรนับเป็นแม่บท ของการจัดการศึกษาของชาติ และการจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน หากขาดหลักสูตรของการศึกษาแล้วก็เหมือนกับการจัดการศึกษาขาดทิศทางการดำเนินการ หลักสูตรการศึกษาของไทยนั้นเนื่องจากเราถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมและการศึกษาไทย หลักสูตรจึงสามารถเป็นเครื่องชี้ถึงความสำเร็จของประเทศได้ในระดับหนึ่ง โดยเป็นระดับแรกของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ^{๒๑}

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการนำอุดมการณ์ จุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา และประสบการณ์การเรียนรู้ ที่กลั่นกรองอย่างดีแล้ว ไปสู่ผู้เรียน ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้มีความสำคัญยิ่งกว่าขั้นตอนใด ๆ ทั้งหมด เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของหลักสูตร ถึงแม้หลักสูตรจะสร้างไว้ดีเพียงใดก็ตาม ยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากว่าการนำหลักสูตร ไปใช้ดำเนินไปอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ดีเพียงพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะเกิดขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นการนำหลักสูตรไปใช้จึงมีความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องในการ นำหลักสูตรไปใช้จะต้องทำความเข้าใจกับ วิธีการขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ตามความมุ่งหมายทุกประการ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า การนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูนำโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มนั้นไปปฏิบัติให้บังเกิดผล รวมถึงการบริหารงานด้าน

^{๒๐} กาญจนา คุณารักษ์, หลักสูตรและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒ นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๕, หน้า ๕.

^{๒๑} สมพงษ์ สิงหะพล, หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร, (ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์วิทยาลัยครูนครราชสีมา, ๒๕๓๐), หน้า ๒๕.

วิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครู และนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๒}

สังัด อุทรานันท์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำ หลักสูตรไปใช้ว่าเป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่การจัดเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร^{๒๓}

ธำรง บัวศรี กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนสำหรับสอนเป็นประจำทุก ๆ วัน^{๒๔}

สุมิตร คุณานุกร กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการ ที่ทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติจริง และเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และมีกิจกรรมที่จะกระทำได้ ๓ ประการ คือ

๑. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
๒. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร
๓. การสอนของครู

ในความคิดของผู้จัดทำ คิดว่าแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรนี้ สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้เพราะการจัดการศึกษาทุกระดับมีการนำหลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาไปสู่ผู้เรียนการจะพัฒนาผู้เรียนให้ไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาได้ตรงตามจุดมุ่งหมายนั้น ต้องอาศัยการจัดทำหลักสูตรที่ดี มีความทันสมัย สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน และผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ได้ผลจริง หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาแผนกบาลีหรือแผนกใด ๆ ก็ตามเพราะหลักสูตรเป็นเหมือนหางเสือที่คอยควบคุมการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทาง ที่กำหนดไว้ได้ตามที่ต้องการ ฉะนั้น หากจัดหลักสูตรได้เหมาะสมทันสมัย และสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนได้มากเท่าใด การจัดการศึกษาย่อมจะบรรลุผล ตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และได้ประสิทธิภาพสูงสุดมากเท่านั้น^{๒๕}

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ผู้สอนสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองให้เป็นพลมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นครูที่มีคุณภาพในอนาคต ตามเจตนารมณ์ของหลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

^{๒๒} สันต์ ธรรมบำรุง, หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๓), หน้า๑๒๐.

^{๒๓} สังัด อุทรานันท์, พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร, (พิมพ์ครั้งที่ ๓ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, ๒๕๓๕), หน้า๒๖๐.

^{๒๔} ธำรง บัวศรี, ทฤษฎีหลักสูตร, การออกแบบและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร :พัฒนาศึกษา, ๒๕๑๔), หน้า๑๖๕.

^{๒๕} สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์ ,๒๕๒๓), หน้า๑๓๐.

๒.๓.๒ ด้านการเรียนการสอน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างสละดงต่อไปนี้^{๒๖}

การจัดการเรียนการสอน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้เพราะการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดผลมกน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญและผู้ที่มีบทบาทที่สุดในการจัดการเรียนการสอนคือครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่จัดประสบการณ์ให้เด็กและการจัดประสบการณ์นั้นครูควรคำนึงถึงบรรยากาศความเหมาะสมและวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคนด้วยในการจัดการเรียนการสอน มีผู้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนไว้หลายท่าน

กรมวิชาการ ได้กล่าวถึง แนวทางในการจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาไว้คือ การจัดกระบวนการเรียนให้สำคัญพอกับเนื้อหา ชี้แนะแนวทางให้โดยเน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎีและครูควรใช้วิธีการสอนแบบหลากหลาย เน้นการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกนักเรียนร่วมคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหาและเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนและได้เน้นการจัดการเรียนการสอน โดยการฝึกนักเรียนให้มีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการในการแสดงออกทุกๆ ด้าน ๙ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
๒. คิดวิเคราะห์วิจารณ์
๓. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
๔. ประเมินและเลือกทางเลือก
๕. กำหนดและลำดับขั้นตอนปฏิบัติ
๖. ปฏิบัติด้วยความซ้นชม
๗. ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ
๘. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
๙. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

องค์ประกอบหลักของการเรียนการสอนในสถานศึกษาจะประกอบด้วย ๓ ส่วน คือ

๑. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา
๒. ผู้สอน หมายถึง ครูอาจารย์ที่ทำการโรงเรียนสอนและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการสอนรวมทั้งการถ่ายทอดความรู้และชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้

^{๒๖} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อะพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.

๓. บทเรียน หมายถึง การสอนจะสอนอะไร สอนอย่างไร โรงเรียนจึงต้องมีหลักสูตรกำกับไว้ในการเรียนการสอน งานด้านหลักสูตรและการสอน นับว่าเป็นความสำคัญที่ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่จุดหมาย^{๒๗}

การสอนเป็นหน้าที่หลักของครูไม่ว่าจะเป็นครูสอนในระดับการศึกษาใดหรือประเภทวิชาใดก็ตามแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนไป แต่ความสำคัญและความจำเป็นของครูก็ยังมีอยู่ ความสำคัญของครูอยู่ที่การทำหน้าที่ในด้านการให้ความรู้แก่ผู้เรียนและมีบทบาทอื่นโดยประพจน์เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีคุณธรรม จริยธรรม มีมานะ บากบั่น มัธยัสถ์ อุดม ไม่เห็นแก่ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุมากเกินไป ภาระหน้าที่ของครูการเป็นครูที่ดีหรือครูตามอุดมการณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีคุณธรรมและมีความสามารถในการปฏิบัติได้ ความรู้ทางวิชาการต้องเป็นความรู้ที่จริง ทันทับ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยที่ครูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในวิชาการให้ถ่องแท้ก่อนลงมือสอนหรือปฏิบัติ การเตรียมการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู รวมทั้งการเข้าใจ ปัจจัยในการเรียนของผู้เรียน เพื่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ภาระหน้าที่ของครูมี ๗ ประการ คือ

๑. หน้าที่การสอนและการเผยแพร่วิชาการ (Duty of Teaching and Academic Extension)

๒. หน้าที่ให้การสนับสนุนและให้บริการการเรียนรู้ (Duty of Support to Teaching and Learning)

๓. หน้าที่การบริการและปกครองนักศึกษา (Duty of Student Service and Governance)

๔. หน้าที่การบริหารวิชาการ บุคลากรและสถาบัน (Duty of Administration of Academic, Personal and Instructional Affairs)

๕. หน้าที่การพัฒนาสถาบัน (Duty of Institutional Development)

๖. หน้าที่ธุรกิจและบริการทั่วไป (Duty of General Affairs and Service)

๗. หน้าที่อื่น ๆ (Duty of Other Assignment)^{๒๘}

การเรียนการสอน หมายถึง วิธีการสอนที่ครูนำมาสอนประกอบด้วย การอธิบาย การตั้งคำถาม การสาธิต การมอบหมายกิจกรรมให้ปฏิบัติซึ่งแยกออกเป็น ๕ ด้านคือ ด้านจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอุปกรณ์สถานที่ที่ใช้ในการสอนและด้านการวัดและประเมินผล^{๒๙}

วิธีสอน คือ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาไปในทางที่พึงปรารถนาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ การกำหนด

^{๒๗} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ (Academic Administration) (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๒), หน้า ๗๔.

^{๒๘} อารมณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐), หน้า ๖๕.

^{๒๙} พิชรพรรณ คำหงส์, ความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ ที่มีต่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา, วิทยานิพนธ์, บัณฑิตวิทยาลัย: (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙), หน้า ๕๓.

๑.) จุดมุ่งหมายการสอน การกำหนดรายละเอียดของกระบวนการเรียนการสอน และการกำหนดคุณภาพการเรียนรู้

๒.) การประเมินตัวผู้เรียนจะต้องระบุขอบเขตหรือระดับความสามารถและลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนซึ่งจำเป็นต่อการบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการสอนตามที่ได้กำหนดไว้

๓.) การวางแผนการสอน หมายถึง การเตรียมรูปแบบการสอนเพื่อที่จะเชื่อมช่องว่างระหว่างความสามารถเบื้องต้นที่ประเมินไปจากตัวผู้เรียนกับความสามารถที่จะเกิดใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายการสอนสิ่งที่ระบุไว้ ในจุดมุ่งหมายการสอนสิ่งที่ระบุไว้ในแผนการสอนจะต้องชัดเจนเป็นรูปธรรม

๔.) การสอน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ มีพฤติกรรมคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในการทำงานสูงเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

๕.) การประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าการสอนประสบความสำเร็จตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด หากประเมินแล้วไม่บรรลุถึงจุดมุ่งหมายก็ต้องวางแผนเพื่อปรับปรุงแก้ไข

สมรรถภาพการสอนหรือการบริหารจัดการเรียนการสอนว่าครูควรมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการวางแผนการสอน
๒. ด้านความเข้าใจในตัวเด็ก
๓. ด้านการจัดกิจกรรมการสอน
๔. ด้านการใช้สื่อการสอน
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผลการสอน

จะเห็นได้ว่าจากที่กล่าวมาเกี่ยวกับประสิทธิผลการสอนของครูนั้นจะมุ่งที่จะแสดงความสามารถในการจัดการเรียนรู้หรือ การปฏิบัติของครู เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการในด้านการเรียนรู้หลาย ๆ ด้านและบรรลุให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิผลการสอนของครู หมายถึง การบรรลุวัตถุประสงค์การปฏิบัติงานการสอนซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง ๓ ด้านประกอบด้วย การเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การวัดและประเมินผล

หน่วยศึกษานิเทศก์ กล่าวว่า วิธีการสอนเป็นกระบวนการที่ทำให้จุดประสงค์หรือความมุ่งหมายของการศึกษาปรากฏผลขึ้นได้ ฉะนั้น วิธีสอนจึงเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงวัตถุประสงค์กับผลให้ต่อเนื่องกัน

วิธีการสอนมีหลายวิธี แต่ละวิธีมีลักษณะเฉพาะที่ต่างกันไป แต่เมื่อได้พิจารณาด้านบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑.) วิธีสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher-centered Method) เป็นวิธีสอนที่ครูเป็นผู้จัดและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ เช่น เป็นผู้วางแผน ดำเนินการ และปฏิบัติกิจกรรม ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ประสานงานให้ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมให้กำลังใจและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา วิธีสอนแบบนี้ช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะ

เป็นการเรียนจากการกระทำและเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้านของผู้เรียนตัวอย่าง เช่น วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม แบบบทบาทสมมติ แบบวิทยาศาสตร์แบบทดลอง เป็นต้น

๒.) วิธีการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Pupil-centered Method) เป็นวิธีสอนที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม ดำเนินการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ประสานงานให้ข้อเสนอแนะ ส่งเสริมให้กำลังใจและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา วิธีสอนแบบนี้ช่วยให้ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเป็นการเรียนจากการกระทำและเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนตัวอย่างเช่น วิธีสอนแบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม แบบบทบาทสมมติ แบบวิทยาศาสตร์ แบบทดลอง เป็นต้น^{๓๐}

สรุปได้ว่า การสอน หมายถึง การจัดสถานการณ์สภาพการณ์หรือกิจกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งความสามารถด้านอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

๒.๓.๓ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด ในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนและผู้เรียนได้ปฏิบัติมากที่สุดโดยการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

กิตติมา ปรีดีติติก ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการบันทึกการสอนดังนี้ การบันทึกการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยยึดโครงสร้างสอนเป็นหลักในการจัดทำบันทึกการสอนจะต้องทำการสอนให้เป็นประจำ จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นคู่มือการสอนในแต่ละวันแต่ละคาบเวลา และให้เป็นไปตามแบบที่วางแผนไว้ล่วงหน้า ถือเป็นการเตรียมบันทึกการสอนของผู้สอน บันทึกการสอนประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล^{๓๑}

วินิจ เกตุขำ การทำแผนการสอนรายวิชา คือ การนำเนื้อหาวิชาวิชานั้น หรือกลุ่มประสบการณ์จะต้องทำการสอนตลอดจนภาคเรียน นำมาสร้างเป็นแผนการจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนมีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญของเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญของเนื้อหา กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนการสอน กำหนดสื่อการวัดและประเมินผลการทำแผนการสอน เป็นการเตรียมการสอนล่วงหน้า โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาศาสตร์ว่าด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้สอนสภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียน เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นการวางแผนการสอนล่วงหน้า

^{๓๐} พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ (กิตติยง), "ศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริบาลการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.)." วิทยานิพนธ์, พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๔๑-๔๒.

^{๓๑} กิตติมา ปรีดีติติก, การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์, ๒๕๓๒,) หน้า ๔๖.

นั่นเองแผนการสอนรายวิชา เป็นเอกสารการบริหารหลักสูตรที่สำคัญที่สุดของครูผู้สอนเพราะในแผนการสอนรายวิชาจะมี ๑) การกำหนดเวลาเรียน ๒) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ๓) เนื้อหาวิชาที่เรียน ๔) กิจกรรมการเรียนการสอน ๕) สื่อการสอน และ ๖) การประเมินผล ครูผู้สอนทุกคนจะต้องมีแผนการสอนรายวิชาตรวจสอบการวางแผนการสอน ทำให้เกิดความมั่นใจในการสอน ๒) ครูผู้สอนจะสอนได้ตามจุดประสงค์ (Teaching by Objectives =TBO) (๓) นักเรียนผู้เรียนจะได้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (๔) ครูผู้สอนได้มีเวลา มีโอกาสพิจารณา “จุดประสงค์การเรียนรู้” วิธีสอนแบบต่าง ๆ “สื่อการสอนที่จำเป็น” “กิจกรรมที่จะมอบให้” “วิธีการจัดประเมินผล” ฯลฯ^{๓๒}

กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน และบันทึกการสอนดังนี้ ๑) จัดทำแผนการสอนหรือบันทึกการสอน ๒) มีแผนการสอนหรือบันทึกการสอนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของรายวิชาที่เปิดสอน ๓) มีแผนการสอนหรือบันทึกการสอนครบทุกหมวดวิชา ๔) มีหลักฐานการนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอตรวจสอบได้ ๕) มีการดำเนินการปรับปรุงมีแผนการสอนหรือบันทึกการสอน^{๓๓}

กรมวิชาการ กล่าวว่า แผนการสอน คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียนความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับสภาพที่เป็นจริงในท้องถิ่น^{๓๔}

กล้า ทองขาว กล่าวว่า iva การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนนั้นเราถือว่าเป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพราะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียนเพื่อสนองความต้องการความสนใจ และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร อุปนิสัย ค่านิยม และปลูกฝังเจตคติที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียน และมีการเรียกชื่อกิจกรรมเสริมหลักสูตร เหล่านี้ต่าง ๆ กันไป เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือร่วมหลักสูตร บ้างกิจกรรมนอกหลักสูตร บ้างหรือในบางครั้งอาจเรียกว่า กิจกรรมกึ่งหลักสูตร ดังนั้น ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรแต่กิจกรรมดังกล่าว ก็หมายถึงกิจกรรมที่มุ่งเอานักเรียนเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นผู้เลือกและมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน จึงมีผู้นิยมเรียกกันว่า กิจกรรมนักเรียน มากกว่าชื่ออื่น ๆ^{๓๕}

อำภา บุญช่วย กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอน เป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรให้ไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยการกำหนดกิจกรรมและเวลาได้อย่างชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้

^{๓๒} วีนิจ เกตุขำ, เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา AAA 152512, การบริหารงานวิชาการ, สาขาการบริหารการศึกษาภาคศึกษาศึกษา, หน้า ๔๗-๔๘.

^{๓๓} กรมสามัญศึกษา, เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง: การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา, หน้า ๓๔.

^{๓๔} กรมวิชาการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๕-๖.

^{๓๕} กล้า ทองขาว, งานบริการนักเรียน. เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่ ๑๓, พิมพ์ครั้งที่ ๘. สาขาศึกษาศาสตร์, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี: มสธ. ๒๕๓๒), หน้า ๑๐๓.

การจัดทำแผนการสอนจะเป็นรายวิชา หรือเป็นรายชั้นเรียนแผนการสอนควรแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแผนการสอนระยะยาว และอีกส่วนเป็นการสอนระยะสั้น ซึ่งนำเอาแผนการสอนระยะยาวมาขยายเป็นรายละเอียดสำหรับการสอนในแต่ละครั้ง^{๓๖}

กมล ภูประเสริฐ ได้กล่าวว่า การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคนซึ่งรูปแบบ โดยทั่วไปที่ใช้กันอยู่ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๕ ส่วน คือ จุดประสงค์สาระการเรียนรู้ (เนื้อหาและกระบวนการ) กิจกรรมการสื่อ และการประเมินผล ผู้สอนสามารถกำหนด^{๓๗}

กรมวิชาการ ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นไปตามระเบียบและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๒ ข้อ ๔ ซึ่งมีรายละเอียด ๑๑ หัวข้อย่อย ได้แก่

๑. จะต้องเป็นไปตามนโยบายหลักของรัฐบาล ในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเพื่อพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๒. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๓. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

๔. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนและครู

๕. จะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

๖. จะต้องมีการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการและระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของสถานศึกษา

๗. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ในโรงเรียนเข้าร่วมรับผิดชอบดำเนินการ

๘. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้องเป็นบุคคลที่ปัจจุบันอยู่ในสถานศึกษานั้นเว้นแต่วิทยากรให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา

๙. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่นั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น

๑๐. ให้สถานศึกษาควบคุมเรื่องการจ่ายเงินหรือพัสดุของอื่น ๆ ให้เป็นการประหยัดและเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมั่นคงและปลอดภัยของธรรมชาติ

๑๑. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณา เห็นว่ากิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสมมีการกระทำหรืออาจนำมาซึ่งอันตรายต่อความมั่นคงของชาติให้หัวหน้าสถานศึกษาสั่งยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ เสีย^{๓๘}

^{๓๖} อัมภา บุญช่วย, *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*, (กรุงเทพมหานคร :โอเอสพรีนติ้งเฮาส์. ๒๕๓๓), หน้า ๗๑-๗๒.

^{๓๗} กมล ภูประเสริฐ, *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร :บริษัท ทิพย์พัลลิกซ์, ๒๕๔๔), หน้า ๕๔.

^{๓๘} กรมวิชาการ, *คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ:หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.๒๕๓๓)*, กระทรวงศึกษาธิการ.(กรุงเทพมหานคร:คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕), หน้า ๑.

สรุปว่า กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลายมีการจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์พร้อมทั้งจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงามเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้อย่างหลากหลาย และได้เสนอแนะให้นักเรียนจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๔ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

งานสื่อการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสร้างเลือกสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

กิดานันท์ มลิทอง กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำ และถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน หรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุ ถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้^{๓๙}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนรู้ว่า หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการวัสดุของจริงเครื่องมือที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนดไว้^{๔๐}

ชม ภูมิภาค กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนว่าหมายถึงระบบการนำวัสดุอุปกรณ์และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน^{๔๑}

นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา, และอำนาจ เดชชัยศรี, ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่าหมายถึงตัวกลางหรือสิ่งต่างๆเช่นวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือและเทคนิควิธีการรวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกิดการพัฒนาและสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ^{๔๒}

^{๓๙} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

^{๔๐} กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอนชุดที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าไปรษณีย์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๗.

^{๔๑} ชม ภูมิภาค, สื่อการศึกษา, วารสารเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประสานมิตร, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕.

^{๔๒} นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา, และอำนาจ เดชชัยศรี, ชุดฝึกหัดอบรมครูประมวลสาระเรื่องเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

สันตติ ภิบาลสุข และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนการสอนไว้ดังนี้^{๔๓}

๑. การที่จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นสื่อการสอนจึงมีความสำคัญในการปรับปรุงการสอนเพื่อให้สนองความต้องการของผู้เรียน

๒. สื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานหรือภูมิหลังของนักเรียนที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากการย้ายจากถิ่นอื่นๆ ไปเรียนรวมกันในห้องเรียนหากครูรู้จักใช้สื่อการสอนและมีเทคนิคที่ดีพอ

๓. นักเรียนที่มีประสบการณ์หรือพื้นฐานภูมิหลังที่ดีแล้วย่อมต้องการครูที่มีวิธีสอนที่ดีสื่อการสอนจะช่วยให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมายได้

๔. นักเรียนที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบหรือผู้ยากไร้อาจได้ประโยชน์จากสื่อการสอนที่ครูจัดเตรียมไว้

สื่อการเรียนการสอนมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในฐานะเป็นตัวกลางที่จะช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ดังนี้

๑. การเพิ่มจำนวนนักเรียนสื่อการสอนมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนเพื่อให้เพียงพอแต่ความต้องการของผู้เรียน

๒. สื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานหรือภูมิหลังของนักเรียนที่แตกต่างกัน

๓. สื่อการสอนช่วยให้ครูสอนได้ดีขึ้นและช่วยให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมาย

๔. สื่อการสอนสำเร็จรูปช่วยให้นักเรียนอยู่ในสภาพเสียเปรียบหรือผู้ยากไร้สามารถเรียนได้ทัดเทียมผู้มีฐานะดีกว่า ได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอน

๑. เลือกสื่อการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

๒. เลือกสื่อให้เหมาะกับเนื้อหาวิชา

๓. เลือกให้เหมาะกับเทคนิคและวิธีการสอน

๔. เลือกสื่อให้เหมาะกับวัยและความสนใจของผู้เรียน

๕. เลือกสื่อให้เหมาะกับเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก

๖. เลือกสื่อที่พอจะหามาได้และคำนึงถึงความสะดวกสบายในการนำมาใช้ไม่จำเป็นต้องใช้สื่อราคาแพง

๗. เลือกสื่อคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ปองสุข คุ่มภัย ได้สรุปความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึงอะไรก็ได้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเป็นพาหะเป็นตัวช่วยหรือเครื่องมือช่วยในการถ่ายทอดความรู้เนื้อหาสาระความเข้าใจจากผู้สอนไปยังผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ^{๔๔}

^{๔๓} สันตติ ภิบาลสุขและพิมพ์ใจ ภิบาลสุข, การใช้สื่อการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พิระพินธนา, ๒๕๒๔), หน้า ๔๓.

^{๔๔} ปองสุข คุ่มภัย, การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ในโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ภาคการศึกษา : สถาบันราชภัฏ ๖ แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร, (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกออร์จทาวน์, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

ฐานิย์ ธรรมเมธา ได้สรุปความหมายของสื่อการเรียนการสอนและสื่อการศึกษาไว้ว่า หมายถึงตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียนทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนที่ตั้งไว้^{๔๕}

อำภา บุญช่วย กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นอุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนุกและน่าสนใจ ซึ่งอาจเรียกได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นมือที่สามของครู การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้นต้องตรงกับจุดประสงค์เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียนอีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า สื่อการเรียนการสอนนี้มีเศษวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงทำเป็นสื่อการเรียนการสอนได้การเก็บรักษาสื่ออย่างถูกวิธี จะช่วยให้การใช้สื่อมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์คุ้มค่าการเก็บรักษาจึงควรจัดทำอย่างเป็นระบบการบริหารสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับบทบาท ๔ ประการ ของผู้บริหาร คือ เป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้ประสานงาน และเป็นผู้ประเมินผลหากผู้บริหารรู้บทบาทของตนเองก็ย่อมจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการในภาพรวม เป็นไปได้ด้วยดี^{๔๖} การเลือกวิธีการสอนและสื่อการสอน เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการสอน ทั้งที่เป็นการสอนกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย การสอนเป็นรายบุคคลและการเลือกสื่อการสอนที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน สำหรับวิธีการและสื่อการสอนที่ใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน มีหลายประเภทในที่นี้ขอนำเสนอตัวอย่างที่นิยมใช้กันมาก เพราะสะดวก ประหยัด และง่ายแก่การนำไปใช้ ๒ ประเภทคือ

๑. สื่อการสอน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เอกสารประกอบการสอน บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการเรียนการสอน สื่อโสตทัศน ภาพยนตร์ สไลด์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เทปเพลง

๒. เทคนิควิธีการสอน เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การแสดงบทบาทสมมติ การสอนซ่อมเสริม การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบแก้ปัญหา ฯลฯ เป็นต้น

สำหรับประโยชน์ของวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอน ได้แก่

๑. นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
๒. นักเรียนเข้าใจบทเรียนเป็นรูปธรรม
๓. บรรยากาศการเรียนสนุกสนาน
๔. บทเรียนน่าสนใจ
๕. ลดเวลาในการสอน
๖. ประหยัดค่าใช้จ่าย

สรุปว่า ก่อนการเรียนการสอน มีการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนให้นักเรียนได้ทราบก่อนทุกครั้ง เนื้อหาสาระในการสอนได้เหมาะสมกับเวลาเรียน ครูก่อนมาสอนได้ทำแผนการสอนล่วงหน้า ได้เตรียมบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้วางแผนการสอนตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดให้ ได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกครั้งที่จะสอนเป็นอย่างดี ได้รับผิดชอบหน้าที่ของ

^{๔๕}ฐานิย์ ธรรมเมธา, สื่อการศึกษาเบื้องต้นพิมพ์ครั้งที่๒, (นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๙), หน้า๔๓.

^{๔๖}อำภา บุญช่วย,การบริหารวิชาการในโรงเรียน,หน้า ๑๐๘.

ตนเองในการสอนเป็นอย่างดี และจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

๒.๓.๕ ด้านการวัดผลและประเมิน

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงผลการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการชี้วัดว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลจะเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการคุณภาพการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ดังที่มัทธานันท์ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ กล่าวว่า การวัดผล คือ การกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวเลขให้กับวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมต่างๆ เช่น กำหนดตัวเลข ๑ ให้กับเพศชาย และเลข ๒ ให้กับเพศหญิง หรืออาจจะใช้เครื่องมือไปวัดเพื่อให้ได้ตัวเลขแทนคุณลักษณะต่างๆ เช่น ใช้ไม้บรรทัดวัดความกว้างของหนังสือได้ ๓.๕ นิ้ว ใช้เครื่องชั่งวัดน้ำหนักของเนื้อหมูได้ ๐.๕ กิโลกรัม ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ในวิชาภาษาไทยของเด็กชายแดงได้ ๔๒ คะแนน และในการวัดผลมีอยู่ ๒ ประเภท คือ (๑) วัดทางตรงวัดคุณลักษณะที่ต้องการโดยตรง เช่น ส่วนสูง น้ำหนักและ (๒) วัดทางอ้อม วัดคุณลักษณะที่ต้องการโดยตรงไม่ได้ ต้องวัดโดยผ่านกระบวนการทางสมอง เช่น วัดความรู้ วัดเจตคติ วัดบุคลิกภาพ^{๕๗}

พนัส หันนาคินทร์ ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลการวัดผลว่าการวัดผลหมายถึงการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถือกันอยู่ การวัดผลมีลักษณะเป็นรูปธรรมมักแสดงผลออกมาเป็นตัวเลข ส่วนการประเมินผล หมายถึง การพิจารณากำหนดคุณค่าจากคะแนนที่เราได้จากการวัดนั้น เช่น ดีหรือไม่ดี เก่งหรือไม่เก่ง การประเมินผลมีลักษณะเป็นปรัชญา^{๕๘}

หวน พินรุพันธ์ ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐาน อันหนึ่งที่ยึดถืออยู่เพื่อแสดงว่า นักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงไร จากที่ได้เรียนมาแล้วและอาจจะบอกได้ว่าหลังจากสอบแล้ว นักเรียนได้คะแนนจากการวัดเท่าไรส่วนการประเมินเป็นการกำหนดค่าจากคะแนนการชั่งน้ำหนักและสรุปว่าเก่ง หรือไม่เก่งโดยเปรียบเทียบกับคนอื่นในห้องเดียวกัน^{๕๙}

^{๕๗}ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, การวัดผลและประเมินผลความหมายและประเภทวารสารรายสัปดาห์, ๒๕๔๔, หน้า ๑.

^{๕๘}พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๒๙), หน้า ๑๙๙-๒๐๐.

^{๕๙}หวน พินรุพันธ์, การบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๒๘), หน้า ๕๓.

นิภา เมธาวีชัย กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การรวบรวมการเรียงลำดับข้อมูล ข้อความ ข่าวสารอย่างมีระบบ โดยมีหน่วยของการวัด เครื่องมือที่วัด และสิ่งที่วัดด้วย ส่วนการ ประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีระบบของผู้สอนตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีความหมายลึกซึ้งกว่าการวัดผล เพราะรวมถึงสิ่งที่วัดได้ และวัดไม่ได้ด้วย^{๕๐}

อนันต์ ศรีโสภา ให้ความหมายของการวัดผลว่าหมายถึงการกำหนดตัวเลขหรือ สัญลักษณ์เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามกฎและการประเมินผลคือกรรมวิธีของการวางแผนการเก็บรวบรวมและการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ^{๕๑}

สมบุรณ์ ดันยะ ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียน การประเมินเพื่อพัฒนา ผู้เรียนมากกว่าเพื่อชี้ขาดว่าผู้เรียนเป็นอย่างไร การจะใช้ผลการวัดเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ดี ครูต้องทำ หน้าที่สอบ วัดเอง และต้องนำคำตอบที่ผิดของผู้เรียนมาเป็นคำถามใหม่ เพื่อพัฒนาผู้เรียน^{๕๒}

ศรินารถ สุดใจนาค ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียน ต้องครอบคลุมทั้งด้าน ความรู้ ทักษะพัฒนาการของผู้เรียน และคุณธรรม เด็กไทยยุคใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ต้องมีคุณลักษณะ เก่ง ดี มีสุข สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การวัดประเมินผลการเรียน ต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เครื่องมือวัดผลไม่ควรเป็นแบบทดสอบอย่าง เดียว แต่ควรใช้ให้เหมาะกับสิ่งที่จะวัด เครื่องมือวัดผล อาจได้แก่ แบบทดสอบการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ แฟ้มสะสมงาน หรือผลงานของผู้เรียน เป็นต้น

๑. ตามมาตรา ๒๒ ถือว่า ในการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดการเรียนการสอนจึง ต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้คิดเป็นทำเป็นและพัฒนาตามธรรมชาติของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ การประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ความสำคัญแก่ ผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองประเมินเพื่อนหรือให้เพื่อนประเมินผู้เรียน

๒. ระบบการวัดและประเมินผล การเรียนต้องมีความเที่ยงตรงโปร่งใสสะอาดสามารถ ตรวจสอบความถูกต้องได้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ฉะนั้น หลักฐาน ที่เป็นผลงานที่แสดงศักยภาพของผู้เรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการประเมิน^{๕๓}

การประเมินผลทางการศึกษามีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยตรง สรุปได้ ดังต่อไปนี้คือ

๑. ช่วยชี้ให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายของการดำเนินงานนั้น เหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด
๒. ทำให้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นๆ บรรลุตามจุดมุ่งหมายหรือไม่

^{๕๐}นิภา เมธาวีชัย, การประเมินผลการเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: พิศิษฐ์การพิมพ์ ,๒๕๓๖), หน้า ๔.

^{๕๑}อนันต์ ศรีโสภา, การวัดผลและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๓.

^{๕๒}สมบุรณ์ ดันยะ, การประเมินผลทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๙.

^{๕๓}ศรินารถ สุดใจนาค, คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และเขียนแผนการสอนประเภทวิชาคหกรรม, (กรุงเทพมหานคร :ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชีพศึกษา ,๒๕๔๘), หน้า ๑๕๖.

๓. ช่วยกระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงและดำเนินงาน
๔. ช่วยให้มีมองเป็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนซึ่งจะเป็นหลักในการปรับปรุงการดำเนินงาน
๕. ช่วยควบคุมการดำเนินบกพร่องในการดำเนินงานให้มีคุณภาพซึ่งจะเป็นการลดความสูญเสียเปล่าในการใช้ทรัพยากร
๖. ช่วยให้ข้อสนเทศ (Information) แก่ผู้บริหารการดำเนินงาน
๗. เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินงานครั้งต่อไป

สุวิมล ว่องวานิช ให้ทัศนะว่าการประเมินผลตามสภาพจริงเป็นกระบวนการตัดสินใจตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆของผู้เรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราวเหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบมาเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ลงมือทำหรือผลิตกระบวนการทำงานตามคาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพจะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเท่าไร น่าพอใจหรือไม่ อยู่ในระดับความสำเร็จได้^{๕๔}

กรมวิชา การกระทรวงศึกษาธิการ ได้ชี้ให้เห็นว่า การประเมินสภาพจริงเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้ปฏิบัติจะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real Life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ทั่วไป^{๕๕}

บุญเลี้ยง ทุมทอง ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งจำนวนและตัวเลข เพื่อหาจำนวน ลำดับ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม แล้วนำผลที่ได้มาตัดสินคุณค่าวินิจฉัย และสรุปอย่างมีระเบียบ ทั้งในด้านการเรียนและการสอนของผู้เรียน^{๕๖}

ศิริเดช สุชีวะ ได้ให้ความหมายของการวัดและประเมินผลไว้ว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดค่าเชิงปริมาณให้กับสิ่งที่ต้องการวัด ด้วยการประเมินที่เป็นระบบ และเป็นที่ยอมรับ ส่วนการประเมินผล หมายถึง การตีค่า หรือการให้ความหมายของการวัด^{๕๗}

^{๕๔} สุวิมล ว่องวานิช, การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓.

^{๕๕} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๒๐.

^{๕๖} บุญเลี้ยง ทุมทอง, “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”, วารสารวิชาการ กรมวิชาการ, ๖๒๕๔(๕) : ๗๓.

^{๕๗} ศิริเดช สุชีวะ, ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครูมืออาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กสเปอร์เนทบุ๊ก, ๒๕๔๖), หน้า ๕๔.

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง ได้กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการค้นความจำระยะยาว ด้วยการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ของสมอง เมื่อครูผู้สอนต้องการประเมินผู้เรียน ครูผู้สอนต้องมีเครื่องมือประเมินที่เที่ยงตรง จึงสามารถวัดสิ่งที่อยู่ในความจำระยะยาวของผู้เรียนได้^{๕๘}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และตัดสินว่า ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ หรือตัวชี้วัดในระดับใด สามารถที่จะได้รับการเลื่อนชั้นหรือจบการศึกษาได้หรือไม่ สถานศึกษา ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑^{๕๙}

สรุปได้ว่า ครูมีการประเมินผลผู้เรียนโดยสอบวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน และนักเรียนได้นำผลการประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ซึ่งการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผล ในมุมมองของครูผู้สอน พบปัญหาดังนี้^{๖๐}

๑. มีความสับสนในคำศัพท์ต่างๆ ที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. ขาดความมั่นใจในวิธีการปฏิบัติของการวัดประเมินสภาพจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นด้านเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการวัดและวิธีประเมิน
๓. เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผู้เรียนในสถานศึกษาต้องการการจัดทำเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีแบบฟอร์มที่สะดวกต่อการกรอกหรือดำเนินการทำให้ครูต้องมีการเพิ่มขึ้น

จุฑารัตน์ อินทะแสน ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลทำได้ด้วยวิธีการ ดังนี้ คือ สังเกตการณ์แสดงออกของผู้เรียน แฟ้มชิ้นผลงานหรือรายงาน การสัมภาษณ์ บันทึกของผู้เรียน การ

^{๕๘} อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อ้างถึงใน ปรีชัช โลชัย, “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักเขตพื้นที่การศึกษายะลาเขต๒”, วิทยานิพนธ์ **ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๐.

^{๕๙} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔.

^{๖๐} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพลินสตูดิโอ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

ประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้เรียนและครู ความสามารถในการปฏิบัติจริงการประเมินด้วยตนเองหรือกลุ่มเพื่อน^{๖๑}

รุจิร ภูสารและ จันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ทักษะกระบวนการคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใดผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียนทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เหมาะสมได้ กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้เป็น ๓ ระดับ คือ^{๖๒}

๑. การประเมินผลระดับชั้นเรียนครูผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนในแต่ละรายวิชาเพื่อรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและควรทำอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒. การประเมินผลระดับสถานศึกษาเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้นของสถานศึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อนำผลการประเมินไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้นในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระฯ สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมและจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

๓. การประเมินผลระดับชาติสถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๓และชั้นมัธยมศึกษาปีที่๖ เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการจัดการสถานศึกษาแต่ละแห่งกิจกรรมการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนอาจทำได้ด้วยวิธีต่อไป

สุวิทย์ และ อรทัย มูลคำ ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลนั้นควรประเมิน ดังนี้ คือ^{๖๓}

๑. สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจากการแสดงความคิดเห็นความสนใจเรียนความร่วมมือในกิจกรรมและการรายงานของกลุ่ม

๒. ตรวจสอบความถูกต้องของการสรุปกฎเกณฑ์ลักษณะสำคัญ

๓. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อสอบและแบบฝึกหัด

^{๖๑}จุฑารัตน์ อินทะแสน, “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา๕”, วิทยานิพนธ์, คุรุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๓-๕๔.

^{๖๒}รุจิร ภูสาร และจันทราณี สงวนนาม. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑-๖๗.

^{๖๓}สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ, วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑.

สมศักดิ์ สิริระเวชญ์ ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนมีหลักการดำเนินงาน^{๖๔}

พงกะพรรณ ตะกลมทอง ได้กล่าวถึง การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงการตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนงาน/โครงการ ตลอดจนการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ของแผนงาน/โครงการนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใดเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น จึงเป็นกระบวนการบ่งชี้ถึงคุณค่าของแผนงาน/โครงการว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน/โครงการนั้นหรือไม่เพียงใด^{๖๕}

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล ได้กล่าวถึง การติดตามและประเมินผล มีคำซึ่งมีความหมายเฉพาะตัวที่แยกจากกันได้ชัดเจน แต่ในการดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมแล้วมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างใกล้ชิด จนทำให้เกิดความสับสนอยู่เสมอ คือ คำว่า ติดตาม (Monitoring) และคำว่า ประเมินผล (Evaluation) ทั้งสองคำดังกล่าว มีวิธีทำงานที่แตกต่างกัน คือ การติดตาม เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะต่างจากการประเมินผลดังนี้^{๖๖}

๑. การติดตาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฏิบัติงานตามแผน ซึ่งมีการกำหนดไว้แล้ว เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน หรือกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น จุดเน้นที่สำคัญของการติดตาม คือ การปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ การปฏิบัติงานของโครงการ

๒. การประเมินผล เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ

๓. การติดตาม จะเกิดขึ้นในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ส่วนการประเมินจะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของโครงการ นับตั้งแต่ก่อนตัดสินใจจัดทำโครงการ ในขณะที่ดำเนินงานในช่วงระยะต่าง ๆ และเมื่อโครงการดำเนินงานเสร็จแล้ว หรือประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

๔. การประเมินผล บางมิตินำมาใช้ในการประเมินความสำเร็จของโครงการ การว่าบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง

๕. ความแตกต่างและส่วนที่ซ้ำซ้อนกันของการติดตามและประเมินผล คือ การติดตาม (Monitoring) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่า ได้มีการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของโครงการที่กำหนดได้อย่างไร ข้อมูลที่ได้จะนำมาประกอบเป็นเครื่องมือ ควบคุม กำกับ การดำเนินงานในขณะที่ปฏิบัติโครงการโดยตรง ทั้งในด้านปัจจัย (Input) ด้านกระบวนการดำเนินงาน (Process) และด้านผลผลิต (Output) สำหรับ การประเมินผล (Evaluation) มีขอบข่ายกว้างขวาง

^{๖๔} สมศักดิ์ สิริระเวชญ์, การวัดและประเมินผลการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า๙-๑๐.

^{๖๕} พงกะพรรณ ตะกลมทอง, นักศึกษาปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี http://202.143.155.254/km_ayutthaya2/modles.php?name=News&file=print&sid=364, (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

^{๖๖} อัญชลี ธรรมะวิสิกุล, การติดตามผลและประเมินผลการนิเทศ, <http://panchalee.wordpress.com/2009/07/29/monitoring-evaluation/>, (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

ขึ้นอยู่กับว่าจะประเมินในขั้นตอนใดของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการซึ่งอาจดำเนินการเป็นช่วง เป็นระยะต่าง ๆ เช่น ทุก ๓ เดือน ทุก ๖ เดือน ทุกปี ประเมินเมื่อโครงการดำเนินงานไประยะครึ่งโครงการ เป็นต้น หรือเป็นการประเมินผลเมื่อโครงการดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

สุวัฒน์ มุทเมธา ได้กล่าวว่า การติดตามด้านปัจจัย การจัดการ การจัดระบบติดตามหลักทั่วไปของการประเมิน วิธีการประเมินผล ประโยชน์ของการติดตามและประเมินผล ดังนี้^{๖๗}

๑) การติดตามด้านปัจจัย

ในด้านปัจจัยจะพบว่าปัจจัยสำคัญ ๆ ในการปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ มักจะเป็นเรื่องดังต่อไปนี้

- ๑.๑) บุคลากร
- ๑.๒) งบประมาณ
- ๑.๓) วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
- ๑.๔) นโยบายจากหน่วยที่เกี่ยวข้องและนโยบายเฉพาะอย่างสำหรับงานหรือโครงการนั้น

๒) การจัดการ

การติดตามทางด้านปัจจัยจะเป็นการติดตามเพื่อตรวจสอบว่า การจัดปัจจัยในการดำเนินงานเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ตรงกับประเภท จำนวน และลักษณะคุณภาพที่กำหนดไว้เพียงใด ได้รับอัตรากำลังคนเข้าร่วมปฏิบัติงานตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดให้หรือไม่ ตรงกับประเภท จำนวน และลักษณะทางคุณภาพที่กำหนดไว้เพียงใด ได้รับงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานตามเวลาที่ต้องการหรือไม่ มีการเตรียมการด้านการบริหารหรือการจัดการตามกำหนดหรือตามนโยบายหรือไม่อย่างไร

๓) การจัดระบบติดตาม

เพื่อให้ระบบการติดตามดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑. กำหนดสายงานและภารกิจการติดตามควบคุมกำกับว่า สายงานทั้งระบบเป็นอย่างไรแต่ละระดับ เช่น ระดับนโยบาย ระดับอำนวยการ ระดับการประสานงาน และระดับปฏิบัติการ ในแต่ละส่วนจะต้องรับผิดชอบงานด้านการติดตาม ควบคุม กำกับอย่างไร ข้อมูลและรายงานใดจะต้องมาจากกระดပ်ไหน ถึงหน่วยระดับใดโดยเฉพาะ

๒. กำหนดตำแหน่งหรือตัวบุคลากรผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับรายงาน จัดทำรายงาน และออกข้อกำหนดในการแก้ไขปรับปรุง

๓. กำหนดแบบฟอร์มการจัดทำรายงานเฉพาะจากหน่วยที่จะต้องจัดทำรายงาน และแบบฟอร์มเฉพาะสำหรับการแจ้งข้อกำหนดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุง สำหรับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบงานนั้น ๆ โดยตรง ซึ่งข้อกำหนดเรื่องข้อมูลรายละเอียด ต่าง ๆ สารสนเทศ และเวลาในการดำเนินงานจะแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะงานและโครงการแต่ละงานและโครงการ

^{๖๗} สุวัฒน์ มุทเมธา, การเรียนการสอนปัจจุบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๓๔๓-๓๔๕.

๔) หลักทั่วไปของการประเมิน

การประเมินเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนการสอน เมื่อวางแผนการสอน ก็ต้องวางแผนการประเมินควบคู่กันไปด้วยมีอาจแยกออกจากกันได้และหลักสำคัญของการประเมิน คือ

๔.๑ กำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดผลและประเมินผลก่อนที่จะวัด

๔.๒ เลือกเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และผลจากการวัดไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้

๔.๓ พิจารณาเลือกใช้เครื่องมือและกลวิธีหลาย ๆ อย่าง

๔.๔ การใช้กลวิธีและเครื่องมือแต่ละอย่างต้องพิจารณาถึงขีดจำกัดของเครื่องมือและวิธีการนั้น ๆ ไว้ด้วย

๔.๕ การประเมิน เป็นมรรคไปสู่ผล มิได้มีผลสำเร็จสมบูรณ์ในตนเอง ผลการประเมินต้องนำมาพิจารณา วิเคราะห์เพื่อปรับปรุงในส่วนที่เกี่ยวข้องให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ผลของการทดสอบมิได้จำกัดตัวเอง

๕) วิธีการประเมินผล

การประเมินผลการศึกษา มีหลายวิธี

๑. วิธีใช้ทดสอบให้เขียนตอบ เป็นข้อสอบที่ครูทำขึ้นเพื่อวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ ข้อสอบแบบอัตนัยและข้อสอบแบบปรนัย

๒. ข้อทดสอบแบบให้ปฏิบัติ เป็นการทดสอบที่ให้ผู้เข้าสอบปฏิบัติหรือทำตามสิ่งนั้นจริง ๆ เช่น การทดสอบให้ปรุงอาหาร

๓. วิธีสังเกต มีหลายวิธี

๑) การทำระเบียนบุคคล สังเกต จดบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนเอาไว้ว่า แต่ละคน มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไร ดีขึ้นหรือไม่

๒) สังเกตจดบันทึกเพื่อศึกษาปัญหา นักเรียนบางคนมีปัญหาในเรื่องความประพฤติและการปรับตัวมาก จึงต้องเข้าร่วมไปกับวิธีการอื่น ๆ หรือใช้เมื่อไม่สามารถใช้วิธีการอื่นได้ เฉพาะพฤติกรรมที่มีปัญหานั้น ๆ

๖) ประโยชน์ของการติดตามและประเมินผล

๖.๑ ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และแก้ไขปัญหานั้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของ องค์กร

๖.๒ ทำให้วางแผนงาน/โครงการได้ตรง เป้าหมาย แก้ปัญหาได้ถูกจุด และพัฒนาได้

๖.๓ ช่วยให้ดำเนินการตามแผนได้ราบรื่น สามารถปรับปรุงแก้ไขปัญหาลุปรรรคอย่างได้ผล หรือปรับแผนให้เหมาะสมมากขึ้น

๖.๔ ทำให้ทราบผลการดำเนินงานตาม แผนงานและโครงการอย่างชัดเจนอะไรประสบ ผลสำเร็จแล้วสิ่งใดยังต้องทำต่อไป จำนวนเท่าไร อันจะเป็นข้อมูลไปสู่การตัดสินใจไปสู่สภาพ ปัจจุบันปัญหาความต้องการ ซึ่งเป็นการวนครบวงจร ถ้ามีการติดตามและประเมินผลอย่าง

ต่อเนื่องและเป็นประจำ ย่อมทำให้ทราบปัญหา และความต้องการที่แท้จริง การวางแผนงาน/โครงการสามารถทำได้ตรงตามเป้าหมาย หรือ สามารถปรับปรุงแก้ไขแผนงาน/โครงการให้ เหมาะสมมากขึ้น สามารถทราบผลการ ดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ เมื่อเริ่ม วางแผนใหม่อีกครั้งก็จะมี ข้อมูลสารสนเทศที่ ชัดเจน เทียบตรง และเป็นปัจจุบัน สามารถเป็น เครื่องมือในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ครูมีการประเมินผลผู้เรียน โดยสอบวิชาพระพุทธศาสนาระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น แจ้งผล การประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง เน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน และนักเรียนได้นำผลการ ประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูใช้การสังเกตในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา รวมทั้งครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ซึ่งการ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุดมพร จามรมาน ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ว่ามีขั้นตอนเริ่มตั้งแต่ การรับรู้ การ คิด การประเมินผล การเรียนรู้ และมโนทัศน์ประกอบที่สำคัญ คือ การสังเกต การสงสัย การอยากรู้ คำตอบ การแสวงหา การคาดคะเน การหาข้อมูล การสรุปตรวจสอบคำถาม ซึ่งถึงกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ ^{๖๘}

อรรถกร ชุมวรฐายี ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการนํานโยบายขยายโอกาสทางการศึกษา ไปปฏิบัติ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิผล ของการนํานโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติได้แก่ ความเพียงพอของบุคลากร ความ เพียงพอด้านงบประมาณ ความเพียงพอด้านอาคารสถานที่ ความเพียงพอด้านวัสดุ อุปกรณ์ และ เครื่องมือเครื่องใช้ ความร่วมมือของผู้ปกครอง การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง การบริหารโครงการ และการส่งเสริมคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการนํานโยบายขยายโอกาสทาง การศึกษาไปปฏิบัติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการนํานโยบายการ ขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ ได้แก่ การรณรงค์ให้นักเรียนต่อชั้น ม.๑ ไม่มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของการนํานโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้ง ไว้ ^{๖๙}

ภิรมย์ โชติแดง ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๕ โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อทราบ ๑. ระดับปัจจัยการบริหารโรงเรียน ๒. ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ๓.

^{๖๘}อุดมพร จามรมาน,การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนิสิต นักศึกษาครูในสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศ” **วิทยานิพนธ์**, (กรุงเทพมหานคร:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๔๐).

^{๖๙}อรรถกร ชุมวรฐายี,ประสิทธิภาพการนํานโยบายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ:ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี, **ภาคินพนธ์, พัฒนบริหารศาสตร์**, (สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์ , ๒๕๓๙), หน้า๑๓.

ระบบการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ๔. ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อบริหารงาน ๓ ระบบ คือ ระบบการปรึกษาหารือและ ๔. ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๔ มีสองปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ ปัจจัยการบริหารโรงเรียนด้านการควบคุมงานและปัจจัยการบริหารด้านภาวะผู้นำ^{๗๐}

พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง การประเมินกระบวนการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา : กรณีศึกษาครูประถมศึกษา จังหวัดยะลา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า^{๗๑}

ปัจจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลได้แจ้งให้นักเรียนทราบ ถึงเกณฑ์การวัดผลมีการเตรียมการสอน ทบทวนทำความเข้าใจเนื้อหาก่อนสอบ มีการสอนเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน คือ สิ่งของจริง แผ่นภาพ แหล่งความรู้ในชุมชน บัตรคำ เทป และอื่น ๆ เทคนิคการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัญหาและอุปสรรค มีปัญหา ด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยทันสมัย การมีส่วนร่วม ผู้บริหารและครูขาดความทุ่มเท เสียสละในการปฏิบัติงานขาดความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้

แนวทางแก้ไขปัญหาคือ จัดให้มีการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School approach)

ข้อเสนอแนะ จัดการเรียนการสอนแบบการมีส่วนร่วม คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มุ่งสู่เกณฑ์มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน

วิโรจน์ ศรีวิเศษ ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพื้นที่กันดาร เขตปฏิบัติการที่ ๓ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพื้นที่กันดาร เขตปฏิบัติการที่ ๓ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเตรียมการสอน ด้านการจัดขั้นตอนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และประสบการณ์ในการสอนที่ต่างกัน ปรากฏผลดังนี้ ครูประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพื้นที่กันดารเขตปฏิบัติการที่ ๓ มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ และโรงเรียนที่มีขนาดเล็กทุกด้าน ส่วนประสบการณ์การทำงานมีปัญหาไม่แตกต่างกัน^{๗๒}

^{๗๐} ภิรมย์ โชติแดง, ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๕, วิทยานิพนธ์, ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓.

^{๗๑} พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ, การประเมินการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา: กรณีศึกษาครูประถมศึกษา วิทยานิพนธ์, (จังหวัดยะลา: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๔๓.

^{๗๒} วิโรจน์ ศรีวิเศษ, ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพื้นที่กันดาร เขตปฏิบัติการที่ ๓ จังหวัดสุราษฎร์ธานี, วิทยานิพนธ์, การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๕), หน้า ๕๓.

ไพโรจน์ มงคลสินธุ์ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถภาพครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ตามแนวทางปฏิรูปทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผลการวิจัย พบว่า^{๗๓}

๑. ค่าเฉลี่ยด้านสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับปานกลางและหลังจากทดลองมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับดี

๒. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียน หลังจากทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๓. ค่าเฉลี่ยผลการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครู ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับพอใช้ และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับดี

๔. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ผลการประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่าง เป็นระบบ ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ มีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของครูหลังการทดลอง สูงกว่า ประสิทธิภาพกระบวนการเรียนการสอนของครูว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๑

นรา ตรีธัญญา ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า มีการนำหลักธรรมวิชาทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมาก^{๗๔}

ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ๑) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ๒) ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ ม้วนเทป บันทึกเสียง อย่างพอเพียง และมีเพียงเรื่องข้อบทความสั้นๆ ที่เกี่ยวกับการทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธา มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก ๓) ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับน้อยในทุกข้อ^{๗๕}

^{๗๓}ไพโรจน์ มงคลสินธุ์,การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ **วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑).

^{๗๔}นรา ตรีธัญญา, “การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓), หน้า ๖๕.

^{๗๕}ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม), “การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๗-๗๘.

เอนัง คุ่มคง ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยการสอนแบบพุทธวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบพุทธวิธีและการศึกษาแบบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียน โดยการสอนตามแบบพุทธวิธี การสอน ผลการวิจัย พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน โดยการสอนแบบพุทธวิธี นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนโดยพุทธวิธีทำให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลของคนอื่นและการเรียนที่มีการทำสมาธิก่อนเรียนจะช่วยให้มีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น^{๗๖}

พนิดา สินสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และ อัญชลี เศรษฐเสถียร ได้วิจัยเรื่อง สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘ และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๘๙ คน ผลการวิจัยพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรสามารถนำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียนได้น้อยมาก เนื้อหาวิชาได้เสริมความรู้พื้นฐานให้แก่เด็กเรียนมาก การเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายและมีกิจกรรมประกอบการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ได้ทำไม่บ่อยครั้ง กิจกรรมที่ทำบ่อยครั้งคือการสวดมนต์ไหว้พระ การฝึกสมาธิให้มีสติสงบ ปัญหาการเรียนการสอน พบว่า ครูไม่สามารถสอนได้บรรลุตามหลักสูตรที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรมและมีความซ้ำซ้อนกันมากในแต่ละระดับชั้น การสอนเนื้อหาให้เกิดความคิดรวบยอดนั้นยากมาก การจัดกิจกรรมครูส่วนใหญ่มีปัญหาเพราะครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการฝึกอบรมและสนับสนุนจากผู้บริหารและตลอดจนไม่มีความรู้ความสามารถ การวัดประเมินผลยังใช้แบบปรนัยเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนไม่เข้าใจวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง^{๗๗}

พัฒนา จันทนา ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัด การประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครู จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๖๖ ผลการวิจัย พบว่า เนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลการประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครูมีความเหมาะสมทุกด้าน และผู้วิจัยเสนอแนะในประเด็นสำคัญว่า ควรมีการเตรียมตัว ผู้สอนให้มี

^{๗๖}เอนัง คุ่มคง, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยการสอนแบบพุทธวิธี”, **ปริญญาณิพนธ์, ศึกษาสาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๗๘.

^{๗๗}พนิดา สินสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร. “สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘”, **วิทยานิพนธ์, ศึกษาสาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖), หน้า ๙๖.

ความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน การวัดผลการประเมินผล และเทคนิควิธีการสอนต่างๆ^{๗๘}

สำราญ รัตนทิพยาภรณ์ ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนา ของครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องความคิดรวบยอดและเจตคติพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีเจตคติและความคิดเห็นในระดับที่ดีมาก ในเรื่องหลักธรรมคำสอน และความเชื่อเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การเผยแพร่และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นยึดถือปฏิบัติ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและสังคมเหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน ความรู้พื้นฐานของนักเรียนและความยากง่ายของเนื้อหา ปัญหาอุปสรรค คือ เนื้อหาบางเรื่องยากเกินไปสำหรับเด็ก เอกสารค้นคว้ามีน้อย ด้านจุดมุ่งหมายมีความคิดเห็นเหมาะสมในการสอนที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและมีจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและให้ข้อเสนอแนะ มีจุดมุ่งหมายบางข้อที่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ยากเกินไปและเน้นทฤษฎีมากเกินไป นำไปปฏิบัติยาก ด้านสื่อการเรียนการสอนของครูผู้มีความคิดเห็นอย่างยิ่งในการนำวัสดุจากท้องถิ่นมาใช้ ปัญหาด้านสื่อการสอนคือ มีสื่อการสอนน้อยมาก สื่อไม่เร้าความสนใจ ขาดสื่อที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน เห็นด้วยอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมนักเรียนนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ปัญหาด้านกิจกรรม การเรียนการสอน ในปัจจุบัน พบว่า บางกิจกรรมน่าเบื่อหน่าย นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจมากนักในการเข้าร่วมกิจกรรม การสอนจัดไม่ต่อเนื่องและส่วนใหญ่สอนวิธีแบบบรรยาย ด้านการวัดผลประเมินผลมีความคิดเห็นด้วย ในการประเมินผลเป็นระยะโดยสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา รวมทั้งให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่บ้านปัญหาพฤติกรรมวัดประเมินผลทางด้านความรู้สีกวัดได้ยาก ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบการสังเกตนักเรียนต้องใช้เวลาและวัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหา ด้านบรรยากาศและเสริมสร้างศรัทธาได้แนะนำให้เชิญวิทยากรมาบรรยายธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การกิจกรรมหมู่บูชาพระรัตนตรัย การนำนักเรียนไปสนทนาธรรมปัญหาในด้านนี้แก่พระไม่เป็นผู้นำทางศาสนา และวิทยากรไม่เข้าใจในพระพุทธศาสนาและมีน้อย ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งคือ ครูผู้สอนต้องเป็นแบบที่ดี สำหรับนักเรียน เป็นผู้ที่มีความสุภาพอ่อนโยน เรียบร้อย

^{๗๘} พัฒนา จันทนา, “ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, วิทยานิพนธ์, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒), หน้า๘๖.

ปัญหาในด้านนี้ พบว่า ครูขาดความมั่นใจ ครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ขาดแคลนครู ครูทำงานไม่นึกถึงจรรยาบรรณ^{๗๙}

ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์ ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยมีวัตถุประสงค์พัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่องพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา กับนักเรียนที่เรียนโดยแผนการสอนปกติ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองที่สอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนโดยแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๑๐ นอกจากนี้ยัง พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มทดลองตามหน่วยการเรียนรู้ นักเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้การสอน นักเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้เพราะเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้การสอน หลากหลายส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนปกติ นักเรียนส่วนมากไม่พอใจที่จะเรียนเพราะคิดว่าเนื้อหาไม่มีประโยชน์ กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสื่อการเรียนรู้การสอนไม่น่าสนใจ^{๘๐}

นงลักษณ์ จันทร์แสนโรจน์ วิจัยปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูเคยชินกับการเรียนการสอนแบบบรรยาย นักเรียนก็เคยชินกับการสอนแบบบรรยายของครู ครูต้องการสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย นักเรียนต้องการครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและควรไปทัศนศึกษานอกสถานที่^{๘๑}

จรัล กาอินทร์ ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า ครูมีปัญหาการใช้สื่อ ขาดแคลนสื่อทั้งปริมาณและคุณภาพ สื่อที่ใช้เป็นหนังสือ รูปภาพ ของจริง วิดีทัศน์ ส่วนใหญ่ครู ใช้การสอนแบบบรรยาย การประเมินผลควรประเมินให้ครอบคลุม ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย^{๘๒}

บุญเรียง ขจรศิลป์ ได้วิจัยเรื่อง หลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการศึกษา พบว่า การวัดผลประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไป เพราะ

^{๗๙} สําราย รัตนทิพยาภรณ์, “ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนา ของครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอมะเอย จังหัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์, ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗), หน้า ๙๓.

^{๘๐} ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์, “การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้การสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔”, **ปริญญาานิพนธ์, ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๖๙.

^{๘๑} นงลักษณ์ จันทร์แสนโรจน์, “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร”, **ปริญญาานิพนธ์, ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒) หน้า ๘๐.

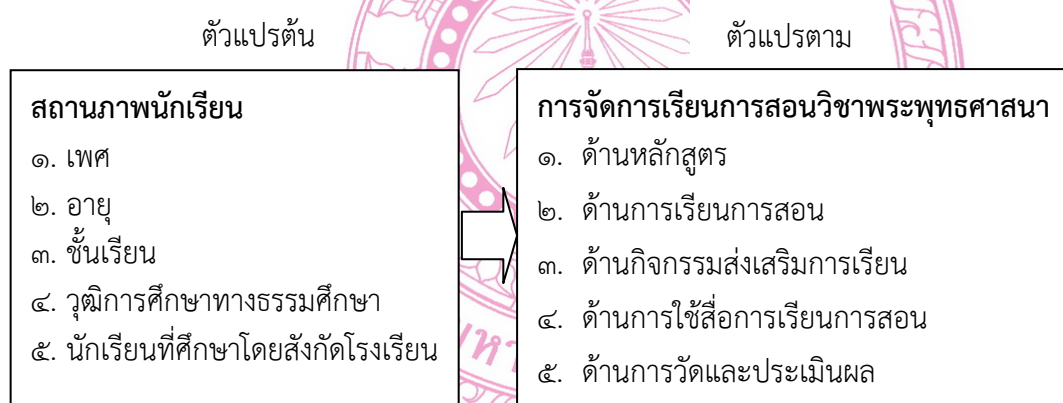
^{๘๒} จรัล กาอินทร์, “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง”, **การค้นคว้าแบบอิสระศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๙๗.

ต้องอาศัยการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย การวัดผู้เรียนด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติหลักคำสอนพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ครูต้องสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมควบคู่กันไป^{๘๓}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน มีปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านการวางแผนยังมีความไม่ชัดเจนและขาดการวางแผน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรมีการสนับสนุนในการจัดทำเอกสารหลักสูตรเพิ่มเติมไม่ดีเท่าที่ควร ด้านการเรียนการสอนยังขาดความพร้อมเรื่องห้องเรียนและไม่มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม ด้านการนิเทศยังขาดการติดตามประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอน

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิจัยออกเป็น ๒ ตัวแปร ดังแผนภูมิที่ ๒.๑

แผนภูมิที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๘๓}บุญเรียง ขจรศิลป์, วิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ฟลิทส์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๐), หน้า ๘๔.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๕ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา เขตจอมทอง ๔ โรงเรียน จำนวน ๔๐๐ คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เขตจอมทอง แต่เนื่องจากว่า ขนาดของประชากรแต่ละโรงเรียนมีขนาดไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๙๐ คน ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์”	๑๑๐	๗๖
๒	โรงเรียนวัดราชโอรส	๙๘	๗๐
๓	โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	๙๐	๗๑
๔	โรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา	๑๐๒	๗๓
รวม		๔๐๐	๒๙๐

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการ ดังนี้ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยได้แบ่งเป็น ๓ ตอนคือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิการศึกษาทางธรรมศึกษา นักเรียนที่ศึกษาโดยสังกัดโรงเรียน

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีข้อความจำนวน ๔ ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น ๕ ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ได้ดังนี้

๕ หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความคิดเห็นมาก

๓ หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง

๒ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย

๑ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่กำหนดเป็นช่วงของคะแนน ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๔๙ แปลความว่า มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๐ – ๒.๔๙ แปลความว่า มีความคิดเห็นน้อย

คะแนนเฉลี่ย ๒.๕๐ – ๓.๔๙ แปลความว่า มีความคิดเห็นปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย ๓.๕๐ – ๔.๔๙ แปลความว่า มีความคิดเห็นมาก

คะแนนเฉลี่ย ๔.๕๐ – ๕.๐๐ แปลความว่า มีความคิดเห็นมากที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended) เป็นแบบสอบถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทำการหาคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปทดสอบ (Pre-test) ตามขั้นตอน ดังนี้

๑.ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาช่วยตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาจำนวน ๕ ท่าน ได้แก่

๑.๑) รองศาสตราจารย์ ดร. เรืองเดช ปิ่นเชื่อนชัยอาจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม

๑.๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรืองชัย หมื่นชนะอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

๑.๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินตา ศิริวรรณอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

^๑ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ บริษัท เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดัก จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๙.

๑.๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ จีรภัทร์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

๑.๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย ดุยอัครมย์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม (IndexObjective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC ๐.๖ – ๑.๐๐ ซึ่งถือว่านำไปศึกษาได้

๒. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง (Pre-Fest) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๔

๓. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ดำเนินการเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

๑. ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัยหรือทางคณะครุศาสตร์ เพื่อขอหนังสือรับรองความร่วมมือในการทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยหรือทางคณะครุศาสตร์เพื่อนำไปประสานและยืนยันต่อผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๒. ติดต่อและประสานงานผู้อำนวยการผู้บริหารโรงเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อจะนำแบบสอบถามเข้าไปทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย

๓. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๙๐ คน และเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตัวเอง

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมด นำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ผลทั่วไปโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

๒. วิเคราะห์ระดับ การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๓. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนการบริหาร การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน โดยการทดสอบค่า t-test and f- test (One – way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี (Fisher's Least-Significant Difference) LSD

๓.๕ สถิติที่จะใช้ในการวิจัย

๑) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตร ดังนี้

๑. สูตรการหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
X แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

๒. สูตรการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

๓. สูตรการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum (x - \mu)^2}{N - 1}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
 μ^2 แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนในกลุ่ม
N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด
 $\sum$ แทน ผลรวม

๒) สถิติในการใช้งานการหาคุณภาพเครื่องมือ

๑. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้หลักสูตร ดังนี้

$$[\alpha =] \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_1^2}\right)$$

เมื่อ α หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

K หมายถึง จำนวนของแบบสอบถาม

$\sum s_i^2$ หมายถึง ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s_1^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม

๒. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) เพื่อหาความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญโดยการแปลความคือ

ถ้า $IOC \geq 0.5$ แสดงว่า ข้อสอบนั้นวัดวัตถุประสงค์ข้อนั้นจริง

ถ้า $IOC < 0.5$ แสดงว่า ข้อสอบนั้นไม่วัดวัตถุประสงค์ข้อนั้น

๓) สถิติใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Independent Samples T - test, F - test (One - way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Fisher's Least -significant Difference (LSD)

๑. สูตร F - test

$$F = \frac{MS_B}{MS_w}$$

MS_B หมายถึง ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w หมายถึง ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

เมื่อทดสอบโดยสถิติ F - test (One - way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Sig) จะเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ (Post Hoc Multiple Comparisons) ด้วยวิธี Fisher's Least -significant Difference (LSD) โดยใช้สูตร ดังนี้

๒. สูตร LSD

$$\text{เมื่อ } n_i \neq n_j \text{ LSD } t_1 - \frac{\alpha}{2}; n - k \sqrt{MS_E \left[\frac{1}{n_i} + \frac{1}{n_j} \right]}$$

$$n_i = n_j \text{ LSD } t_1 - \frac{\alpha}{2}; n - k \sqrt{\frac{2MS_E}{n_j}}$$

โดยที่ $df_w = n - k$

LSD	หมายถึง	ค่าผลต่างนัยสำคัญที่คำนวณได้สำหรับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ i และ j
MSE	หมายถึง	ค่า Mean square Error (MS_w)
K	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดสอบ
N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
α	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อน
n_i	หมายถึง	จำนวนตัวอย่างในกลุ่มที่ i
n_j	หมายถึง	จำนวนตัวอย่างในกลุ่มที่ j

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับดังนี้

N แทน ประชากร

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

T แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ๒ กลุ่ม

F แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม

df แทน ชั้นความเป็นอิสระ

SS แทน ค่าผลบวกของคะแนนยกกำลังสอง (Sum of Squares)

MS แทน ความแปรปรวน (Mean Squares)

Sig แทน คำนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเป็น เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน วุฒิการศึกษาทางธรรม นักเรียนที่ศึกษาโดยสังกัดโรงเรียน

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

จำแนกตามเพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๑๒๑	๔๑.๗
หญิง	๑๖๙	๕๘.๓
รวม	๒๙๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียนหญิง จำนวน ๑๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓ รองลงมา นักเรียนชาย จำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๗

ตารางที่ ๔.๒ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ

จำแนกตามอายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๒-๑๓ ปี	๑๕๐	๕๑.๗
๑๔-๑๕ ปี	๑๓๕	๔๖.๖
๑๖ ปีขึ้นไป	๕	๑.๗
รวม	๒๙๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนชายและหญิง มีอายุ ๑๒-๑๓ ปี จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗ รองลงมา นักเรียนชายและหญิงมีอายุ ๑๓-๑๔ ปี จำนวน ๑๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖ และนักเรียนชายและหญิง มีอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับชั้นเรียน

จำแนกตามระดับชั้นเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๐๘	๓๗.๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๑๐๐	๓๔.๘
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๘๒	๒๗.๙
รวม	๒๙๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒, ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘, และ ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๙

ตารางที่ ๔.๔ จำนวนค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม	จำนวน	ร้อยละ
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๑๑๒	๓๘.๖
ธรรมศึกษาชั้นโท	๗๔	๒๕.๕
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๒๙	๑๐.๐
ไม่มีวุฒิทางธรรม	๗๕	๒๕.๙
รวม	๒๙๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนจบธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖, รองลงมา จบธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน ๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕, จบธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐, และไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๙, ตามลำดับ

สถานที่นักเรียนศึกษาเป็นไปตามลำดับการให้การสนับสนุนของผู้ปกครองและการสนับสนุนจากโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหาวตจวนอุบถัมภ์” มีจำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒, โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕, โรงเรียนวัดราชโอรส จำนวน ๗๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๑, และโรงเรียนเลิศพัฒนศึกษา จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ผลดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม ๕ ด้าน

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
๑. ด้านหลักสูตร	๓.๖๗	๐.๕๘	มาก	๒
๒. ด้านการเรียนการสอน	๓.๕๔	๐.๖๖	มาก	๕
๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๓.๗๑	๐.๕๗	มาก	๑
๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓.๖๑	๐.๖๔	มาก	๔
๕. ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๖๕	๐.๗๒	มาก	๓
รวม	๓.๖๔	๐.๕๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๔)

พิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีลักษณะ
เด่น ๓ ข้อแรก คือ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๗๑) รองลงมา ด้านหลักสูตร
มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๗) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ =
๓.๕๔), ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านหลักสูตร

	ด้านหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
๑.	หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	๓.๘๑	๐.๘๕	มาก	๓
๒.	หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข	๓.๗๖	๐.๘๗	มาก	๔
๓.	หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต	๓.๘๗	๐.๙๓	มาก	๒
๔.	หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ	๓.๘๙	๐.๙๔	มาก	๑
๕.	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน	๓.๗๑	๐.๙๐	มาก	๖
๖.	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระยากในการเรียนแต่ละชั้นเรียน	๓.๗๓	๐.๙๖	มาก	๕
๗.	หลักสูตรมีเนื้อหากว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม	๓.๓๔	๑.๐๒	มาก	๗
๘.	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลา	๓.๒๕	๑.๑๔	มาก	๘
ภาพรวมด้านหลักสูตร		๓.๖๗	๐.๕๘	มาก	

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๗)

เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีลักษณะเด่น ๓ ข้อแรก คือ หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๘๙) รองลงมา หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = ๓.๘๗) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = ๓.๒๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการเรียนการสอน

ด้านการเรียนการสอน		$\bar{X}$	S. D.	ระดับ	ลำดับ
๑.	มีการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบทุกครั้ง	๓.๖๑	๑.๑๐	มาก	๕
๒.	กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน	๓.๖๒	๑.๐๔	มาก	๔
๓.	ครูกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน	๓.๕๑	๑.๐๙	มาก	๖
๔.	นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ	๓.๐๔	๑.๑๙	ปานกลาง	๘
๕.	ผู้บริหารให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ	๓.๖๔	๑.๐๑	มาก	๓
๖.	นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็นอย่างดี	๓.๔๙	๑.๐๗	ปานกลาง	๗
๗.	นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็นอย่างดี	๓.๗๗	๐.๙๓	มาก	๑
๘.	ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน	๓.๖๖	๑.๐๖	มาก	๒
ภาพรวมด้านการเรียนการสอน		๓.๕๔	๐.๖๖	มาก	

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม ด้านการเรียนการสอน ทุกข้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๕๔)

เมื่อพิจารณารายข้อ ข้อที่มีลักษณะเด่น ๓ ข้อแรก คือ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๗๗) รองลงมา ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๖) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = ๓.๐๔) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S. D.	ระดับ	ลำดับ
๑. ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	๓.๗๗	๐.๙๓	มาก	๓
๒. ครูใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย	๓.๗๖	๐.๐๒	มาก	๔
๓. ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์	๓.๖๔	๑.๐๑	มาก	๖
๔. ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม	๓.๖๒	๑.๐๔	มาก	๗
๕. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้	๓.๗๖	๐.๘๗	มาก	๕
๖. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้จริง	๓.๘๗	๐.๙๓	มาก	๒
๗. ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน	๓.๘๙	๐.๙๔	มาก	๑
๘. ครูได้ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	๓.๓๗	๑.๐๓	ปานกลาง	๘
ภาพรวมด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๓.๗๑	๐.๕๗	มาก	

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา โดยภาพรวม ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๗๑) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีลักษณะเด่น ๓ ข้อแรก คือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๘๙) รองลงมา คือ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้จริง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๘๗) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูได้ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๓๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S. D.	ระดับ	ลำดับ
๑. ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน	๓.๖๘	๑.๐๕	มาก	๓
๒. ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่นนิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ในการเรียน	๓.๔๔	๑.๑๒	มาก	๗
๓. ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย	๓.๗๖	๑.๐๒	มาก	๑
๔. ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา	๓.๖๔	๑.๐๒	มาก	๔
๕. การเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนวิชาพระพุทธศานาน้อย	๓.๓๗	๑.๐๓	มาก	๘
๖. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้	๓.๖๑	๐.๙๙	มาก	๖
๗. ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	๓.๗๔	๑.๐๓	มาก	๒
๘. ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง	๓.๖๔	๐.๙๙	มาก	๕
ภาพรวมด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓.๖๑	๐.๖๔	มาก	

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยภาพรวม ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๖๑) เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีลักษณะเด่น ๓ ข้อแรก คือ ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่ายมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๗๖) รองลงมา คือ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๗๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนวิชาพระพุทธศานาน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๓.๓๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการจัดการเรียนการสอน
วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการวัดและการประเมินผล

ด้านการวัดและการประเมินผล	$\bar{X}$	S. D.	ระดับ	ลำดับ
๑. ครูมีการประเมินผลผู้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอบประจำปีภาคการศึกษา	๓.๗๙	๑.๐๐	มาก	๑
๒. ครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น	๓.๕๗	๐.๙๗	มาก	๗
๓. ครูได้แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง	๓.๖๒	๑.๑๔	มาก	๕
๔. ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน	๓.๗๒	๑.๐๔	มาก	๒
๕. นักเรียนได้นำผล การประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง	๓.๖๒	๑.๐๔	มาก	๖
๖. ครูใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการทำแบบฝึกหัดท้ายบท	๓.๖๗	๑.๐๓	มาก	๓
๗. ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม	๓.๕๗	๑.๐๗	มาก	๘
๘. การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียนรู้	๓.๖๕	๑.๐๐	มาก	๔
ภาพรวมด้านการวัดและการประเมินผล	๓.๖๕	๐.๗๒	มาก	

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวม ด้านการวัดและการประเมินผล ทุกข้ออยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =๓.๖๕)

เมื่อพิจารณารายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีลักษณะเด่น ๓ ข้อแรก คือ ครูมีการประเมินผลผู้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอบประจำปีภาคการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =๓.๗๙) รองลงมา คือ ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน มีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ =๓.๗๒) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ย($\bar{X}$ =๓.๕๗) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีผลการวิเคราะห์ ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ ตามความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	Sig
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๐๘	๑.๐๐	๒.๐๘	๖.๓๓	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๙๔.๗๖	๒๘๘.๐๐	๐.๓๓		
	รวม	๙๖.๘๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๔	๑.๐๐	๒.๕๔	๕.๘๗	๐.๐๒*
	ภายในกลุ่ม	๑๒๔.๗๘	๒๘๘.๐๐	๐.๔๓		
	รวม	๑๒๗.๓๓	๒๘๙.๐๐			
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	๒.๙๐	๑.๐๐	๒.๙๐	๙.๐๖	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๙๒.๑๔	๒๘๘.๐๐	๐.๓๒		
	รวม	๙๕.๐๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๔.๕๕	๑.๐๐	๔.๕๕	๑๑.๖๑	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๑๒.๔๔	๒๘๘.๐๐	๐.๓๙		
	รวม	๑๑๖.๙๙	๒๘๙.๐๐			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๒.๕๕	๑.๐๐	๒.๕๕	๕.๐๑	๐.๐๓*
	ภายในกลุ่ม	๑๔๖.๔๕	๒๘๘.๐๐	๐.๕๑		
	รวม	๑๔๙.๐๐	๒๘๙.๐๐			
ผลรวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒.๘๒	๑.๐๐	๒.๘๒	๙.๖๙	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๘๓.๔๗	๒๘๘.๐๐	๐.๒๙		
	รวม	๘๖.๒๙	๒๘๙.๐๐			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน ด้านหลักสูตร,ด้านการเรียนการสอน, ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน, ด้านการวัดและประเมินผล และด้านผลรวมทั้งหมดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

ที่ตั้งไว้ เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Fisher's Least-Significant Difference) ซึ่งปรากฏดังตารางที่ ๔.๙

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนมัธยมศึกษา

การจัดการเรียนการสอน	ชาย		หญิง		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านหลักสูตร	๓.๗๗	๐.๕๗๕	๓.๖๐	๐.๕๗๓	๒.๕๑๖	๐.๐๑๒
ด้านการเรียนการสอน	๓.๖๕	๐.๖๕๘	๓.๔๖	๐.๖๕๘	๒.๔๒๒	๐.๐๑๖
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	๓.๘๓	๐.๕๖๑	๓.๖๓	๐.๕๖๙	๓.๐๑๐	๐.๐๐๓
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓.๗๖	๐.๖๒๑	๓.๕๐	๐.๖๒๙	๓.๔๐๘	๐.๐๐๑
ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๗๖	๐.๖๗๑	๓.๕๗	๐.๗๔๒	๒.๒๓๘	๐.๐๒๖
ผลรวมทั้งหมด	๓.๗๕	๐.๕๓๔	๓.๕๕	๐.๕๔๓	๓.๑๑๓	๐.๐๐๒

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ ระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อเปรียบเทียบรายชื่อนักเรียนมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่ง โดยภาพรวม เพศชายมีความคิดเห็นแตกต่างมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ตามความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	Sig
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	๒.๙๗	๒.๐๐	๑.๔๘	๔.๕๔	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๙๓.๘๗	๒๘๗.๐๐	๐.๓๓		
	รวม	๙๖.๘๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๒๔	๒.๐๐	๐.๑๒	๐.๒๗	๐.๗๖
	ภายในกลุ่ม	๑๒๗.๐๙	๒๘๗.๐๐	๐.๔๔		
	รวม	๑๒๗.๓๓	๒๘๙.๐๐			
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๘	๒.๐๐	๐.๔๔	๑.๓๔	๐.๒๖
	ภายในกลุ่ม	๙๔.๑๗	๒๘๗.๐๐	๐.๓๓		
	รวม	๙๕.๐๕	๒๘๙.๐๐			
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๗	๒.๐๐	๑.๘๘	๕.๗๖	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๑๑๓.๒๒	๒๘๗.๐๐	๐.๔๐		
	รวม	๑๑๖.๙๙	๒๘๙.๐๐			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๑.๙๙	๒.๐๐	๐.๙๙	๑.๙๔	๐.๑๕
	ภายในกลุ่ม	๑๔๗.๐๑	๒๘๗.๐๐	๐.๕๑		
	รวม	๑๔๙.๐๐	๒๘๙.๐๐			
ผลรวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๑.๑๘	๒.๐๐	๐.๕๙	๑.๙๗	๐.๑๔
	ภายในกลุ่ม	๘๕.๑๒	๒๘๖.๐๐	๐.๓๐		
	รวม	๘๖.๓๐	๒๘๘			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามอายุนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตร และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทดสอบความแตกต่างกันเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD(Fisher's Least-Significant Difference) ปรากฏดังตารางที่ ๔.๑๑-๔.๑๒

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้านหลักสูตร

อายุ	$\bar{x}$	๑๒ - ๑๓ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปีขึ้นไป
		๓.๗๗	๓.๕๖	๓.๖๘
๑๒ - ๑๓ ปี	๓.๗๗	-	๐.๒๐*	๐.๐๙
๑๔ - ๑๕ ปี	๓.๕๖		-	๐.๑๑
๑๖ ปีขึ้นไป	๓.๖๘			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามอายุนักเรียน ด้านหลักสูตร กลุ่มอายุต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๑ คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ ๑๔ - ๑๕ ปี มีความเห็นแตกต่าง โดยภาพรวม มากกว่า กลุ่มอายุ ๑๒ - ๑๓ ปี

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

อายุ	$\bar{x}$	๑๒ - ๑๓ ปี	๑๔ - ๑๕ ปี	๑๖ ปีขึ้นไป
		๓.๗๗	๓.๕๖	๓.๖๘
๑๒ - ๑๓ ปี	๓.๗๗	-	๐.๐๘	๐.๘๖*
๑๔ - ๑๕ ปี	๓.๕๖		-	๐.๗๘*
๑๖ ปีขึ้นไป	๓.๖๘			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามอายุด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๒ คู่ ได้แก่ กลุ่มอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป มีความเห็นแตกต่าง โดยภาพรวม มากกว่า กลุ่มอายุ ๑๒ - ๑๓ ปี และกลุ่มอายุ ๑๔ - ๑๕ ปี

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำแนกตามระดับชั้นเรียนโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	Sig
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	๘.๓๑	๒.๐๐	๔.๑๕	๑๓.๔๗	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๘๘.๕๓	๒๘๗.๐๐	๐.๓๑		
	รวม	๙๖.๘๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๖.๖๒	๒.๐๐	๓.๓๑	๗.๘๗	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๒๐.๗๑	๒๘๗.๐๐	๐.๔๒		
	รวม	๑๒๗.๓๓	๒๘๙.๐๐			
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	๗.๕๓	๒.๐๐	๓.๗๗	๑๒.๓๕	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๘๗.๕๑	๒๘๗.๐๐	๐.๓๐		
	รวม	๙๕.๐๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๘.๙๔	๒.๐๐	๔.๔๗	๑๑.๘๒	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๐๘.๐๖	๒๘๖.๐๐	๐.๓๘		
	รวม	๑๑๖.๙๙	๒๘๘.๐๐			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๙๗	๒.๐๐	๕.๙๙	๑๒.๕๔	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๓๗.๐๒	๒๘๗.๐๐	๐.๔๘		
	รวม	๑๔๙.๐๐	๒๘๙.๐๐			
ผลรวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๘.๕๑	๒.๐๐	๔.๒๑	๑๕.๔๕	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๗๗.๘๘	๒๘๖.๐๐	๐.๒๗		
	รวม	๘๖.๒๙	๒๘๘.๐๐			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามระดับชั้นเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผลและด้านผลรวมทั้งหมดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Fisher's Least-Significant Difference) ปรากฏ ดังตารางที่ ๔.๑๔-๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นเรียน ด้านหลักสูตร

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ชั้น ม.๑	ชั้น ม.๒	ชั้น ม.๓
		๓.๘๗	๓.๖๓	๓.๔๖
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓.๘๗	-	๐.๒๕*	๐.๔๒*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓.๖๓		-	๐.๑๗*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓.๔๖			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามชั้นเรียน ด้านหลักสูตรกลุ่มระดับชั้นเรียนต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นต่อด้านหลักสูตรมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นมากกว่า มัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านการเรียนการสอน

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ชั้น ม.๑	ชั้น ม.๒	ชั้น ม.๓
		๓.๗๓	๓.๔๗	๓.๓๘
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓.๗๓	-	๐.๒๖*	๐.๓๕*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓.๔๗		-	๐.๐๙*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓.๓๘			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามชั้นเรียนด้านการเรียนการสอน กลุ่มระดับชั้นเรียนต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ชั้น ม.๑	ชั้น ม.๒	ชั้น ม.๓
		๓.๙๑	๓.๖๕	๓.๕๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓.๙๑	-	๐.๒๖*	๐.๓๙*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓.๖๕		-	๐.๑๒*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓.๕๒			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามชั้นเรียน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มระดับชั้นเรียนต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นต่อด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นมากกว่า นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ชั้น ม.๑	ชั้น ม.๒	ชั้น ม.๓
		๓.๘๒	๓.๕๕	๓.๔๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓.๘๒	-	๐.๒๗*	๐.๔๓*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓.๕๕		-	๐.๑๖*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓.๔๐			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามชั้นเรียนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า กลุ่มระดับชั้นเรียนต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นต่อด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นมากกว่านักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผล

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ชั้น ม.๑	ชั้น ม.๒	ชั้น ม.๓
		๓.๘๗	๓.๖๔	๓.๓๗
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓.๘๗	-	๐.๒๔*	๐.๕๑*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓.๖๔		-	๐.๒๗*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓.๓๗			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามชั้นเรียนด้านการวัดและประเมินผล กลุ่มระดับชั้นเรียนต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นต่อการวัดและประเมินผลมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามชั้นเรียน ด้านผลรวมทั้งหมด

ระดับชั้นเรียน	$\bar{X}$	ชั้น ม.๑	ชั้น ม.๒	ชั้น ม.๓
		๓.๘๔	๓.๕๙	๓.๔๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓.๘๔	-	๐.๒๕*	๐.๔๒*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓.๕๙		-	๐.๑๖*
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓.๔๒			-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามชั้นเรียนด้านผลรวมทั้งหมด กลุ่มระดับชั้นเรียนต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นต่อการวัดและประเมินผลมากกว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีความคิดเห็นมากกว่า มัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตามแปรรูปทางเดียว (One – Way Analysis of Variance : ANOVA)

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	Sig
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	๙.๗๗	๓.๐๐	๓.๒๖	๑๐.๗๐	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๘๗.๐๗	๒๘๖.๐๐	๐.๓๐		
	รวม	๙๖.๘๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๑๒.๘๒	๓.๐๐	๔.๒๗	๑๐.๖๗	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๑๔.๕๑	๒๘๖.๐๐	๐.๔๐		
	รวม	๑๒๗.๓๓	๒๘๙.๐๐			
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๗๕	๓.๐๐	๓.๙๒	๑๓.๔๕	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๘๓.๒๙	๒๘๖.๐๐	๐.๒๙		
	รวม	๙๕.๐๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๑๑.๘๐	๓.๐๐	๓.๙๓	๑๐.๖๖	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๐๕.๑๙	๒๘๕.๐๐	๐.๓๗		
	รวม	๑๑๖.๙๙	๒๘๘.๐๐			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๙.๓๕	๓.๐๐	๓.๑๒	๖.๓๘	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๑๓๙.๖๕	๒๘๖.๐๐	๐.๔๙		
	รวม	๑๔๙.๐๐	๒๘๙.๐๐			
ผลรวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๘๕	๓.๐๐	๓.๖๒	๑๓.๖๗	๐.๐๐*
	ภายในกลุ่ม	๗๕.๔๔	๒๘๕.๐๐	๐.๒๖		
	รวม	๘๖.๒๙	๒๘๘.๐๐			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษานักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านผลรวมทั้งหมดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทดสอบความแตกต่างกัน เป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Fisher's Least-Significant Difference) ปรากฏ ดังตารางที่ ๔.๒๑ – ๔.๒๖

ตารางที่ ๔.๒๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านหลักสูตร

วุฒิการศึกษา	$\bar{x}$	ธรรมศึกษาชั้นตรี	ธรรมศึกษาชั้นโท	นักธรรมชั้นเอก	ไม่มีวุฒิ
		๓.๖๔	๓.๕๑	๓.๔๖	๓.๙๖
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๓.๖๔	-	๐.๑๒	๐.๑๘	๐.๓๒*
ธรรมศึกษาชั้นโท	๓.๕๑		-	๐.๐๕	๐.๔๕*
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๓.๔๖			-	๐.๕๑*
ไม่มีวุฒิ	๓.๙๖				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม ด้านหลักสูตรกลุ่มวุฒิการศึกษาทางธรรมต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ กลุ่มนักธรรมกลุ่มไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม มีความเห็นแตกต่างกัน โดยภาพรวม มากกว่า กลุ่มธรรมศึกษาชั้นตรี กลุ่มธรรมศึกษาชั้นโท และกลุ่มธรรมศึกษาชั้นเอก

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการเรียนการสอน

วุฒิการศึกษา	$\bar{x}$	ธรรมศึกษาชั้นตรี	ธรรมศึกษาชั้นโท	ธรรมศึกษาชั้นเอก	ไม่มีวุฒิ
		๓.๔๘	๓.๓๒	๓.๔๖	๓.๘๘
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๓.๔๘	-	๐.๑๖	๐.๐๒	๐.๔๐*
ธรรมศึกษาชั้นโท	๓.๓๒		-	๐.๑๔	๐.๕๖*
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๓.๔๖			-	๐.๔๒*
ไม่มีวุฒิ	๓.๘๘				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาการเรียนการสอน กลุ่มวุฒิการศึกษาทางธรรมต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ กลุ่มนักธรรมกลุ่มไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม มีความเห็นแตกต่างกัน โดยรวมมากกว่า กลุ่มธรรมศึกษาชั้นตรี กลุ่มธรรมศึกษาชั้นโท และกลุ่มธรรมศึกษาชั้นเอก

ตารางที่ ๔.๒๖ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

วุฒิการศึกษา	$\bar{X}$	ธรรมศึกษาชั้นตรี ๓.๖๕	ธรรมศึกษาชั้นโท ๓.๕๔	ธรรมศึกษาชั้นเอก ๓.๕๔	ไม่มีวุฒิ ๔.๐๔
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๓.๖๕	-	๐.๑๑	๐.๑๐	๐.๓๙*
ธรรมศึกษาชั้นโท	๓.๕๔		-	๐.๐๑	๐.๕๑*
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๓.๕๔			-	๐.๕๐*
ไม่มีวุฒิ	๔.๐๔				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ กลุ่มวุฒิการศึกษาทางธรรมต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนกลุ่มไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมมีความเห็นแตกต่างกัน โดยภาพรวม มากกว่า กลุ่มธรรมศึกษาชั้นตรี กลุ่มธรรมศึกษาชั้นโทและกลุ่มธรรมศึกษาชั้นเอก

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการใช้สื่อการสอน

วุฒิการศึกษา	$\bar{X}$	ธรรมศึกษาชั้นตรี ๓.๕๔	ธรรมศึกษาชั้นโท ๓.๔๕	ธรรมศึกษาชั้นเอก ๓.๔๔	ไม่มีวุฒิ ๓.๙๕
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๓.๕๔	-	๐.๐๙	๐.๐๙	๐.๔๑*
ธรรมศึกษาชั้นโท	๓.๔๕		-	๐.๐๐	๐.๕๐*
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๓.๔๔			-	๐.๕๐*
ไม่มีวุฒิ	๓.๙๕				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมจำแนกตามวุฒิการศึกษาด้านใช้สื่อการสอน กลุ่มวุฒิการศึกษาทางธรรมต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ กลุ่มนักเรียนกลุ่มไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม มีความเห็นแตกต่างกัน โดยภาพรวม มากกว่า กลุ่มธรรมศึกษาชั้นตรี กลุ่มธรรมศึกษาชั้นโท และกลุ่มธรรมศึกษาชั้นเอก

ตารางที่ ๔.๒๘ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล

วุฒิการศึกษา	$\bar{X}$	ธรรมศึกษาชั้นตรี	ธรรมศึกษาชั้นโท	ธรรมศึกษาชั้นเอก	ไม่มีวุฒิ
		๓.๖๑	๓.๕๐	๓.๔๖	๓.๙๔
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๓.๖๑	-	๐๐.๑๑	๐.๑๕	๐.๓๓*
ธรรมศึกษาชั้นโท	๓.๕๐		-	๐.๐๔	๐.๔๔*
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๓.๔๖			-	๐.๔๘*
ไม่มีวุฒิ	๓.๙๔				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๘ เมื่อทดสอบความแตกต่างกันเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลกลุ่มวุฒิการศึกษาทางธรรมต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ กลุ่มนักธรรมกลุ่มไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมมีความเห็นแตกต่างกัน โดยภาพรวมมากกว่า กลุ่มธรรมศึกษาชั้นตรี กลุ่มธรรมศึกษาชั้นโท และกลุ่มศึกษาธรรมชั้นเอก

ตารางที่ ๔.๒๙ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านผลรวมทั้งหมด

วุฒิการศึกษา	$\bar{X}$	ธรรมศึกษาชั้น ตรี	ธรรมศึกษาชั้น โท	ธรรมศึกษาชั้น เอก	ไม่มีวุฒิ
		๓.๕๘	๓.๔๖	๓.๔๗	๓.๙๕
ธรรมศึกษาชั้นตรี	๓.๕๘	-	๐.๑๑๒	๐.๑๑	๐.๓๓*
ธรรมศึกษาชั้นโท	๓.๔๖		-	๐.๐๑	๐.๔๙*
ธรรมศึกษาชั้นเอก	๓.๔๗			-	๐.๔๘*
ไม่มีวุฒิ	๓.๙๕				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาด้านผลรวมทั้งหมดกลุ่มวุฒิการศึกษาทางธรรมต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ กลุ่มนักธรรมกลุ่มไม่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม มีความเห็นแตกต่างโดยรวมมากกว่า กลุ่มธรรมศึกษาชั้นตรี กลุ่มธรรมศึกษาชั้นโท และกลุ่มธรรมศึกษาชั้นเอก

ตารางที่ ๔.๓๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานที่ศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA)

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งข้อมูล	SS	df	MS	F	Sig
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	๓.๖๕	๓.๐๐	๑.๒๒	๓.๗๓	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๙๓.๑๙	๒๘๖.๐๐	๐.๓๓		
	รวม	๙๖.๘๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๑	๓.๐๐	๐.๑๔	๐.๓๑	๐.๘๒
	ภายในกลุ่ม	๑๒๖.๙๒	๒๘๖.๐๐	๐.๔๔		
	รวม	๑๒๗.๓๓	๒๘๙.๐๐			
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	๔.๐๙	๓.๐๐	๑.๓๖	๔.๒๙	๐.๐๑*
	ภายในกลุ่ม	๙๐.๙๕	๒๘๖.๐๐	๐.๓๒		
	รวม	๙๕.๐๔	๒๘๙.๐๐			
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๒.๘๓	๓.๐๐	๐.๙๔	๒.๓๕	๐.๐๗
	ภายในกลุ่ม	๑๑๔.๑๗	๒๘๕.๐๐	๐.๔๐		
	รวม	๑๑๖.๙๙	๒๘๘.๐๐			
ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๓	๓.๐๐	๐.๗๘	๑.๕๑	๐.๒๑
	ภายในกลุ่ม	๑๔๖.๖๗	๒๘๖.๐๐	๐.๕๑		
	รวม	๑๔๙.๐๐	๒๘๙.๐๐			
ผลรวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๕	๓.๐๐	๐.๗๒	๒.๔๓	๐.๐๗
	ภายในกลุ่ม	๘๔.๑๔	๒๘๕.๐๐	๐.๓๐		
	รวม	๘๖.๒๙	๒๘๘.๐๐			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามสถานที่ศึกษานักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านหลักสูตรด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทดสอบความแตกต่างกันเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Fisher's Least-Significant Difference) ซึ่งปรากฏ ดังตารางที่ ๔.๒๘ – ๔.๒๙

ตารางที่ ๔.๓๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานที่ศึกษา ด้านหลักสูตร

สถานที่ศึกษา	$\bar{X}$	บางมดวิทยา	มัธยมวัดสิงห์	วัดราชโอรส	เลิศพัฒนาศึกษา
		๓.๖๑	๓.๘๑	๓.๕๒	๓.๗๕
บางมดวิทยา	๓.๖๑	-	๐.๒๐*	๐.๐๙	๐.๑๔
มัธยมวัดสิงห์	๓.๘๑		-	๐.๒๙*	๐.๐๖
วัดราชโอรส	๓.๕๒			-	๐.๒๓*
เลิศพัฒนาศึกษา	๓.๗๕				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๑ เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามสถานที่ศึกษาด้านหลักสูตร กลุ่มสถานที่ศึกษาต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๓ คู่ ได้แก่ กลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนวัดสิงห์ มีความเห็นแตกต่างกัน โดยภาพรวม มากกว่ากลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนบางมดวิทยา กลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนวัดราชโอรส มีความเห็นแตกต่างกัน มากกว่ากลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนวัดสิงห์ และกลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา มีความเห็นแตกต่างกันมากกว่า กลุ่มโรงเรียนวัดราชโอรส

ตารางที่ ๔.๓๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานที่ศึกษา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

สถานที่ศึกษา	$\bar{X}$	บางมดวิทยา	มัธยมวัดสิงห์	วัดราชโอรส	เลิศพัฒนาศึกษา
		๓.๕๔	๓.๘๕	๓.๖๘	๓.๗๘
บางมดวิทยา	๓.๕๔	-	๐.๓๑*	๐.๑๓	๐.๒๔*
มัธยมวัดสิงห์	๓.๘๕		-	๐.๑๘	๐.๐๗
วัดราชโอรส	๓.๖๘			-	๐.๑๑
เลิศพัฒนาศึกษา	๓.๗๘				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๓๒ เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามสถานที่ศึกษา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มสถานที่ศึกษาต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จำนวน ๒ คู่ ได้แก่ กลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนวัดสิงห์ และกลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนเลิศพัฒนา มีความเห็นแตกต่างกัน โดยภาพรวม มากกว่า กลุ่มสถานที่ศึกษาโรงเรียนบางมดวิทยา

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ ๔.๓๓ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ด้านหลักสูตร

N = ๒๙๐		
ด้านหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหา		
๑. งบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรไม่เพียงพอ	๑๕	๕.๑๗
๒. การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน	๙	๓.๑๐
๓. หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรไม่เพียงพอ	๑๒	๔.๑๔
ข้อเสนอแนะ		
๑. จัดหางบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอ	๒๐	๖.๙๐
๒. จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรมาวางแผนจัดการ ปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสม ทันต่อยุคปัจจุบัน	๑๗	๕.๘๖
๓. จัดการหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเพิ่มกับหลักสูตรให้เพียงพอ	๑๔	๔.๘๓

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า ปัญหา ด้านหลักสูตร ไม่มีงบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ ๕.๑๗ การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรไม่เหมาะสมกับปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๐ หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔,

ข้อเสนอแนะนั้น ควรจัดหางบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอหาผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรมาวางแผนจัดการ ปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสม ทันต่อยุคปัจจุบัน จัดการหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเพิ่มกับหลักสูตรให้เพียงพอ

ตารางที่ ๔.๓๔ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ด้านการเรียนการสอน

N = ๒๙๐		
ด้านการเรียนการสอน	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหา		
๑. ผู้สอนบางรายวิชาไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้	๒๑	๗.๒๔
๒. อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการ	๒๗	๙.๓๑
๓. นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นขณะทำการเรียนการสอน	๒๐	๖.๙๐
ข้อเสนอแนะ		
๑. จัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงกับรายวิชาที่สอน	๒๓	๗.๙๓
๒. จัดการอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ	๒๔	๘.๒๘
๓. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้กล้าแสดงความคิดเห็นขณะทำการเรียนการสอน	๒๖	๘.๙๗

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า ปัญหา ด้านการเรียนการสอน ทางผู้บริหารและครูสอนบางรายวิชาไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๔ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการ คิดเป็นร้อยละ ๙.๓๑ นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นขณะทำการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๐,

ข้อเสนอแนะ ควรจัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงกับรายวิชาที่สอน มีอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้กล้าแสดงความคิดเห็นขณะทำการเรียนการสอน

ตารางที่ ๔.๓๕ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

		N = ๒๙๐	
ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้		จำนวน	ร้อยละ
ปัญหา			
๑.	เวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ไม่เพียงพอ	๑๕	๕.๑๗
๒.	ขาดการวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย	๑๙	๖.๕๕
๓.	อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมบางอย่างไม่เพียงพอ	๗	๒.๔๑
ข้อเสนอแนะ			
๑.	เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้เพียงพอ	๑๕	๕.๑๗
๒.	วางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลายเพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ๆให้เกิดขึ้น	๒๑	๗.๒๔
๓.	จัดหาอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการ	๑๐	๓.๔๕

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า ปัญหา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เนื่องจากว่าเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ ๕.๑๗ ขาดการวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๕ และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมบางอย่างไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ ๒.๔๑,

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ให้เพียงพอมีการวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลายเพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ๆให้เกิดขึ้นจัดหาอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการ

ตารางที่ ๔.๓๖ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

N = ๒๙๐		
ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหา		
๑. ขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน	๒๒	๗.๕๘
๒. ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน	๑๘	๖.๒๐
๓. ขาดผู้ชำนาญในการใช้สื่อการเรียนการสอน	๒๗	๙.๓๑
ข้อเสนอแนะ		
๑. จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน	๒๐	๖.๙๐
๒. จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน	๒๕	๘.๖๒
๓. จัดการผู้ชำนาญในการใช้สื่อการเรียนการสอน	๒๐	๖.๙๐

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า ปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน เนื่องจากว่า ขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๘ ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๐, และขาดผู้ชำนาญในการใช้สื่อการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ ๙.๓๑

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอนทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน

ตารางที่ ๔.๓๗ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ด้านการวัดและประเมินผล

		N = ๒๙๐	
ด้านการวัดและประเมินผล		จำนวน	ร้อยละ
ปัญหา			
๑.	ขาดการวัดและประเมินผลที่ต่อเนื่อง	๑๔	๔.๘๓
๒.	ขาดผู้รับผิดชอบในการวัดและประเมินผล	๑๒	๔.๑๔
๓.	ขาดผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล	๑๒	๔.๑๔
ข้อเสนอแนะ			
๑.	จัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ	๒๖	๘.๙๗
๒.	จัดหาผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผลอย่างจริงจัง	๑๗	๕.๘๖
๓.	จัดหาผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เพื่อความถูกต้องและเที่ยงตรง	๑๕	๕.๑๗

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า ปัญหา ด้านการวัดและประเมินผลเนื่องจากว่า ขาดการวัดและประเมินผลที่ต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๓ ขาดผู้รับผิดชอบในการวัดและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔,และขาดผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๔

ข้อเสนอแนะ ควรจัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องพร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ขาดผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผลอย่างจริงจัง และควรหาผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เพื่อความถูกต้องและเที่ยงตรง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน จำนวน ๒๕๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๔ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่า t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ผลการวิจัยสามารถสรุปอภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนเป็นหญิง จำนวน ๑๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓ นักเรียนอายุระหว่าง ๑๒ - ๑๓ ปี มากที่สุด จำนวน ๑๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗ ระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ มากที่สุด จำนวน ๑๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒ วุฒิการศึกษาทางธรรมธรรมศึกษาชั้นตรีมากที่สุด จำนวน ๑๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖ และสถานที่ศึกษาโรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์” มากที่สุด จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒ ตามลำดับ

๕.๑.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ ๓.๖๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ

๑. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เนื่องจากว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ ๓.๗๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหา

สาระที่เรียนรองลงมา คือนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้จริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูได้ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านหลักสูตร เนื่องจากว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านหลักสูตร โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือ หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ รองลงมา หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตและข้อที่อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลาตามลำดับ

๓. ด้านการเรียนการสอน เนื่องจากว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือ นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี รองลงมา คือ ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียนและอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอตามลำดับ

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน เนื่องจากว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อยคือ ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย รองลงมา คือ ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด การเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนวิชาพระพุทธศานาน้อยตามลำดับ

๕. ด้านการวัดและประเมินผล เนื่องจากว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงจากมากไปหาน้อย คือ ครูมีการประเมินผลผู้เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอบประจำปีภาคการศึกษา รองลงมา คือ ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน และข้อที่อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีมตามลำดับ

๕.๑.๓ การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA)

การเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

๑. นักเรียนมีเพศต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศของนักเรียน โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้าน

การเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านผลรวมทั้งหมด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๒. นักเรียนมีอายุต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านหลักสูตร และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. นักเรียนมีระดับชั้นเรียนต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านผลรวมทั้งหมด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. นักเรียนมีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านผลรวมทั้งหมด แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. นักเรียนมีสถานที่ศึกษาต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานที่ศึกษา โดยภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร และด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

๑. ด้านหลักสูตร

ปัญหา อุปสรรค งบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรไม่เพียงพอ การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันและหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ จัดหางบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอต่อความต้องการ จัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรมาวางแผนจัดการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสมทันต่อยุคปัจจุบันและจัดการหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมเพิ่มกับหลักสูตรให้เพียงพอ

๒. ด้านการเรียนการสอน

ปัญหา อุปสรรคผู้สอนบางรายวิชาไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการและนักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นขณะทำการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ จัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงกับรายวิชาที่สอนจัดการอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้กล้าแสดงความคิดเห็นขณะทำการเรียนการสอน

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

ปัญหา อุปสรรค เวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ไม่เพียงพอขาดการวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมบางอย่างไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้เพียงพอวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลาย เพื่อเพิ่มความรู้ใหม่ๆให้เกิดขึ้น และจัดหาอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการ

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ปัญหา อุปสรรค ขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน และขาดผู้ชำนาญในการใช้สื่อการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอนจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน จัดการผู้ชำนาญในการใช้สื่อการเรียนการสอน

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

ปัญหา อุปสรรค ขาดการวัดและประเมินผลที่ต่อเนื่อง ขาดผู้รับผิดชอบในการวัดและประเมินผล และขาดผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ พบว่า จัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่องพร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ จัดหาผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผลอย่างจริงจังและจัดหาผู้มีความรู้ ผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เพื่อความถูกต้องและเที่ยงตรง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลแต่ละด้านตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๑. ด้านหลักสูตร ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาหลักสูตรนั้น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและรายชื่อ อยู่ในระดับมากทุกข้อเนื่องจากเนื้อหาวิชาหลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอหลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิตมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุขและหลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลาการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตรนั้นมีการประยุกต์วิชาพระพุทธศาสนาให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นรา ตรีธัญญา** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า มีการนำหลักธรรมวิชาทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญเรียง ขจรศิลป์** ศึกษาหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการศึกษา พบว่า การวัดผลประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไป เพราะต้องอาศัยการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย การวัดผู้เรียนด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติหลักคำสอนพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมควบคู่กันไป

๒. ด้านการเรียนการสอน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาการเรียนการสอนนั้น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เนื่องจากนักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียนทั้งผู้บริหารให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อมีการกำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน และนักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ ศรีวิเศษ** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพื้นที่กันดาร เขตปฏิบัติการที่ ๓ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพื้นที่กันดาร เขตปฏิบัติการที่ ๓ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเตรียมการสอน ด้านการจัดชั้นตอนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน และประสบการณ์ในการสอนที่ต่างกัน ปรากฏผลดังนี้ ครูประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนพื้นที่กันดารเขตปฏิบัติการที่ ๓ มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ และโรงเรียนที่มีขนาดเล็กทุกด้าน ส่วนประสบการณ์การทำงานมีปัญหาไม่แตกต่างกันและงานวิจัยของ **ฉวีวรรณ ยะสุนทร** ได้ศึกษาพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โดยมีวัตถุประสงค์พัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่องพระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หน่วยการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับนักเรียนที่เรียนโดยแผนการสอนปกติ ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองที่สอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนโดยแผนการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๑๐ นอกจากนี้ยัง พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มทดลองตามหน่วยการสอน นักเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนการสอนที่เป็นการเรียนที่มีกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนการสอนนี้เพราะเป็นหน่วยการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนหลากหลายส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แผนการสอนปกติ นักเรียนส่วนมากไม่พอในที่จะเรียนเพราะคิดว่า เนื้อหาไม่มีประโยชน์ กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ นั้น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้จริงได้จริงครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย และครูได้ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พนิดา สินสุวรรณ, วีระวัฒน์พลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร** ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘ และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๘๙ คน ผลการวิจัย พบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรสามารถนำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียนได้น้อยมาก เนื้อหาวิชาได้เสริมความรู้พื้นฐานให้แก่เด็กเรียนมาก การเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายและมีกิจกรรมประกอบการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ได้ทำไม่บ่อยครั้ง กิจกรรมที่ทำบ่อยครั้งคือการสวดมนต์ไหว้พระ การฝึกสมาธิให้มีสติสงบ ปัญหาการเรียนการสอน พบว่า ครูไม่สามารถสอนได้บรรลุตามหลักสูตรที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรมและมีความซ้ำซ้อนกันมากในแต่ละระดับชั้น การสอนเนื้อหาให้เกิดความคิดรวบยอดนั้นยากมาก การจัดกิจกรรมครูส่วนใหญ่มีปัญหาเพราะครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการฝึกอบรมและสนับสนุนจากผู้บริหารและตลอดจนไม่มีความรู้ความสามารถ การวัดประเมินผลยังใช้แบบปรนัยเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนไม่เข้าใจวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่ายผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและการเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา น้อยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อรรถกร ชุมวรฐายี** ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องประสิทธิผลการนํานโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า ระดับประสิทธิผลของการนํานโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ ได้แก่ ความเพียงพอของบุคลากร ความเพียงพอด้านงบประมาณ ความเพียงพอด้านอาคารสถานที่ ความเพียงพอด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ ความร่วมมือของผู้ปกครอง การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง การบริหารโครงการและการส่งเสริมคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการนํานโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการนํานโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ ได้แก่ การรณรงค์ให้นักเรียนต่อชั้น ม. ๑ ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการนํานโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และรายชื่อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งครูมีการประเมินผลผู้เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอบประจำปีภาคการศึกษาครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอนและครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรทิพย์เถาว์ สุวรรณ** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินกระบวนการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา : กรณีศึกษาครูประถมศึกษา จังหวัดยะลา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลได้แจ้งให้นักเรียนทราบถึงเกณฑ์การวัดผลมีการเตรียมการสอน ทบทวนทำความเข้าใจ เนื้อหาก่อนสอบ มีการสอนเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน คือ สิ่งของจริง แผ่นภาพ แหล่งความรู้ในชุมชน บัตรคำ เทป และอื่น ๆ เทคนิคการสอน นักเรียนมีส่วนร่วม จัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญปัญหาและอุปสรรค มีปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยทันสมัย การมีส่วนร่วม ผู้บริหารและครูขาดความทุ่มเท เสียสละในการปฏิบัติงานขาดความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้แนวทางแก้ไขปัญหาคือ จัดให้มีการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School pproach) ข้อเสนอแนะ จัดการเรียนการสอนแบบการมีส่วนร่วม คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มุ่งสู่เกณฑ์มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญเรียง ขจรศิลป์** ศึกษาหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการศึกษา พบว่าการวัดผลประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไป เพราะต้องอาศัยการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัยทักษะพิสัย การวัดผู้เรียนด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติหลักคำสอนพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมควบคู่กันไปปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้สอนบางรายวิชาไม่ตรงกับสาระการเรียนรู้ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการขาดการวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายขาดผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดการวัดและประเมินผลที่ต่อเนื่อง และขาดผู้รับผิดชอบในการวัดและประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา มีผลดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ ระหว่างเพศชายและ เพศหญิง มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเมื่อเปรียบเทียบรายชื่อนักเรียนมัธยมศึกษา

มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งโดยภาพรวม เพศชายมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันมากกว่าเพศหญิง

ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ทางโรงเรียนควรจัดสรรทางงบประมาณในการบริหารจัดการหลักสูตรให้เพียงพอจัดหาผู้สอนให้เหมาะสมตรงต่อรายวิชาที่สอนจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ มีวางแผนจัดกิจกรรมเพิ่มทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ให้หลากหลาย จัดหาผู้เชี่ยวชาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรจัดการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และจัดหาผู้รับผิดชอบเรื่องการวัดและประเมินผล

๕.๓. ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงนโยบาย

๑. ด้านหลักสูตร ควรมีการจัดการวางแผนบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิชาพระพุทธศาสนา ควรจัดหาบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถ เข้าใจโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรอย่างแท้จริง เพื่อสอนในรายวิชานั้น ๆ

๒. ด้านการเรียนการสอน ควรจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้พอเพียงต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในรายวิชานั้น ๆ อย่างแท้จริง และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนมากขึ้น

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรจัดหาอุปกรณ์ที่ทำกิจกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงทักษะ ความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายกิจกรรม

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ควรมีสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน และควรมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่ทุกเมื่อ บุคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นอย่างดี

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ควรจัดหาผู้รับผิดชอบ ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการวัดและประเมินผล ควรมีการติดตามประเมินอย่างต่อเนื่องและหลากหลายวิธี ควรมีการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องเที่ยงตรงต่อผู้เรียน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงปฏิบัติ

๑. ด้านหลักสูตร จัดการวางแผนบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิชาพระพุทธศาสนา จัดหาบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถ เข้าใจโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรอย่างแท้จริง เพื่อสอนในรายวิชานั้น ๆ

๒. ด้านการเรียนการสอน จัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้พอเพียงต่อความต้องการของผู้เรียน จัดหาบุคลากรผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในรายวิชานั้น ๆ อย่างแท้จริง และเปิดโอกาสให้ผู้ได้แสดงออกทางความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนมากขึ้น

๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ จัดหาอุปกรณ์ที่ทำกิจกรรมให้เพียงพอต่อความต้องการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงทักษะ ความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย

๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน จัดซื้อสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดหาบุคลากร ผู้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนเป็นอย่างดี

๕. ด้านการวัดและประเมินผล จัดหาผู้รับผิดชอบ ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการวัดและประเมินผล มีการวัดและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและหลากหลายวิธี และมีการวัดประเมินผลที่ถูกต้องเที่ยงธรรมต่อผู้เรียน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาในการวางแผนหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัญหาด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

๒. ควรมีการศึกษาความถูกต้องเที่ยงธรรมและปรับปรุงเนื้อหาเกี่ยวกับด้านหลักสูตรสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เหมาะสมของครูและนักเรียน

๓. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร และ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาหลายแห่งอื่นๆ เพื่อการวิจัยในรูปแบบอื่นๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นต้น ที่หลากหลาย มีความถูกต้อง เที่ยงธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข. ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมลภู ประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บริษัททิพย์พัลลิกะ จำกัด, ๒๕๔๔.

กิตติมา ปรีดีดิลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, ๒๕๔๒.

_____ .การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์, ๒๕๓๒.

กาญจนา कुमारิกษ์. _____ .หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๕.

กล้า ทองขาว. งานบริการนักเรียน. เอกสารสอนชุดวิชาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่ ๑๓. สาขาศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี: มสธ, ๒๕๓๒.

_____ .คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ: หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓). กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕.

บุญชลิ คำชาย. จิตวิทยาการสอน. กรุงเทพมหานคร: เทคนิค พรินติ้ง, ๒๕๔๐.

กรมสามัญศึกษา. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง: การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา.

กรมวิชาการ. คู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ: หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓). กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๕.

_____ .หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๓.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

_____ .การ จัด สาระ การ เรียน รู้ พระ พุทธ ศา สนา กลุ่ม สาระ การ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.

_____ .กระทรวงศึกษาธิการ. ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอนชุดที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าไปรษณีย์, ๒๕๔๕.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑.

การศึกษากรุงเทพมหานคร. รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร. (กรุงเทพมหานคร
งานผลิตสื่อการเรียนการสอน, ๒๕๔๖).

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : การศาสนา,
๒๕๔๖.

ชม ภูมิภาค. สื่อการศึกษา วารสารเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ประสานมิตร, ๒๕๔๔.

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. สื่อการศึกษาเบื้องต้นพิมพ์ครั้งที่๒. นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๙.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร:
พิมพ์ที่บริษัท เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดัก จำกัด, ๒๕๕๑).

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร. การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา
๒๕๑๔.

นิคม ทาแดง กอบกุล ปราบประชา. และอำนวยการ เดชชัยศรี, ชุดฝึกหัดอบรมครูประมวลสาระเรื่อง
เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖.

ประภาศรี สีหอำไพ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์ ๒๕๓๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พงกะพรรณ ตะกมลทอง. นักศึกษาปริญญาเอกสาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
[http://202.143.155.254/km_ayutthaya2/modles.php?name=](http://202.143.155.254/km_ayutthaya2/modles.php?name=News&file=print&sid=364)
News&file=print&sid=364 สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖.

ภิญโญ สาร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๒๖.

ศิรินารถ สุดใจนาค. คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้และ
เขียนแผนการสอนประเภทวิชาคหกรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนา
อาชีวศึกษา, ๒๕๔๘.

_____. คู่มือการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้และ
เขียนแผนการสอนประเภทวิชาคหกรรม. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและพัฒนา
อาชีวศึกษา ๔, ๒๕๔๘.

ศิริเดช สุชีวะ. ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์
เนทบุ๊ก, ๒๕๔๖.

สังัด อุทรานันท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มิตร สยาม, ๒๕๓๕.

สันต์ ธรรมบำรุง. **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๒๗.

สันต์ ภิบาลสุขและพิมพ์ใจ ภิบาลสุข. **การใช้สื่อการสอน**. กรุงเทพมหานคร : พระพนธนา, ๒๕๒๔.

สมบูรณ์ ตันยะ **การประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

สมพงษ์ สิงหะพล. **หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร**. ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะครู ศาสตร์ วิทยาลัยครุฑนครราชสีมา, ๒๕๓๐.

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. **การวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวปฏิบัติการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง ประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพลินสตูดิโอ จำกัด, ๒๕๕๑.

สมิตร คุณานุกร. **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๓.

สุวิมล ว่องวานิช. **การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. **การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

_____. **การประเมินการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, ๒๕๕๐.

สุวัฒน์ มุทธเมธา. **การเรียนการสอนปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์, ๒๕๓๒).

หวน พันธุ์พันธ์. **การบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๒๘.

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล. **การติดตามผลและประเมินผลการนิเทศ**. <http://panchalee.wordpress.com/2009/07/29/monitoring-evaluation/>. (สืบค้นวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๖).

อำนวย ทะพิงค์แก. **ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทยในทัศนะของนักการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๒.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน**. โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์: กรุงเทพมหานคร ๒๕๕๐.

อำภา บุญช่วย. **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โอเอส พรินต์ติ้งเฮาส์, ๒๕๓๗.

อนันต์ ศรีโสภะ. **การวัดผลและประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.

อุดมพร จามรมาน. **การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนิสิต นักศึกษาครูในสังคม เทคโนโลยีสารสนเทศ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๐.

(๒) วิทยานิพนธ์:

จรัส กาอินทร์. “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอำเภอ ปาน จังหวัดลำปาง”, **การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.**

จุฑารัตน์ อินทะแสน. “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา แห่งชาติ เขตการศึกษา ๕”, **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.**

ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์. “การพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๔”, **ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.**

ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ. “ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู”, **รายงานการวิจัย. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตแพร่, ๒๕๔๗.**

นรา ตรีธัญญา. “การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่ สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓.**

นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์. “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร”, **ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒.**

ปองสุข คุ่มภัย. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ในโปรแกรม วิชานิติศาสตร์กรณีศึกษา : สถาบันราชภัฏ๖แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้า ธนบุรี, ๒๕๔๕.**

ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม). “การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๓.**

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา (กัตติยง). “ศึกษาทัศนคติของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการ สอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารการคณะสงฆ์(ป.บส.)”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.**

- พระมหาวรพงษ์ วรเมธี (บุญปั่น). “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ. “การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒.
- พินดา สีนสุวรรณ. วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร. “สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘”, **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒.
- พัชรพรรณ คำหงส์. ความคิดเห็นของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ที่มีต่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาระยองเชิงเทรา, **วิทยานิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.
- พัฒนา จันทนา. “ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒.
- ไพโรจน์ มงคลสินธ์. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธ์. **วิทยานิพนธ์ ศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม , ๒๕๔๑.
- ภิรมย์ โชติแดง. ปัจจัยการบริหารที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๕, **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาศิลปากร, ๒๕๔๓.
- วิเชียร นพพลกรัง. “การบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง” **วิทยานิพนธ์ ศรุตาสตรมหาบัณฑิต**. ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- วิโรจน์ ศรีวิเศษ. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนพื้นที่ก้นดาร์ เขตปฏิบัติการที่ ๓ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๔๕.
- สาคร พัทธกัธธาร. “ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช ๒๕๔๖ ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” **วิทยานิพนธ์ ศรุตาสตรอุตสาหกรรมการมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๔๙.

สำราญ รัตนทิพยาภรณ์. “ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนา ของครู
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัด
เชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๗.

อรรถรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง อ่างถึงใน ปรีชัย โลหชัย. “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักเขตพื้นที่การศึกษายะลา
เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา ๒๕๔๒.

อรรถกร ชุมวราลัย.ประสิทธิภาพการนำนโยบายโอกาสทางการศึกษาไปปฏิบัติ:ศึกษาเฉพาะกรณี
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี, ภาควิชา พัฒนาบริหารศาสตร์.
สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๓๙.

เอน่ง คุ่มคง. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
๒ โดยการสอนแบบพุทธวิธี”, ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.

(๓) เอกสารและบทความในวารสาร

กิดานันท์ มลิทอง.เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์,
๒๕๔๕.

ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์. การวัดผลและประเมินผลความหมายและประเภทวารสารรายสัปดาห์.
๒๕๔๔.

ชาญชัย อาจิณสมาจาร.ศัพท์บริหารการศึกษา.กรุงเทพฯ:ต่อมแพคท์พริ้น, ๒๕๓๘.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก.กรุงเทพมหานคร
:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๗.

ทินพันธ์ นาคะตะ. รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิคอร์ท,
๒๕๔๖.

นิภา เมธาวีชัย. การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร : พิเศษการพิมพ์ ๒๕๓๖.

บุญเรียง ขจรศิลป์. วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๐.

บุญเลี้ยง ทูมทอง. “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”.วารสารวิชาการ กรมวิชาการ
, ๒๕๔๕.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น ,
๒๕๔๓.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ.การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน:วารสารศูนย์ศึกษา
การพัฒนาครูปีที่๒ฉบับที่๗[ออนไลน์].แหล่งที่มา.

[http://www.gotoknow.org/blogs/posts/202009\[๑๖ ต.ค.๒๕๕๔\]](http://www.gotoknow.org/blogs/posts/202009[๑๖ ต.ค.๒๕๕๔]).

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ (Academic Administration). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, ๒๕๓๒.

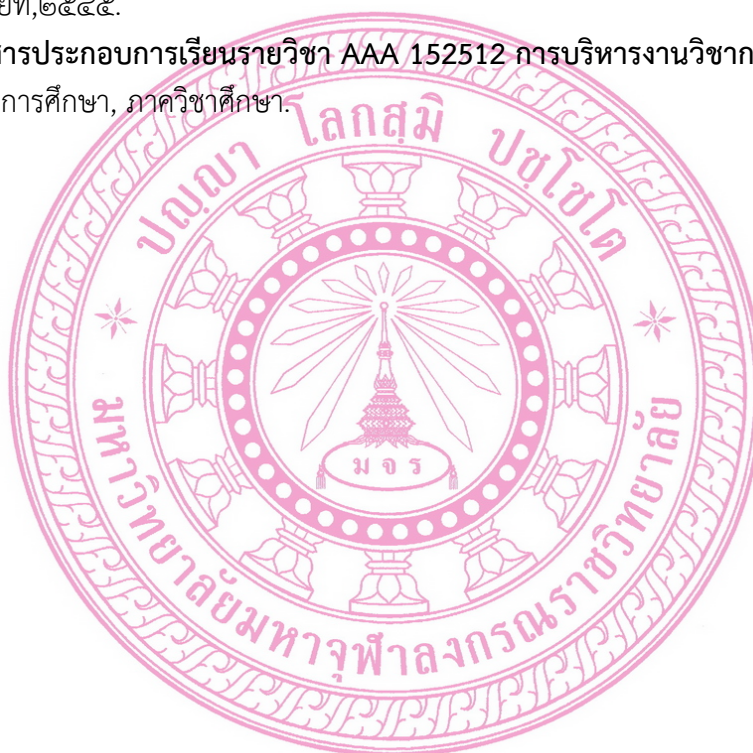
พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๒๙.

_____. การมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พินเนศ, ๒๕๒๔.

พรทิพย์ เถาว์สุวรรณ. การประเมินการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา: กรณีศึกษาครูประถมศึกษา จังหวัดยะลา : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

รุจิร ภูสาระ และจันทราณี สงวนนาม. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บั๊ค พอยท์, ๒๕๔๕.

วินิจ เกตุขำ. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา AAA 152512 การบริหารงานวิชาการ. สาขาการบริหารการศึกษา, ภาควิชาศึกษา.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

และแบบสอบถามนี้มีประโยชน์ในการทำวิจัยอย่างมาก จึงใคร่ขอความกรุณาได้โปรดกรอกข้อมูลแบบสอบถามทุกข้อและแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น แต่ข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา และแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยหวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยดีและขอบใจในความร่วมมือจากนักเรียนทุกคน

พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมพู)
นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

๑. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๑๑ ปี
☐ ๑๒ - ๑๓ ปี
☐ ๑๔ - ๑๕ ปี
☐ ๑๖ ปี ขึ้นไป

๓. ชั้นเรียน

☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

๔. วุฒิการศึกษาทางธรรมศึกษา

☐ ธรรมศึกษาชั้นตรี
☐ ธรรมศึกษาชั้นโท
☐ ธรรมศึกษาชั้นเอก
☐ ไม่มีวุฒิการศึกษาธรรมศึกษา

๕. นักเรียนที่ศึกษาโดยสังกัดโรงเรียน

☐ โรงเรียนบางมดวิทยา “สี่ลูกหวาดจวนอุบลรัตน์”
☐ โรงเรียนวัดราชโอรส
☐ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์
☐ โรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา

**ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร**

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามแต่ละข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าการจัดการเรียนการสอนวิชา
พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับใด
แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุดเพียงช่องเดียว โดยใช้
เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- ๕ หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด
 ๔ หมายถึง มีความคิดเห็นมาก
 ๓ หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง
 ๒ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย
 ๑ หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. ด้านหลักสูตร					
๑	หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน					
๒	หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีเก่งและมีความสุข					
๓	หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต					
๔	หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ					
๕	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน					
๖	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระยากในการเรียนแต่ละชั้นเรียน					
๗	หลักสูตรมีเนื้อหากว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม					
๘	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลา					

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๒. ด้านการเรียนการสอน					
๑	มีการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทราบก่อนทุกครั้ง					
๒	กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน					
๓	ครูกำหนดเนื้อหาการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน					
๔	นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ					
๕	ผู้บริหารให้โอกาสผู้ที่ทำงานผิดพลาดได้ปรับปรุงตนเองและเข้าร่วมงานต่อ					
๖	นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็นอย่างดี					
๗	นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี					
๘	ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน					
	๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้					
๑	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๒	ครูใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย					
๓	ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์					
๔	ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมที่ดีงาม					
๕	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้					
๖	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้ได้จริง					
๗	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน					
๘	ครูได้ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๔. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน					
๑	ครูใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน					
๒	ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่นนิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียนในการเรียน					
๓	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย					
๔	ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาใช้นสอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา					
๕	การเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนวิชาพระพุทธศานาน้อย					
๖	สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้					
๗	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง					
๘	ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง					
	๕. ด้านการวัดและประเมินผล					
๑	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอบประจำปี การศึกษา					
๒	ครูมีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น					
๓	ครูได้แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง					
๔	ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน					
๕	นักเรียนได้นำผล การประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง					
๖	ครูใช้วิธีการวัดผลและ ประเมินผล การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการทำแบบฝึกหัดท้ายบท					
๗	ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม					
๘	การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียน					

ตอนที่ ๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา
เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง : โปรดให้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๑. แนวทางการพัฒนาด้านหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๒. แนวทางการพัฒนาด้านการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๓. แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๔. แนวทางการพัฒนาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๕. แนวทางการพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๐๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๒๐ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช ปิ่นเชื่อนชัย

ด้วย พระมหามงคล ฉายา อภิมงคล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

3 ๗๑ 56

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๐๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔

๒๐ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรงชัย หมีนชนะ

ด้วย พระมหามงคล ฉายา อภิเมฆคโณ นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย
 เสร็จเรียบร้อย
 วันที่ ๑๕/๙/๕๖
 ๕๕ ก. ๕.๕๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๐๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ

ด้วย พระมหามงคล ฉายา อภิเมฆโคโล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๐๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญเลิศ จีร์ภัทร์

ด้วย พระมหามงคฺล ฉายา อภิเมญฺคโล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษาและกิจการคณะสงฆ์ คณะครุศาสตร์ มจร. โทร ๐๘๔-๑๐๔-๔๒๗๓

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๐๕ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย ดุยอัครมย์

ด้วย พระราชกฤษฎีกา ฎีกา อภิเมญฺคโธ นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว ดังนั้นทางโครงการหลักสูตรฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถที่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

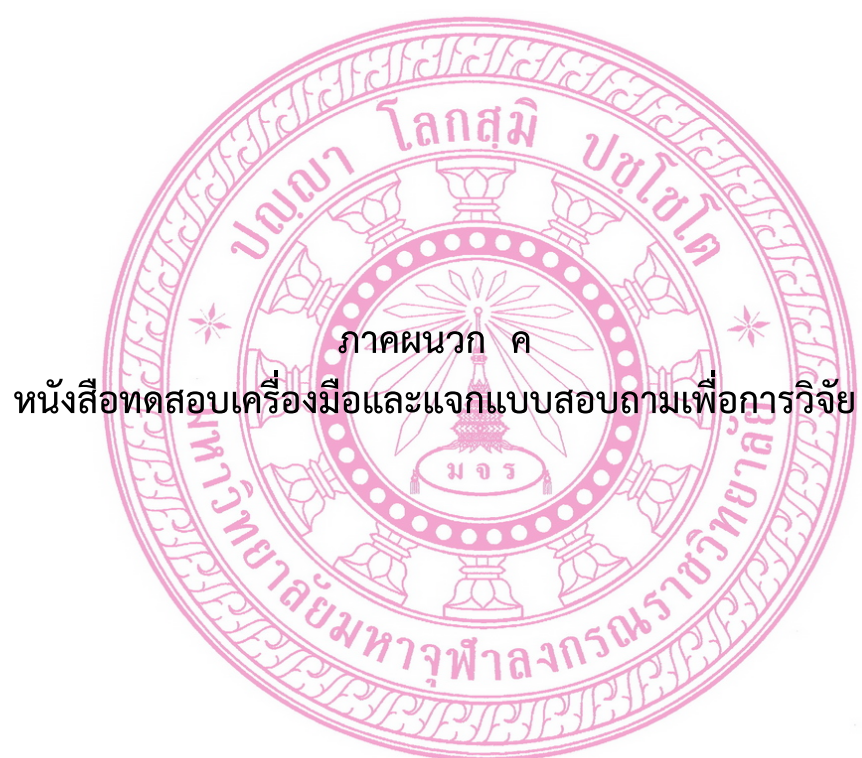
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวและทางโครงการหลักสูตรฯ ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๓๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดศรีสุदारาม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. / ๐๘๙-๐๖๘-๔๙๓๗, ๐๘๗-๕๑๗-๖๑๕๒

๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดโพธิ์ทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหามงคล ฉายา อภิมงคล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดสอบเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์
และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

นาย อภิเดช วัชรวิทย์
นางสาว สมน

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๕๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดศรีสุดาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทร. / ๐๘๙-๐๖๘-๔๙๓๗, ๐๘๗-๕๑๗-๖๑๕๒

โรงเรียนบวมดิวา	
ศึกษาศาสตร์	
รับที่	๒๔๕๗/๕๖
วันที่	- 4 พ.ย. 2556
เวลา	8.25
..... น.	

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์”

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗๖ ชุด

ด้วย พระมหามงคฺล ฉายา อภิมงฺคโล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

ขอ ผู้อำนวยการ จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์
เพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ส.ส.จากภาคกลาง ๒๐๐๔-๒๐๐๗

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เห็นควรมอบกลุ่มบริหารวิชาการ

...พร้อมและพิจารณาต้นฉบับ

(นางผ่องพรรณ จอมศรี)

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทั่วไป

- 4 พ.ย. 2556

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

การพิจารณาของผู้อำนวยการโรงเรียน
☒ ทราบ ☐ แจ้งเจ้าตัวทราบ
☒ มอบ ☐ ส่งมาให้ด้วย
☐ อนุมัติ ☒ อนุญาต
☐ อื่นๆ

4

(นายบุญพงษ์ ไพริวัฒน์ธันด์)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์”

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดศรีสุดาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. / ๐๘๙-๐๖๘-๔๕๓๗, ๐๘๗-๕๕๗-๖๕๕๒

๓ พุทธจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗๐ ชุด

ด้วย พระมหามงคล ฉายา อภิมงคโล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชโอรส

- ☒ 1. เพื่อโปรตรหราบ
☒ 2. เห็นสมควรมอบ
 ☐ 2.1 กลุ่มบริหารทั่วไป
 ☐ 2.2 กลุ่มบริหารงานบุคคล
☒ 2.3 กลุ่มบริหารวิชาการ
 ☐ 2.4 กลุ่มบริหารงบประมาณ
☒ 3. โปรดสั่งการตามที่เห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

29. 1/20/20

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษา

4 W.B. 2556

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ה. תאריך/עמוד
מחבר: אבנר מלכוביץ

[Signature]
ד. נ. ע.

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๕๔

เลขที่รับ.....	๖๖๕๕
วันที่.....	๒๕ พ.ย. ๒๕๕๖
เวลา.....	๑๐.๐๐ น.

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดศรีสุธาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. / ๐๘๙-๐๖๘-๔๙๓๗, ๐๘๗-๕๑๗-๖๑๕๒

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗๑ ชุด

ด้วย พระมหามงคฺล ฉายา อภิมงคฺโล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ การพิจารณาของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

- ☒ 1. เพื่อโปรดทราบ
☒ 2. เพื่อเห็นสมควรมอบ
☒ กลุ่มบริหารวิชาการ
☐ กลุ่มบริหารงานบุคคล
☐ กลุ่มบริหารงบประมาณ
☐ กลุ่มบริหารทั่วไป
☒ เพื่อโปรดสั่งการตามที่เห็นสมควร

ขอแสดงความนับถือ

- ☒ ทราบ ☐ แจ้งเจ้าตัวทราบ
☒ เห็นชอบตามเสนอ ☐ ส่งเนาให้ด้วย
☐ อนุมัติ ☐ อนุญาต
☐ อื่นๆ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษ

4 พ.ย. 56

(นายประมาน ขูพิพัฒน์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์

๕ พ.ย. ๕๖

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ ๑๕๔

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดศรีสุธาราม บางขุนนนท์ กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทร. / ๐๘๙-๐๖๘-๔๙๓๗, ๐๘๗-๕๑๗-๖๑๕๒

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๗๓ ชุด

ด้วย พระมหามงคฺล ฉายา อภิมงฺคโล นามสกุล ปราบชมภู รหัสประจำตัว ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

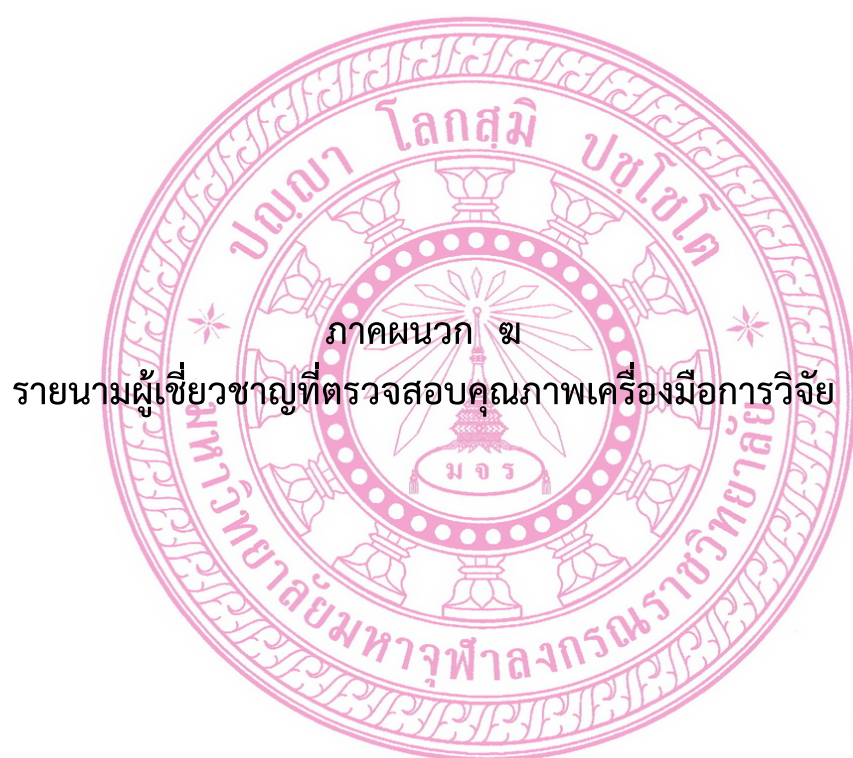
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๐๕

มอบหมายให้... อ. วัณณ์... เป็นผู้ดำเนินการ
ผู้มอบ... วันที่ 4 / พ.ย. / 56
ผู้รับดำเนินการ... วันที่ 4 / พ.ย. / 56

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. รองศาสตราจารย์ ดร. เรืองเดช ปั่นเชื่อนขัตติย์

อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรืองชัย หมื่นชนะ

อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินฉา ศิริวรรณ

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ จีระภัทร์

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหมาย ดุยอัครมัย

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย

ผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญของแบบสอบถาม
เรื่อง

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๑. ด้านหลักสูตร								
๑	หลักสูตรการสอนมีเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒	หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี เก่งและมีความสุข	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓	หลักสูตรแต่ละระดับชั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาชีวิต	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	หลักสูตรมีสาระสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕	หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อมของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๖	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระยากในการเรียนแต่ละชั้นเรียน	๑	๐	๑	๑	๐	๓	๐.๖	ใช้ได้
๗	หลักสูตรมีเนื้อหากว้างเกินไปทำให้ยากต่อการค้นหาความรู้เพิ่มเติม	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๘	หลักสูตรมีเนื้อหาสาระมากเป็นเหตุให้นักเรียนเรียนไม่ทันเวลา	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
	๒. ด้านการเรียนการสอน								
๑.	มีการแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนการสอนให้นักเรียนได้ทราบก่อนทุกครั้ง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนแต่ละครั้งให้เหมาะสมกับเวลาเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	นักเรียนได้เตรียมตัวก่อนมาเรียนด้วยการอ่านหนังสือล่วงหน้าสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕.	ผู้บริหารให้อาสาสมัครนักเรียนได้ปรับปรุงตนเองเมื่อเกิดความผิดพลาดโดยไม่ตั้งใจ	๑	๐	๑	๑	๐	๓	๐.๖	ใช้ได้
๖.	นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนทุกรายวิชาเป็นอย่างดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗.	นักเรียนได้รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองในการเรียนเป็นอย่างดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘.	ครูเน้นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนทั้งในห้องและนอกห้องเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๓. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้								
๑.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	ครูใช้กระบวนการสอนโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่หลากหลาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	ครูจัดกิจกรรมแสดงการสาธิตโดยการจำลองเหตุการณ์ให้นักเรียนแก้ปัญหาตามสถานการณ์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมที่ดีงาม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียนได้	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๖.	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการสอนไปประยุกต์ใช้ได้จริง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้นักเรียนให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘.	ให้นักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๔. การใช้สื่อการเรียนการสอน								
๑.	ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	ครูใช้สื่อสิ่งพิมพ์หลากหลายในการเรียนรู้เช่นนิตยสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือเรียน ฯลฯ ในการเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	ครูใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนทำให้เข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	ครูนำสื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมห้องเรียนหรือห้องเรียนมาใช้สอนได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชา	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕.	การเรียนการสอนมีสื่ออุปกรณ์ในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	๑	๐	๑	๑	๐	๓	๐.๖	ใช้ได้
๖.	นำสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่เรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗.	ผู้เรียนนำความรู้จากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิต	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘.	ครูใช้สิ่งแวดล้อมเป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพจริง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๕. ด้านการวัดและประเมินผล								
๑.	มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอบประจำภาคการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	มีการประเมินผลระหว่างเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ด้วยการถามให้แสดงความคิดเห็น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	ครูแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนทราบทุกครั้ง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
	๕. ด้านการวัดและประเมินผล (ต่อ)								
๔.	ครูเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	นักเรียนส่วนมากนำผล การประเมินของครูไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๐	๔	๐.๘	ใช้ได้
๖.	ครูใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการทำแบบฝึกหัดท้ายบท	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗.	ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนทำงานเพื่อประเมินการทำงานเป็นทีม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘.	การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนสอดคล้องกับแผนการเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ที่ ส.ว.ก. ๐๒๕๑ / ๒๕๕๖

สำนักงานกลางกองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕
วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร
แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร ๐๒๒๒๒๖๐๑๑
www.udomwid.org info@udomwid.org

หนังสือรับรอง

หนังสือนี้ขอรับรองว่า พระมหามงคล ฉายา อภิมุขโณ นามสกุล ปราบชมภู อายุ ๓๐ ปี
พรรษา ๑๐ วุฒิกการศึกษา น.ร.เอก, ป.ร.๓, พธ.บ. พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา
คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่อยู่ ๖๔/๒ วัดโพธิ์ทอง ถนนสุข
สวัสดิ์ ๒๖ ตำบลบางมด อำเภอบางมด กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์ ๐๘๖๖-๐๔๕๒๔๒
เลขบัตรประจำตัวประชาชน ๓-๓๔๐๓-๐๐๒๐๑-๖๕-๘ เป็นนิสิตระดับพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๔๐๒๓๒๔ ได้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๓
ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นเวลา ๑๐ วัน ครั้งที่ ๒ ตั้งแต่วันที่ ๘
ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นเวลา ๑๐ วัน ครั้งที่ ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑๓
มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นเวลา ๑๐ วัน รวมเวลา ๓๐ วัน
ที่สำนักงานกลางกองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ แขวงพระบรมม
หาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้ครบกำหนดแล้ว โดยมีพระครูวิมลธรรมรังสี เป็นผู้อำนวยการ
สำนักงานและมีพระพุทธรูปโพธิ์ เป็นพระวิปัสสนาจารย์ผู้สอนกรรมฐาน สอบอารมณ์ กำกับ
การอบรม และสอนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวสติปัฏฐานสี่ เป็นผู้ตั้งใจปฏิบัติด้วยดี
และมีความเพียรในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

จึงออกหนังสือรับรองนี้ให้ไว้เป็นหลักฐานสำคัญ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

(ลงชื่อ)

(พระราชสิทธิมนี วิ)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าคณะ ๕

รูปถ่ายผู้ปฏิบัติ

ลายมือชื่อผู้ปฏิบัติ...พ.ม.มงคล อภิมุขโณ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ : พระมหามงคล อภิมงคล (ปราบชมภู)
 เกิด : วันอาทิตย์ ที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖
 สถานที่เกิด : ๑๔๘ หมู่ที่ ๒ ตำบลตบหู อำเภอดงเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี
 การศึกษา : พ.ศ.๒๕๕๒ สำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา
 อุปสมบท : วันอาทิตย์ ที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๖
 สังกัด : วัดโพธิทอง แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
 หน้าที่ : พระภิกษุช่วยสอนปริยัติธรรมในวัดโพธิทอง (กทม.)
 : พระภิกษุสอนศีลธรรมในโรงเรียนวัดโพธิทอง (กทม.)
 : พระภิกษุสอนศีลธรรมในโรงเรียนเลิศพัฒนาศึกษา (กทม.)
 วันที่เข้าศึกษา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น ๗
 : วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕
 วันที่สำเร็จการศึกษา : ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗
 ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดโพธิทอง แขวงบางมด เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๕๐
 : โทร. ๐๘๖-๖๐๔-๙๒๔๒
 E-mail : at-mongkon@hotmail.com
 Facebook : พระมหามงคล อภิมงคล